

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**TÜRKİYE'DE EĞİTİM BÜTÇESİNİN
HESAPLANMASI VE UYGULAYICILARIN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musa AKGÜL

**ANKARA
OCAK, 2020**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**TÜRKİYE'DE EĞİTİM BÜTÇESİNİN
HESAPLANMASI VE UYGULAYICILARIN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musa AKGÜL

DANIŞMAN: Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK

**ANKARA
OCAK, 2020**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Musa AKGÜL adlı öğrencinin hazırladığı “Türkiye’de Eğitim Bütçesinin Hesaplanması ve Uygulayıcıların Görüşleri” başlıklı bu çalışma Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Eğitim Yönetimi Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. Yüksel Kavak
Üye	Prof. Dr. Kasım Karakütük
Üye	Doç. Dr. Tarık Soydan

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından 27/01/2020 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapılara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Musa AKGÜL

ÖZET

TÜRKİYE’DE EĞİTİM BÜTÇESİNİN HESAPLANMASI VE UYGULAYICILARIN GÖRÜŞLERİ

AKGÜL, Musa

Yüksek Lisans Tezi/Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK

Ocak, 2020, xv+116 sayfa

Bu araştırmada Türkiye’de eğitim bütçesinin hesaplanması çalışmalarını incelenmiştir. Uygulamada eğitim bütçesinin nasıl hazırlandığı analiz edilerek nasıl hazırlanması gerektiği tartışılmıştır. Bu çalışma ile eğitim bütçesi kamu idareler bazında hazırlanırken nasıl bir yol izlendiği ortaya konulmuştur. Toplum için vazgeçilmez olan eğitim hizmetinin Türkiye’de eğitim bütçesi kalemlerinin hangi maliyetlerden oluştuğu, nasıl hesaplandığı, önceliklerin ne olduğu, eğitim bütçesi yapılırken güçlüklerin saptanması bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında, kamu idarelerinde eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarında rol alan kişilerle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın kuramsal çerçevesi dikkate alınarak görüşmelerden elde edilen veriler nitel araştırma yaklaşımlarından betimsel analiz ile incelenmiştir. İnceleme sonucunda eğitim planlaması çalışmalarında görev alan strateji ve bütçe uzmanları ile mali hizmetler uzmanlarının eğitim bütçesi alanında öğrenim görme zorunluluklarının bulunmadığı, eğitim bütçesinin yapımı ile bütçenin yapım tekniğinin aynı olduğu, merkezi bütçe otoritesindeki yapılanmanın daha çok kurumlar bazında olduğu, eğitim bütçesi hedeflerinin üst politika belgelerinde ve eğitim bütçesini oluşturan kalemlerin birbirinden farklı göstergelerle belirlendiği, eğitim bütçesinin temel kalemlerinde bir hesaplama sistematığının olduğu ancak bunun dışındaki kalemlerde bir önceki yılın harcamalarının belirli bir oranda arttırılarak hesaplandığı, eğitimin yatırım tarafı ile ilgili toplam rakam miktarının önceden belirlendiği gereksinimin buna göre belirlendiği, “yıllık eğitim bütçesi” için merkezi bütçe

otoritesince yeterli ödenek verilememesi, harcamacı kurumlarda ise hesaplanan ödeneğin verilmemiş olması ulaşılan en önemli sonuçlardır.

Eğitim bütçelerinin hesaplanması konusunda bundan sonra yapılacak çalışmalarda; belirlenen hedeflere ulaşmak için yeterli ödeneğin ayrılması, eğitim harcamalarının takip edilmesi ve işlevselliklerinin kontrol edilmesi, eğitim bütçelerinin hazırlanması teknik bilgi gerektirdiğinden personelin bu konuda eğitilmesi araştırmanın temel önerilerdir.

Anahtar Sözcükler: Bütçe, eğitim, eğitim bütçesi, bütçe süreci.

ABSTRACT

CALCULATING OF THE EDUCATION BUDGET IN TURKEY AND VIEWS OF THE IMPLEMENTER INSTITUTIONS

AKGÜL, Musa

Master Degree/ Department of Educational Sciences

Advisor: Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK

January 2020, xv+116 Pages

This study examines the forecasting of the education budget of Turkey. It has been discussed how the education budget should be prepared by analyzing the practice of preparing process of the education budget. With this study it has been indicated the methods which are followed in the process of preparing of the budget on the basis of public institutions. Since the service of education is indispensable for society, the cost of items which compose the education budget in Turkey and the determination of priorities and difficulties in this process are became the main problems of this study.

In the context of the study, face to face interviews have been conducted by using semi-structured interview technique with the public institution's officials participating in the preparing process of the education budget. The data obtained from the interviews has been analyzed with descriptive analysis method from the qualitative research approaches by considering the theoretical framework of the research.

Most importantly, regarding the results of the study, it has been reached that there has been no requirement for the strategy and budget experts and fiscal services experts who participate in planning of education to take courses in the field of education budget. Also, it has been understood that establishing technique of the education budget and the central administration budget has been the same and the structure of central budget authority has been mainly on the basis of public institutions. Furthermore it has been seen that while objectives of education budget have been determined in the upper policy documents, the items which compose the education budget have been determined by different indicators. In addition to results explained above it has been achieved that although there is a systematic calculation on the main items of education budget, the other items of budget are calculated by increasing expenditures of the previous year at a certain rate. Also it has seen that the total investment amount of the education budget is

determined without making meeting and limited as it is. Moreover while adequate appropriations are not being supplied by the central budget authority to the institutions for year aducation budget, also appropriations calculated by spending instutions itself are not being given.

In the working of the forecasting of education budgets which will be held after that, allocating adequate appropriations in order to reach its determined objectives, monitoring expenditures and controlling theirs functionality, providing adequate training to the personnels participating in the process since preparing of the budget requaires technical knowledge are the main suggestions of this study.

Key Words: Budget, education, budget of education, budget process.

ÖNSÖZ

Eğitim bütçelerine olan ilgim 2013 yılında Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Eğitim Hizmetleri Dairesinde çalışmaya başladığım dönemlerde ortaya çıktı. Kurumdaki tez yazım aşamasında amirlerim tarafından eğitim bütçesi alanında tez yazmaya yönlendirildim. Bu süreçte, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Ekonomisi Bilim Dalında konu ile ilgili eğitim verildiğini öğrendim ve bölümde yüksek lisans yapmak istedim.

2015 yılında öğrenime başladığım Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Programındaki yüksek lisans derslerinde, bütçelerin nasıl yapıldığına ilişkin sorularla karşılaşmaktaydım. Öğrenimim boyunca aldığım derslerde işin kuramına yönelik bilgiler edindim. İşin uygulama tarafında çalıştığım için bu işin nasıl yapıldığını yansıtmak, bütçenin hazırlanma sürecini içeriden bir bakış açısıyla değerlendirmek için eğitim bütçesi alanında çalışmaya karar verdim. Hocam Prof. Dr. Kasım Karakütük'ün desteği ve yönlendirmeleriyle de yüksek lisans tez çalışması olarak bu konuyu araştırmaya başladım.

Bu araştırma kapsamında eğitim bütçesinin hazırlanması aşamasında görev alan kamu idarelerinin değerli personeline samimi görüşlerinden ve görüşme süresinin uzun olmasına karşın gösterdikleri sabırdan ötürü teşekkür ederim.

Bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Sema ve kızım Mina'ya ayrıca teşekkür ederim.

Bu bağlamda başta danışmanım Prof. Dr. Kasım Karakütük olmak üzere bu araştırmada katkıları olan ve emeği geçen tüm hocalarıma, değerli dostum Muharrem Demirdiş'e, Daire Başkanım Ali Rençber'e ve jüri üyeleri Prof. Dr. Yüksel Kavak ve Doç. Dr. Tarık Soydan'a teşekkür ederim.

Aileme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
GÖRSELLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR.....	xv
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ	1
Problem.....	1
Amaç.....	4
Önem	5
Sınırlılıklar	5
Tanımlar.....	6
BÖLÜM 2.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE	8
Eğitimin Amacı ve İşlevi ile Eğitim Hakkı	8
Eğitim Amacı ve İşlevleri	8
Eğitim Hakkı.....	8
Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Eğitim	9
Anayasa ve Kanunlarda Eğitim Hakkı.....	9
Kamu Harcamaları Kavramı	11
Geniş Anlamda Kamu Harcaması	12
Dar Anlamda Kamu Harcaması.....	13
Kamu Harcamalarının Sınıflandırılması	13
Bütçe Sisteminde Kamu Harcamalarının Sınıflandırılması	13
Eğitimde Harcama.....	15
Eğitim Harcamaları.....	15
Bireysel, Kamusal ve Toplumsal Harcamalar	15
Türkiye’de Eğitim Finansmanı	16
Eğitim Finansmanı (Parasal Kaynaklar)	17
Eğitim Sisteminin Finansmanı	17
Cari Harcamalar.....	18
Yatırım Harcamaları	20
Transfer Harcamaları	21
Eğitim Harcamaları.....	22
Türkiye’de Eğitimin Finansmanı	23

İlgili Araştırmalar	25
BÖLÜM 3.....	27
YÖNTEM.....	27
Araştırmanın Modeli	27
Çalışma Grubu	29
Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	32
Verilerin Analizi ve Yorumlanması	38
BÖLÜM 4.....	41
BULGULAR VE YORUMLAR	41
Görüşülenlerin Kamu İdarelerinde Buldukları Görevlere İlişkin Bulgular	41
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanmasında Görev Alan Personelin Niteliklerine İlişkin Bulgular	43
Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken İzlenen Sürece İlişkin Bulgular	45
Eğitim Bütçeleri Yapılırken Bir Modelin (Planlama Modelleri) Temel Alınıp Alınmadığına İlişkin Bulgular	50
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Önceliklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular	51
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Hedeflerin Nasıl Belirlendiğine İlişkin Bulgular	54
Kalkınma Planının Hazırlanmasında Kurum Katkılarına İlişkin Bulgular	57
Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Hesaplamaların Nasıl Yapıldığına İlişkin Bulgular	58
Eğitim Bütçelerinin Hedeflerine Ulaşıp Ulaşılmadığının İzlenmesine İlişkin Bulgular	66
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Hedeflerin Kamuoyuna Duyurulmasına İlişkin Bulgular.....	70
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Genel Olarak Yaşanan Güçlüklerle İlişkin Bulgular.....	71
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Genel Olarak Yaşanan Güçlüklerin Çözümüne İlişkin Bulgular	81
Eğitim Bütçelerinin Hazırlanmasında Siyasal İktidarın ve/veya Üst Yöneticilerin Değişiminin Politikalara Etkisine İlişkin Bulgular	87
Eğitim Bütçelerinin Kamu İdarelerine Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	89
Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Hesaplama Farklarına İlişkin Bulgular	92
Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Personel ve Araç-Gereç Konusunun Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	96
Kurum Bütçesinin Ağırlığı Hangi Kalemlerden Oluşur	99
BÖLÜM 5.....	102
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	102
Sonuçlar	102
Öneriler	107
KAYNAKLAR	109
EKLER	112
EK 1. Etik Kurul Onayı	112
EK 2. Görüşme Formu.....	113

BENZERLİK BİLDİRİMİ	115
ÖZGEÇMİŞ.....	116

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Ekonomik Sınıflandırmanın Birinci Düzey	15
Tablo 2. Görüşülen Kişilere İlişkin Bilgiler	36

GÖRSELLER DİZİNİ

	Sayfa
<i>Görsel 1.</i> Taşımali Eğitim Bütçe Gider Fişi	64
<i>Görsel 2.</i> Pansiyon Gider Fişi	65

KISALTMALAR

İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KMYKK	Kamu Mali ve Yönetim Kanunu
KP	Kalkınma Planı
OVP	Orta Vadeli Program
OVMP	Orta Vadeli Mali Plan
YURTKUR	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi tartışılarak tanımlanmış, araştırma amaçları, araştırmanın önemi, sınırlılıkları ortaya konmuş ve önemli kavramlar açıklanmıştır.

Problem

Eğitim bütçelerinin kamu idarelerinde hazırlanması aşamasında nasıl bir yol izlendiği, planlamanın nasıl yapıldığı, maliyet hesabına hangi kalemlerin dâhil edildiği gibi hususlar yapılan bütçenin önceden belirlenen hedefleri gerçekleştirebilmesinin koşuludur. Eğitim ile ulaşılması beklenen hedefleri gerçekleştirebilmek için kaynak ayrılması ve ayrılan bu kaynağın doğru ve etkin bir şekilde hesaplanması gerekmektedir. Bütçeler Meclis'te kamu idareleri bazında oylanmaktadır. Bütçelerde ve eğitim bütçelerinde kalem bazında bir oylama ve tartışma olmamaktadır. Bu da bütçelerin hazırlanma aşamasında doğru hesaplama yapılmasının önemini ortaya koymaktadır. Çünkü eğitim hedeflerine erişebilmek için eğitim bütçelerinin doğru hesaplanıp hesaplanmadığı ciddi bir problem olarak ortada durmaktadır.

Dilimizde eğitim kavramı yakın dönemde maarif, tedrisat, talim ve terbiye gibi kelimelere karşılık gelecek şekilde kullanılmaktadır (Başaran, 1984). Diğer bir ifadeyle eğitim kavramı söz konusu bu dört sözcüğü içermektedir. Yani terbiyeden kastedilen; bakma, besleme, büyütme, ilim ve edep öğretme, talim, alıştırma, yetiştirme, edep öğrenmesine vesile olacak tarzda hafif surette ceza verme, maarif ve tedrisattan kastedilen; öğretim ve bilgilendirme, talimden kastedilen de öğrenilenlerin hayata geçirilmesi (Doğan, 1996) gibi anlamlar dilimizde eğitim kavramını ifade etmektedir.

Eğitim; kişiye istenilen davranışı, vasfı, mahareti kazandırmak (Adem, 2008) olarak tanımlanmaktadır. Eğitim sadece eğitilmiş kişiye fayda sağlamakla kalmaz, aynı zamanda hem topluma hem de ekonomik yaşama katkılar sunar (Karakütük, 2016). Bu nedenle devletin eğitim alanında, önemli görevler ve sorumlulukları daha bilinçli bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir (Türköz, 2002).

Bütçe kavramı, “para çantası, torbası, kamu kesesi ve denge” anlamlarında kullanılmıştır. Bugünkü anlamıyla bütçe kavramı ilk olarak 17. yüzyılda İngiltere’de kullanılmıştır. İngiltere’de bütçe görüşmeleri Maliye Bakanı’nın ödenekleri gösterir belgelerin yer aldığı çantayı açmasıyla (opening the budget) başlanmıştır (Edizdoğan, 2005).

Ülkemizde geçmişte bütçe tabiri yerine “muvazene (denge) defteri”, “muvazene-i maliye” ya da “muvazene-i umumiye” (genel denge) tabirleri kullanılmıştır. 1855 yılında düzenlenen Bütçe Nizamnamesinin başlığında bütçe kelimesi yer almışken, metin içerisinde muvazene defteri şeklinde yer almıştır (Tosun, 2007).

09/06/1927 tarihli ve 606 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 6. maddesinde bütçe, “Devlet daire ve kurumlarının yıllık gelir ve gider tahminlerini gösteren ve bunların uygulanmasına ve yürütülmesine izin veren bir kanundur” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca, Kanun’da bütçenin hazırlanışı, ekleri, mecliste oylanması, bütçe kanununun ihtiva edeceği hususlar gibi bütçeye ilişkin her konu ayrıntılı olarak yer almıştır.

Kamu mali yönetiminde reform olarak kabul edilen 24/12/2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’n (KMYKK) 3. Maddesinde bütçe, “belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir.” diye belirtilmiştir.

5018 sayılı KMYKK’nin 9. maddesinde ise “Kamu idareleri bütçelerini, stratejik planlarında yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu ve performans esasına dayalı olarak hazırlarlar.” diye ifade ederek kamu idarelerinin bütçe hazırlamaları gerekliliğinden bahsetmektedir.

Eğitimde bütçe konusu eğitimin finansmanı, eğitim harcamaları etrafında şekillenmektedir. Eğitim, finansmanı açısından genel olarak kamusal bir girişimdir. Eğitime ayrılan kaynakların daha iyi kullanılması amacıyla eğitimde bütçeleme konuları da önem kazanmaya başlamıştır. Bütçeleme en geniş tanımı ile eğitime ne kadar kaynak ayrılacağı ve ayrılan kaynakların hangi eğitim programlarına ve eğitimsel hizmetlere dağıtılacağı konularının belirlenmesine ilişkin karar sürecidir.

Eğitim toplumun tamamına sunulması gereken bir hizmettir. Eğitime bütçe ayrılması ve miktarı her zaman tartışılmaya değer görülmüştür. Bütçenin miktarı, hangi kalemlere bütçe ayrıldığı ve ayrılan bu bütçenin neye göre ayrıldığı uygulanacak politika ve öncelikleri göstermesi açısından önemlidir. Eğitime ayrılan kaynağın

hesaplanma biçimi uygulanacak politikaların yanında bu politikaların uygulanabilirliğini gösterir.

Eğitim hizmetleri için kıt olan kaynaklarının daha etkin ve rasyonel bir biçimde kullanılabilmesi gerekir. Toplum için vazgeçilmez olan eğitim hizmetinin Türkiye’de ne ölçüde finanse ediliyor oluşu ve bu sağlanan finansmanda eğitim kademelerine yapılan harcamaların incelenmesi gerekmektedir.

Eğitim bütçesi, bir eğitim örgütünün ve sisteminin politikalarını yansıtan, eğitim ile ilgili hizmetlerin maliyet ve yararlarının karşılaştırılmasına izin veren, bütçe dönemi uygulamalarının düzenli bir biçimde izlenmesine olanak tanıyan ve söz konusu hizmetlere ilişkin harcama yetki ve sorumluluklarını belirleyen ayrıntılı bir etkinlik ve gider tahmin belgesidir (Adem, 1993).

Genel anlamda eğitime ayrılan kaynaklar, öğrenci üzerinde bir etkiye sahip olan girdilerin toplamı olarak tanımlanır. Bu tanımlama içerisinde aileler, öğretmenler, yöneticiler, eğitim kurumları, eğitim binaları, eğitim araç ve gereçleri, kitaplar ve mali kaynaklar da yer alır (Karakütük, 2016).

Tüm bu eğitimsel kaynakların karşılığını belirten bir eğitim girdisi olarak para da bütçe ve bütçe yönetimi konusu çerçevesinde ele alınır. Eğitime yönelik her etkinlik için kaynak gerekmektedir. Bu nedenle bütçenin kullanılmasından önce, amaç koyma, gereksinimleri belirleme, bütçenin hazırlanması ve değerlendirilmesine uzanan pek çok süreçte eğitim yöneticilerinden çeşitli çalışmalar yapmaları beklenmektedir.

Eğitim bütçelerinin kamu idareleri bazında hazırlanmasında süreç açısından nasıl bir yol izlendiği, planlamanın nasıl yapıldığı, maliyet hesabına hangi kalemlerin dâhil edildiği gibi hususlar yapılan bütçenin önceden belirlenen hedefleri gerçekleştirebilmesinin koşuludur.

Bu araştırma kapsamında uygulamada eğitim bütçesinin nasıl hazırlandığı analiz edilmiş ve nasıl hazırlanması gerekliliği tartışılmıştır. Bu çalışma ile eğitim bütçesi kamu idareler bazında hazırlanırken nasıl bir yol izlendiği ortaya konulmuştur.

Eğitim ile ulaşılması beklenen hedefleri gerçekleştirebilmek için kaynak ayrılması gerekmektedir. Ayrılan bu kaynağında doğru ve etkin bir şekilde hesaplanması gerekmektedir. Bütçeler Meclis’te kamu idareleri bazında oylanmaktadır. Bütçelerde ve eğitim bütçelerinde kalem bazında bir oylama ve tartışma olmamaktadır. Bu da bütçelerin hazırlanma aşamasında doğru hesaplama yapılmasının önemini ortaya koymaktadır. Eğitim hedeflerine erişebilmek için bütçelerinin doğru hesaplanıp

hesaplanmadığı ciddi bir problem olarak ortada durmaktadır. Bu çalışmada eğitim bütçeleri hesaplanırken bir sistematüğının olup olmadığı konuları tartışılmıştır.

Bu araştırma kapsamında, merkezi bütçe otoritesi ve harcamacı birimler tarafından yapılan eğitim bütçelerinin yapılması çalışmalarında görev alan strateji ve bütçe uzman ve uzman yardımcıları ve yöneticileri ile mali hizmetler uzmanı ve yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu görüşlere dayalı olarak yapılan bu araştırmaya ilişkin eğitim bütçelerinin hazırlanması ve uygulanması çalışmalarının kimler tarafından yapıldığı, planların hazırlık, uygulama ve sonuçları izleme aşamalarına yönelik süreçte neler yaşandığı, bu süreçte yaşanan güçlüklerin neler olduğunun ortaya çıkarılması bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırmada Türkiye'nin eğitim bütçesinin hazırlanması ve veriler itibarıyla kıyaslanarak analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçlarla aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin nitelikleri nasıl belirlenmektedir?
2. Eğitim bütçeleri yapılırken nasıl bir süreç izlenmektedir?
3. Eğitim bütçeleri yapılırken temel alınan bir model (planlama modelleri) var mıdır?
4. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında öncelikler nelerdir, nasıl belirlenmiştir, belirlenen hedefler hangi belgelerle kamuoyuna duyurulmaktadır?
5. Eğitim bütçeleri hazırlanırken hesaplamalar nasıl yapılmaktadır?
6. Eğitim bütçeleri hazırlanırken hesaplamalarda ne tür farklılıklar olmaktadır?
7. Eğitim bütçeleri hazırlanırken ulaşılacak hedefler nasıl belirlenmiştir?
8. Eğitim bütçelerinin hedeflerine ulaşıp ulaşmadığı nasıl izlenmektedir?
9. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında yaşanan güçlükler ve olası çözüm önerileri nelerdir?
10. Eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecinde personel ve araç gereç vb. konularda ne tür problemler yaşanmaktadır?
11. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında yapılan hesaplamalarda kamu idarelerine verilen ödenekler yeterli olmakta mıdır?

12. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında siyasal iktidarların ve/veya üst yöneticilerin değişiminin politikalara etkisine ilişkin bulgular nelerdir?
13. Kalkınma planları yapılırken kamu idareleri sürece dâhil edilir mi?

Önem

Türkiye’de eğitim finansmanına yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Eğitim bütçesine yönelik çalışmalar ise sınırlı da olsa yapılmıştır. Eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecinde yer alan personelin görüşlerinin alındığı çalışma bir ilk olması açısından önemlidir.

Bu araştırmada eğitim bütçeleri içindeki kamu idarelerinin hangi personel tarafından ve nasıl yapıldığı, eğitim bütçelerinin hazırlanması, uygulanması ve sonuçlarını izleme aşamalarına ilişkin süreç ve bu süreçte yaşanan güçlüklerin belirlenmesine yönelik çalışmalarda görev alan personelin görüşlerinin yer aldığı bir araştırma olması açısından önemlidir.

Eğitim bütçesini oluşturan kamu idarelerince belirlenen eğitim amaçları, eğitim alanında faaliyet gösteren ve planlama yapan bütün kurumların çalışmalarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Bu araştırmanın Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (YURTKUR), Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve üniversiteler tarafından yapılan eğitim bütçelerinin hazırlık, uygulama ve sonuçları izleme aşamalarında yaşanan güçlüklerinin belirtilmesine ve eğitim bütçesi çalışmalarına katkı sunması umulmaktadır.

Ayrıca bu çalışma eğitim bütçelerinin hazırlanmasında karar vericilere yol göstermesi, eğitim bütçesini hazırlayan kişilerle yapılmış görüşmeler sonrasında elde edilen verilerin ortaya konulması, eğitim bütçesiyle ilgili süreçlerin neler olduğunun betimlenmesi bakımından önemlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma; Milli Eğitim Bakanlığı, YURTKUR, YÖK ve üniversite bütçeleri ile sınırlandırılmıştır. Yapılmış görüşmeler bu kamu idarelerinin bütçeyi hazırlayan birimlerini kapsamış ve bu birimlerde çalışanlardan fiili olarak bütçeyi yapan kişilerle sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Bu başlık altında araştırmada kullanılan kimi kavramların tanımları verilmiştir:

Eğitim: Eğitim kişiye istenilen davranışı, vasfı, mahareti kazandırmak (Âdem, 2008) olarak tanımlanmaktadır. Bu genel anlamın dışında, eğitim kavramı ile eğitime görevini yapan çeşitli tür ve düzeyde okullar ve üniversite sistemi anlatılmak istenir.

Bütçe: Bütçe kavramı para çantası, torbası, kamu kesesi ve denge anlamlarında kullanılmıştır (Edizdoğan, 2005). Bütçe “belli bir dönemde gelir ve gider kestirimleri ile bunların uygulanmasına ait hususları gösteren ve usulünce yürürlüğe konulan dokümandır.” (5018 Sayılı KMYKK, Madde 3).

Eğitim Bütçesi: Eğitime ne kadar kaynak ayrılacağı ve ayrılan kaynakların hangi eğitim program ve hizmetlerine dağıtılacağı belirlendiği süreçlerdir (Kurul, 2013). Ayrıca belli bir dönemdeki gelir-gider kestirimleri ile bu kestirimlerin uygulanma ilkelerini belirten parasal plandır.

Kamu Eğitim Bütçesi: Mili Eğitim Bakanlığı bütçesi, Kredi ve Yurtlar Kurumu bütçesi, Yükseköğretim Kurulu bütçesi, kamu yükseköğretim kurumlarının bütçelerinin toplamından oluşur. Bunun yanında diğer kamu idarelerine konulan eğitim ödenekleri de kamunun eğitim bütçesi içerisinde sayılabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı: Eğitim ve öğretim hizmetlerinin kamu tarafından yürütülmesi amacıyla farklı zamanlarda değişiklik yapılmış olsa da bugünkü haline 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş kamu idaresidir.

YURTKUR: Yükseköğrenim öğrencilerinin barınma gereksinimlerini karşılamak ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilere burs ve kredi sağlamak gibi genel amaçları olan kamu idaresidir. 351 Sayılı Kanun ile kurulan İdare, günümüzde Gençlik ve Spor Bakanlığının altında bir Genel Müdürlük olarak görevini sürdürmektedir.

YÖK: 1982 yılı anayasası ile yükseköğretim sisteminin temel esaslarına göre kurulmuş bir kamu idaresidir.

Üniversite: Bilimsel özerklikle yüksek eğitim ve öğretim yapan kamu idaresidir. Üniversiteler fakülte, enstitü, yüksekokul gibi birimlerden oluşan öğretim kurumlarıdır.

Kamu Harcamaları: Kamu harcamalarını anlatmak için “devlet masrafları”, “kamu harcamaları”, “kamu giderleri” ve “devlet harcamaları” deyimleri kullanılmıştır. Literatürde daha önce kullanılan “masraf” sözcüğünün yerine zamanla “harcama” ve

“gider” sözcükleri kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde çeşitli kaynaklarda harcama ve gider sözcükleri eş anlamlı olarak birbirinin yerine kullanılmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: 13 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan, temel politika belgelerinin hazırlanması yanında bütçe hazırlık ve uygulama görevlerini yaparak kamuda kaynak tahsisi ve stratejik yönetimi tek kurum altında toplayan birimdir. Bu araştırmada merkezi bütçe otoritesi olarak tanımlanan kamu idaresidir.

Strateji ve Bütçe Uzmanı: Strateji ve Bütçe Başkanlığında uzmanlık gerektiren konularda çalışmalarını ve görevlerini mevzuata, plan ve programlara göre yürüten kamu görevlileridir.

Mali Hizmetler Uzmanı: Türk kamu mali yönetiminin kamu idarelerinde uygulanabilmesi için görev yapan kamu görevlileridir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde eğitim kavramı tanımlandıktan sonra eğitimin amaç ve işlevleri anlatılmış ardından eğitim hakkından bahsedilmiştir. Bu anlatımlardan sonra eğitim kavramı ile ilişkili eğitim bütçelerinin hazırlanması konusu anlatılmıştır.

5018 Sayılı KMYKK'nin 12'nci Maddesinde bütçelerin, kamu idarelerinin gelir ve gider kestirimlerini gösteren kanun denilerek, hazırlanan bütçelerin kamu idareleri düzeyinde yapıldığı belirtilmektedir. Merkezi yönetim bütçe kanununda, eğitim bütçesi kavramından söz edilmemektedir. Eğitim bütçesi kapsamındaki idarelerin bütçeleri merkezi yönetim kapsamındaki kurum bütçeleri gibi yapılmaktadır. Bütçe hazırlama ve uygulama süreçleri ile ortak ve paralel bir şekilde ilerlemektedir. Eğitim bütçesinin oluşumuna farklı kurumların bütçeleri girmektedir. Bu kurumlar Milli Eğitim Bakanlığı, YURTKUR, YÖK ve yükseköğretim kurumlarının bütçeleridir. Ülkemizde açıklanan eğitim bütçesi rakamları bu kurumların bütçelerinin rakamlarının toplamını göstermektedir.

Eğitimin Amacı ve İşlevi ile Eğitim Hakkı

Bu başlık altında eğitimin amaç ve işlevleri ile eğitim hakkı kavramları tartışılmıştır.

Eğitim Amacı ve İşlevleri

İnsanoğlunun bazı bilgileri sonraki kuşaklara aktarma eğilimi insanlık tarihi kadar eski olan eğitim kavramını, ortaya çıkardığı bilinmektedir. Bilinçli ve belirli hedefler uğruna yapılmaya başlanınca eğitime dönüşmüş olan, önceleri yapılan avlanmak, barınmak gibi eylemleri sayılabilir. Eğitimin anlamı ve amacı ilk çağlardan günümüze dek eğitimden beklenen görevler tarihsel süreç içinde değişmiştir. Toplumun eğitim olgusundan beklediği ve eğitimin amacı o toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinim ve değişimlerine bağlı olarak belirlenmektedir.

Eğitim Hakkı

Bu başlık altında eğitimin nasıl bir hak olduğu ve devletin bir hak olarak eğitimi nasıl sunması konusu tartışılmıştır.

Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Eğitim

Hak sahibi olmak bir şey yapma yetki ve gücünde olmak ya da bir şeyin yapılmasını isteyebilmektir (Özsoy, 2002). Hak kavramı bir dilek, bir gereklilik ya da bir izini gösterir. Haklar, bir bireyin ya da grubun çıkarlarının, başka birey ya da gruplara karşı, onları belirli biçimlerde davranma yükümlülüğü altına sokmaktadır. Bir başka deyişle haklar, kişilerin kendilerine belirli biçimlerde davranılması istemlerinin özünü oluşturmaktadır. (Özsoy, 2002, 66).

Eğitim, temelinde insan olan, insanca yürütülen veya yürütülmesi gereken insan tarafından, insana göre etkinliktir (Başaran, 1982). Bu nedenle doğuştan sahip olunan bir hak olan eğitim, eğitilen veya eğitim alanlar açısından bakıldığında bir haktır. 1789 Fransız Devrimi'nden sonra eğitimin, insanların yaşamlarını sürdürebilmesi için gerekli temel davranışları öğrenmesi ve insanca yaşama gereklerini yerine getirmelerinde, doğuştan sahip oldukları bir hak olarak ele alınmıştır. (Başaran, 1982, 11; Çotuksöken, 2002, 228).

Temel bir insan hakkı olarak eğitim, evrensel ölçekte kabul görmektedir. Eğitimin; cinsiyet, ırk, etnik yapı ve ulus gibi ayrımlar gözetilmeksizin her bireyin hakkı olduğu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde açıklanmıştır. Eğitim hakkı pek çok uluslararası belgede diğer insan haklarının bir ön koşulu olarak yer almaktadır. Eğitim insanların hangi haklara sahip olduklarını bilmeleri ile bu hakları nasıl kullanabileceklerini anlamalarıyla gerçekleşir. Eğitimin temel bir insan hakkı olması, devletin herhangi bir ayırım gözetmeden herkese, nitelikli bir eğitimi parasız olarak sunmasını yani kamusal sorumluluğu gerektirmektedir.

Anayasa ve Kanunlarda Eğitim Hakkı

Türkiye'de eğitim ve öğrenim hakkı kişinin toplumsal yaşamı içindeki sosyal ve ekonomik etkinlikleri ile ilgili olan kamu hakları içerisinde yer alır. Kişiye devletten kendisi için hizmet etmesini isteme hakkını veren haklarıdır. Kısaca, sosyal devlet anlayışı devletin bazı hizmetleri yapmasını zorunlu kılar. Sosyal ve ekonomik haklar gereğince devletin kişilere olumlu anlamda karışma, diğer bir deyişle hizmet sunma

ödevi varken, kişisel kamu haklarında devletin kişiye karışmama yükümlülüğü vardır. Bu yüzden bu haklara devletten hizmet istemeyi belirten isteme diğer taraftan pozitif statü hakları denir. Ekonomik ve sosyal kamu hakları Anayasa'nın 41. ve 65. maddeleri arasında yer almaktadır (Soydan, 2006).

Türkiye Cumhuriyeti anayasalarında (1982, 1961 ve 1924) "hiç kimse eğitim öğretim hakkından mahrum bırakılamaz" ifadesi yer almış, "ilköğretim kız erkek herkese zorunlu ve kamu okullarında parasızdır" ifadesiyle anayasal güvence altına alınmıştır. 1982 Anayasası, 10., 27. ve 42. maddeleri eğitim ve öğretim hakkını ve eşitliğini sağlamaya yönelik önlemleri alma görevini devlete yüklemiştir. Anayasanın 42. Maddesi ise ilköğretim düzeyinden itibaren eğitim hakkının gerçekleşebilmesi için devlete birincil yükümlülüğü yükleyen hükmü içermektedir.

Eğitim ve öğrenim hakkının kullanılması İlköğretim ve Eğitim Yasası ile Milli Eğitim Temel Yasası'nda ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. 24/06/1973 tarihinde Resmi Gazete'de ilan edilerek uygulamaya başlanan Milli Eğitim Temel Yasası'na göre temel eğitim görmek her yurttaşın hakkıdır. Dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin eğitim ile ilgili kurumlar herkese açıktır. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa eğitimde ayrıcalık tanınamaz hükmü vardır (Madde 4). Eğitimde herkese fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.

Aynı yasanın 2., 7., 8., 27. ve 31. maddelerinde temel eğitim kurumlarının ardından gelen eğitim kurumlarından yurttaşların alaka, kabiliyet ve yetenekleri ölçüsünde yararlanacağı, özel eğitim ile korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel önlemler alınacağı, temel eğitimini tamamlayan ve orta öğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrencinin, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahip olduğu, ortaöğretimin yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programlarını bitiren öğrencilere, yetiştirildikleri yönde, üniversitelere, akademilere ve yüksekokullara girmek için aday olma hakkının tanınacağı hüküm altına alınmıştır. Bunun yanında eğitim ile ilgili diğer düzenlemeleri belirtirsek.

16/06/1983 tarihli ve 2842 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasanın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yasa'nın 7. Maddesi ve 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda belirtilen temel eğitim kavramı ilköğretim olarak değiştirilmiş ve "İlköğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır" şeklinde değiştirilmiştir. 18/08/1997 tarihli ve 4306 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası ve Bazı

Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa ile sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim zorunlu hâle getirilerek ilkokul ve ortaokulların tamamı ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür.

Yurttaşların eğitim ve öğretim hakkından yararlanabilmeleri için bu hakkın gereği olan olanakların Anayasa’da güvence altına alındığından devlet tarafından sağlanması gerekir (Akyüz, 2000). Yasalarda hüküm altına alınan bu hakların karşılanabilmeleri için eğitime ödenek sağlanması gerekir. Eğitime ayrılan ödenekleri açıklamadan önce kamu harcaması kavramını açıklanması gerekir.

Kamu Harcamaları Kavramı

Kamu kavramını Durmuş (2008), tarihsel gelişmenin ve politik uzlaşmaların bir sonucu olarak görmekte, devleti, ulusal güvenlik ve gönenç devleti ile ilgili sosyal beklentilerdeki değişikliklere karşılık olarak bir süreç, bir organ olarak tanımlamaktadır.

İnsanların iki tür gereksinimleri bulunur. Bunlardan birincisi bireysel, ikincisi toplumsal gereksinimlerdir. Bireysel gereksinimler insanların yaşamlarını sürdürmesini sağlarken diğer insanlarla birlikte yaşama, topluma ait olma, toplumda kabul görme, sorumluluk alma, toplum içinde başarılı olma, belli bir konuma gelme gibi beklentileri bulunur. Ortak hizmetlerin kamu tarafından bireylerin gereksinimlerini karşılamaya dönük düzenlemelerle toplumsal yaşamın sürdürülebilmesi sağlanır. Devlet, kamu hizmetlerini belli bir düzen içinde yürütür. Kamusal hizmetlerin yürütülebilmesi için devlet gelirlerinden önceden belirlediği oranda harcama yapar. Yapılan bu kamu harcamalarını klasik kuram, Keynesyen kuram ve parasalcı kuram olarak üç ekonomi kuramı adı altında incelenebilir.

Klasik kurama göre “piyasa normalleştiricidir; bir bunalım durumunda piyasa düzenleyicidir” (Dobb, 1992, 364). Klasik kuramcılar, devleti üretmek yerine tüketen bir örgüt gibi görmüşlerdir. Devlet harcamalarının sonuç olarak gelir yaratıcı bir yetkiye sahip olduğunu klasikler gözden uzak tutmuşlardır (Nadaroğlu, 1992). Bu bağlamda iktisadi rasyonellik ilkesi olarak kamu harcamalarının olabildiğince kısılması gerektiğini belirtmişlerdir (Sönmez, 1987).

Klasik ve modern maliye anlayışı biçiminde kamu harcamaları genellikle iki türlü tanımlanmaktadır. Türk’e (1999) göre klasik maliyeciler toplumsal gereksinimleri karşılamak üzere kamu harcamalarını, kamu makamlarının belirli usullere tabi olarak yaptıkları parasal harcama olarak tanımlanmaktadır. Burada kamu makamları ile devlet,

yerel yönetimler, il özel idareleri, kamu kurumları, özel bütçeli kuruluşlar ve kamusal fonları yöneten kuruluşlar belirtilmektedir. Kamu tarafından karşılanması zorunlu olan toplumun bireyleri tarafından kullanılan ve piyasa tarafından karşılanamayan hizmetler toplumsal gereksinimler olarak tanımlanmaktadır. Bütçede ayrılan ödeneklerin ayrılma amaçlarına uygun biçimde harcanması gerekmektedir.

Modern maliyecilere göre kamu harcamaları, ekonomik ve sosyal yaşama müdahale ile etkinliklerin yönünü değiştirmek, yoğunluğunu artırmak veya azaltmak olarak açıklanabilir. Bulutoğlu (2008) ise kamu harcamalarını devletin merkezi ve yerel bütçe harcamaları olarak tanımlamakta, siyasi karar alma mekanizmasının kamu hizmetleri amacıyla toplanan vergileri ve oluşturulan diğer kaynakları bütçe yasası ile ödenek tefrik ederek giderlerin tümünü kamu harcaması olarak tanımlamaktadır.

Ortak bir tanımlamaya gidecek olursa kamu harcamaları toplumsal gereksinimleri, kamu kurumlarının belirli kurallara dayandırarak yaptıkları parasal harcamalar olarak belirtilebilir. Kamu harcamaları devletlerin ekonomik yaşamda daha da etkin rol alması ve işlevlerin çeşitlenmesi ile artmıştır. Devletin işlevleri, toplumsal refah programlarının uygulanmasıyla çeşitlenmiş; klasik görev anlayışındaki iç ve dış güvenliği sağlamak ve vatandaşa adalet dağıtmak görevleri yanında sosyal devlet olmanın gereği duyulmuştur. Bunun yanında devleti klasik işlevlerine döndürmek ve böylece sosyal devletin toplumsal gönenç programlarını azaltmak, son yıllarda kamu harcamalarının azaltılması isteminin, öne çıkan sistemli çabalardan olduğu gözlenmektedir (Kurul, 2013).

Kamu harcamaları geniş ve dar harcamalar olarak ikiye ayrılır.

Geniş Anlamda Kamu Harcaması

Kamunun ve özel kesimin tamamının yapmış olduğu harcamaları içine alan bu kavram, devlet ve özel kesimce yapılan işler ve kamusal gereksinimleri karşılamak amacıyla oluşan maliyeti karşılayan harcamalar olarak belirtilebilir. Ekonomik bir tanım olarak kamu harcamaları geniş anlamda kabul edilir. Kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla diğer kuruluşların yaptıkları harcamalar yanında devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin para ve mal olarak doğrudan yaptığı harcamaları içine alır. Yani yerel yönetim, devletin iktisadi girişimleri ve sosyal güvenlik hizmetleri için gerçekleştirilen harcamalar ile merkezi idare harcamalarıdır (Çelik, 2010).

Dar Anlamda Kamu Harcaması

Tüm toplumu ilgilendirdiği için eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi hizmetler dar anlamda kamu harcamalarına girer. Dar anlamda kamu harcaması, klasik maliye anlayışını yansıtan görüşlerin ifadesi veya merkezi yönetimce gerçekleştirilen kamusal hizmetler için yapılan harcamalar olarak değerlendirilmektedir. Hukuki tanım, harcamayı yapanın hukuki kişiliğine bağlı olarak nitelendirilmektedir. Toplumsal gereksinimleri karşılamak üzere merkezi devlet yönetimi ve diğer kamu tüzel kişilerince belli usullere tabi olarak doğrudan yaptığı parasal harcamaları içine alır (Çelik, 2010).

Kamu Harcamalarının Sınıflandırılması

Ekonomik çözümlenmenin yapılması açısından kamu harcamalarının sınıflandırılmasında hangi değişkenlerin ele alındığının incelenmesi yararlı olacaktır. Türk (1999, 45-46) bu sınıflandırmayı "ekonomik ve işlevsel sınıflandırma" olarak ele almaktadır; ayrıca "aynı nitelikteki kamu harcamalarının diğerlerinden ayrılarak, gruplar haline getirilmesi, sınıflara ayrılması" olarak tanımlamaktadır. Kamu hizmetlerinin üretimi ve gelir aktarımları için kamu ya da bütçe harcamaları yapılır. Kamu harcamaları bütçeden ve bütçe dışı sağlanmış olan kamu gelirine dayanır.

Kamu harcamaları kaynakları kullanma biçimine göre de ekonomik, gördükleri hizmete göre işlevsel olarak sınıflanır. Ekonomik sınıflama harcamaları cari (tüketim), yatırım (sermaye) transfer (gelir aktarması) kümelerine ayırır. İşlevsel sınıflama ise harcamaların ürettikleri hizmetlerin türlerine göre yapılır (savunma, sağlık, eğitim gibi). Bazı cari nitelikteki harcamalar, gelecek döneme de kalıcı yararlar yarattığından sermaye harcamalarına benzer (Bulutoğlu, 2008). Kamu harcamalarının sınıflandırılması konusu şu şekilde anlatılabilir.

Bütçe Sisteminde Kamu Harcamalarının Sınıflandırılması

5018 Sayılı KMYKK'nin 3' üncü maddesinde bütçe, "Belirli bir aralıkta gelir ve gider kestirimleri ile bunların uygulanmasına yönelik konuları gösteren ve metoduna uygun olarak tatbik edilen belge" olarak tanımlanmıştır.

5018 Sayılı KMYKK'de bütçelerin kurumsal, işlevsel ve ekonomik sonuçların görülmesini sağlayacak şekilde Cumhurbaşkanlığınca uluslararası standartlara uygun olarak belirlenen bir sınıflandırmaya tabi tutularak hazırlanıp uygulanacağı yer almaktadır.

Bu hedefle 2002 yılında başta altı kurumda Analitik Bütçe Sınıflandırması uygulaması başlatılmış ve ilk olarak 2004 yılında bütçe Analitik Bütçe Sınıflandırmasına göre kanunlaştırılmıştır. Bütçe sistemimizde Analitik Bütçe Sınıflandırması kamu harcamaları için bir sınıflandırma biçimi olup, söz konusu sınıflandırmaya göre kamu harcamaları; kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırmaya göre düzenlenmektedir.

Genel olarak devlet etkinlikleri; kurumsal, fonksiyonel ve ekonomik olmak üzere başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bütçe sistemleri bu sınıflandırmaya göre şekillenmiştir. Bu sınıflandırmada özellikle giderin ekonomik sınıflandırılması, bütçe hazırlık ve uygulama aşamasında, maliye politikası aracı olarak bütçenin veri sağlaması açısından en önemli sınıflandırma türü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sınıflandırmanın birinci düzey ekonomik sınıflandırma biçimi Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1.

Ekonomik Sınıflandırmanın Birinci Düzey

01	PERSONEL GİDERLERİ
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET
03	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ
04	FAİZ GİDERLERİ
05	CARİ TRANSFERLER
06	SERMAYE GİDERLERİ
07	SERMAYE TRANSFERLERİ
08	BORÇ VERME
09	YEDEK ÖDENEKLER

Eğitime ayrılan kaynakların daha iyi anlaşılabilmesi için eğitim harcamasına ilişkin kavramları tanımlamak gerekir.

Eğitimde Harcama

Bu başlık altında eğitimde harcama kavramı tartışıldıktan sonra bireysel, kamusal ve toplumsal harcamalarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Eğitim Harcamaları

Ekonomik bir işin başarılmasında mal, kuvvet ve harcanan değerler bütünü harcama olarak tanımlanmaktadır. “Eğitimin yatırım, planlama ve üretim sürecini gerçekleştirmek için kullanılan parasal kaynakların tümüne ise eğitimde harcama denilmektedir” (Bircan, 1988, 1). Başka bir deyişle kurumsal düzeyde eğitim harcamaları, genel bütçeli kamu idareleri, özel bütçeli kamu idareleri, özel kesim ve kamu iktisadi kuruluşlarının bütçelerinden eğitim hizmetlerine yapılan tüm harcamalar olarak tanımlanmaktadır (Âdem, 1993, 94). Kısaca eğitim hizmetlerine yönelik kamu idareleri ve özel kesimin yaptığı harcamaların tümü eğitim harcamaları olarak açıklanabilir.

Bireysel, Kamusal ve Toplumsal Harcamalar

Eğitim maliyeti, kişinin eğitim adına yapılan dolaylı harcamaları, doğrudan harcamaları, fırsat maliyeti, gelir eksilmesi toplamı ile bireyin eğitimden sağlayacağı

toplam kazançları ve üretime yapacağı katkıyı kestirmek için uygulanan ekonomik çözümlerdir (Âdem, 1977).

Bireysel harcamalar, kişilerin tüketim veya yatırım amacıyla eğitimle ilgili olarak yaptıkları ödemelerdir. Kitap ve diğer araç ve malzemeler, ulaşım giderleri, kurumlara yapılan öğrenci ödemeleri (öğrenim kayıt bedelleri), eğitimi sürdürebilmek için sağlanan konut ve benzeri için yapılan ödemeler bireysel eğitim harcamalarıdır. Bireysel maliyetlerin içinde olan fırsat maliyeti, öğrencinin zamanının da ekonomik bir değer olduğunu ve bu kıt kaynağın alternatif kullanımının olduğunu, öğrencinin okula gitmesi nedeniyle gelirindeki düşüşü belirtilmektedir (Tural, 2002).

Kamusal harcamalar, devletin eğitimi sürdürebilmesi için yaptığı harcamalardır. Devlet bu harcamaları dolaylı ve dolaysız vergiler, kira ve faiz gelirleri ve diğer kamu gelirlerinden karşılamaktadır. Bu kapsamda öğretmen, yönetici, denetmen, eğitim uzmanı ve eğitimci olmayan personelin ücretleri, işletme ve bakım giderleri (elektrik, su, doğalgaz, posta, telefon, boya, temizlik malzemesi, kırtasiye, benzin gibi) eğitim araçları, bina ve ek tesislerin yıllık kiralari, öğrenci tarafından vazgeçilen kazançlardan elde edilemeyen vergi gelirleri yer alır (Tural, 2002).

Kamusal öğrenci maliyeti, kamunun cari öğrenci harcamaları, kamusal vazgeçme maliyeti ve çeşitli biçimlerde öğrencilere sağlanan kamusal yardımların toplamından oluşan birim maliyettir.

Toplumsal maliyet, kişisel ve kamusal maliyetin toplamından oluşmaktadır. Toplumsal maliyet hesaplanırken gayri safi ve net tutarlara dikkat edilmelidir. Net tutarlara, gayri safi tutarlardan öğrenci ve ailesine yapılan indirim, burs, bağış, sübvansiyon biçiminde yapılan transfer harcaması niteliğindeki ödemelerin düşülmesi yoluyla ulaşılır (Ergen, 1999).

Türkiye’de Eğitim Finansmanı

Bu başlık altında eğitim finansmanı kavramları tartışıldıktan sonra Türkiye’deki eğitim finansmanı yapısı incelenmiştir.

Eğitim Finansmanı (Parasal Kaynaklar)

Eğitim finansmanı, eğitimde kaynakların kim ya da kimler tarafından karşılanacağı ve sağlanan kaynakların hangi amaçlara göre kimlere nasıl dağıtılacağı konularını içeren ve eğitim ekonomisi alanının mühim konu alanlarından biridir.

Eğitim kısmında para yönetimi, kaynakların farklı bölgeler, iller, öğretim tür ve düzeyleri, farklı toplumsal ve ekonomik kökenden gelen bireyler ve topluluklar arasında dağıtım süreci ile eğitimde çeşitli tür ve düzeylerinin sunumu için gerekli kaynaklara karşılık gelen parasal kaynakların elde edilmesini irdelemektedir.

Karakütük (2003) eğitim finansmanı tartışılırken ülkede eğitime ayrılan parasal kaynakların öğretim tür ve düzeylerine, illere ve okullara nasıl dağıtılacağı ve parasal kaynaklarının ne kadarının eğitime ayrılacağı konuları üzerinde önemle durulması gerektiğini belirtmektedir.

Parasal kaynakların nereden ve nasıl sağlanacağı ayrıca eğitsel nitelikleri üretebilmek için gerekli olan girdiler için gerek duyulan kaynaklar eğitim finansmanının temel sorunlarından biridir.

Eğitime ayrılacak parasal kaynakların sağlanma yöntemleri, büyük ölçüde ülkenin yönetim biçimine özellikle eğitim yönetimi yapısına göre farklılaşabilmektedir. Eğitime merkezi hükümetler, eyalet hükümetleri, yerel yönetimler, özel kuruluşlar, gönüllü kuruluşlar, öğrenci ve aileleri parasal girdi sağlayabilmektedir. Eğitim kesiminde para yönetiminin ikinci önemli sorun alanı, eğitimsel gereksinmelerinin karşılanması amacıyla ayrılan parasal kaynakların bölgeler, iller, öğretim tür ve düzeyleri, farklı özelliklere sahip bireyler ve gruplar arasında dağılımıdır (Levin, 1987, 426; Akt. İnal, 2012).

Eğitim Sisteminin Finansmanı

Finansman sorunu eğitimin bütün tür ve düzeylerinde tartışma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitimin finansmanı yalnızca istem artışlarıyla maliyetin artması olarak açıklanamayabilir. Eğitim finansmanının azalmasının nedeni dış borçlar, faiz giderleri, sermayeye aktarılan paylar ve devletin uyguladığı ekonomi politikaları olabilir.

Kamu okullarının finansmanının devlet tarafından sağlanması bir yandan ekonomik getirileri artırırken diğer yandan da sosyal yaşamı düzenlemektedir. Eğitim hizmeti devletin ekonomik amaçlarına ulaşmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Toplumun her kesiminin ulaşabileceği bir eğitim ile hem gelir dağılımı düzenlenir hem de devletin ekonomik kalkınmasına katkı sağlanır. Yapılan araştırmalar eğitim düzeyinin yükselmesinin, ülke kalkınmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Ülkede uygulanan ekonomik sistem eğitim finansmanını etkilemektedir. Hangi ekonomik sistem içinde olursa olsun insanlar daha iyi yaşamak için çaba harcarlar. Her ekonomik sistem insanlara daha yüksek yaşam ölçümleri sunacağını belirtmektedir. Bu durumda ekonomik sistemler insanların gereksinimi olan mal ve hizmetlerin üretimini ve tüketimini düzenlemekle yükümlüdür. Eğitim de bu hizmetlerden biridir.

Eğitim finansmanı yaklaşımları incelendiğinde merkezinde devlet bulunmaktadır. Dünyada eğitim finansmanında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan birisi eğitim finansmanının kamu bütçesinden yani toplumca karşılanması, diğeri ise eğitim finansmanının eğitimden yararlanan öğrenciler ve aileleri tarafından karşılanması yaklaşımlarıdır. Kamu harcamaları bilimsel olarak, transfer harcamaları ve cari harcamalar- yatırım harcamaları şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Cari Harcamalar

Cari harcamaları her yıl yapılan tüketim harcamaları olarak tanımlayan Öner (1994), yapılan bu harcamaları "devletçe yerine getirilmesi zorunlu olan hizmetler karşılığında yapılan harcamalar" olarak belirtmektedir (Öner, 1994, 44). Önder, Türel ve Ekinci (1993) ise cari sözcüğünün tüketimi belirttiğini, özel tüketim harcamaları ile kamu cari harcamalarının farklı olduğunu ve kamu cari harcamalarının toplumda sosyal altyapıyı oluşturduğunu, kamu örgütünün yasama-yürütme-yargı ile ekonominin işleyişi ve toplumun ayakta kalabilmesi için gerekli yönetsel ve soysal altyapıyı oluşturduğunu belirtmiştir.

Cari harcamalar, harcamaların yapıldığı dönemde gayri safi ulusal hasılaya katkı sağlayan harcamalardır. Bu harcamalar, ekonominin var olan üretim yapma yeteneğini kullanmak amacıyla gerekli mal ve hizmetlerin satın alınmasına yönelik yapılmaktadır. Bu nedenle de, harcamaların çoğunluğunu personel harcamaları, kalan bölümünü ise dayanıklı olmayan mal ve hizmetlere yapılan harcamalar oluşturur.

Cari harcamalar bütçe içinde, personel harcamaları ve diğer cari harcamalar olmak üzere iki tür olarak yer almaktadır. Cari ve yatırım harcamaları sınıflandırması hemen hemen bütün ülkelerin kamu harcamaları sınıflandırmasında yer almaktadır. Bu

sınıflandırma kamu harcamalarının tüketim veya üretim için kullanılması biçimine dayanır.

Genel yönetimin gerektirdiği ve sermaye mallarına ayrılmış olan harcamalar cari harcamalardır. Nitelikleri nedeniyle cari harcamalar her yıl tekrar edilirler, yararları kullanıldıkları yıl içinde tükenir. Bu harcamalar tüketime yöneliktir, bu nedenle tüketim dengesi ile ilişkilidir ve genellikle ulusal gelirin kullanılmasını belirtmektedir (Gürsoy, 1980). Devletin işleyişini sağlayan harcamalar, cari harcamalardır. Devletçe ödenen maaşlar, yolluklar, harcırahlar, kırtasiye malzemeleri, ödenen kiralar, su, elektrik faturaları, cari harcamalar içinde yer almaktadır. Cari harcamalar mal ve hizmet alımı satın almaya yönelik harcamalar olduklarından ekonomide istem-sunum dengesini sağlarlar, ekonominin makro dengelerini etkilerler.

Ataç (1999) ise yeterli düzeyde gerçekleşmemesi durumunda cari harcamaların, üretimdeki nitelik kaybı, eğitim, sağlık, araştırma gibi beşeri sermaye harcamaları düşünüldüğünde, uzun dönemde, ekonominin gelişimini engelleyen etmenlerin oluşumuna katkıda bulunabileceğini belirtmektedir. Cari harcamalar azaldığında toplumsal ve ekonomik verimin azalacağı, sosyal yönden türlü bunalımlar yaşayan bir toplumla karşı karşıya kalınabileceği söylenebilir.

Cari harcamalar içinde yer alsalar da milli eğitim, sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri, insan üzerine yapılan yatırım niteliğinde ve iktisadi gelişme ile ilgilidir. “Kalkınma (ya da iktisadi gelişme) carileri” (Uluatam,1999, 231) adını alan bu harcama sınıfı ülkenin üretim gücüne katkısı yadsınamayacak kadar açık olan, yararları da genellikle bir yılı aşan fakat çoğunlukla, maddi sermaye malı üretimine yönelik olmadıklarından cari harcama sayılan harcamalardır. (Uluatam,1999).

Kamu eğitim harcamaları içerisinde oldukça önemli bir yer tutan cari harcamaların eğitimde verimliliği artıran bir etken olduğu belirtilebilir. Özcan (2010) eğitimde cari harcamaları her yıl için planlanan, hizmet üretimine yönelik olarak, çalışanların ücretleri ve eğitim kurumlarının küçük onarımları, enerji, iletişim, kitap ve kırtasiye, ders araçlarının giderleri ile öğrencilere verilen burs, yemek, ulaşım giderleri ve sosyo-kültürel etkinliklere yönelik harcamaları kapsayan harcamalar olarak tanımlamaktadır.

Cari harcama, eğitim kurumlarının küçük onarımları, ders araçlarının giderleri, demirbaş alımları, enerji, iletişim, kitap ve kırtasiye ile öğrencilere yönelik sağlanan burs, ulaşım giderleri, yemek ve sosyal kültürel etkinliklere yönelik harcamalar ve

eğitim hizmet üretimiyle ilgili eğitim çalışanlarının ücreti sayılabilir. Yapılan eğitim harcamalarının önemli bir kısmını cari harcamalar oluşturur (Tural, 2002).

Cari harcama içinde devletin kamusal bir hizmeti sunması ve devamı için yaptığı tüketim harcamalarıdır. Bu harcamaların yararları gerçekleştiği dönemle sınırlı olup, yararları bir sonraki döneme sarkmayan harcamalardır. Cari harcamalar, devletin her yıl tekrarladığı, sermaye birikiminde değil, bir anlamda tüketime yönelik harcamalardır.

Cari harcamalar da kendi içinde personele yapılan giderler ve diğer cari giderler olmak üzere ikiye ayrılır. Personel harcamaları adı üzerinde, kamu sektöründe hizmetin sunulmasında çalışanların aylıkları, sözleşmeli personel ücretleri, sosyal yardımlar ve ek ücretler, tedavi yardımları ve ödenen ikramiyeleri kapsamakta, diğer cariler ise hizmetin görölmesi için yapılan personel dışındaki, hizmet alımları, tüketim malı alımları, mal, malzeme ve demirbaş alımlarını kapsamaktadır.

Yatırım Harcamaları

Erginay (1985), yatırım harcamalarını, üretimi artırmak amacıyla yapılan üretim araçlarının yardımıyla, verimliliğin artmasına sebep olan ve yararı yıllara yayılan dayanıklı mallar amacıyla yapılan harcamalar olarak tanımlamaktadır.

Genel yatırım tanımlarının ekonomik açıdan en başında "belli bir dönemde üretilen ve ithal edilen malların o dönemde tüketilmeyen ve ihraç edilmeyen kısmı" (Yılmaz ve Yılmaz, 1997, 1) gelmektedir. Toplam yatırım tanımı olan bu tanım, gayrisafi sabit sermaye teşekkülleri ile birlikte stok değişimlerini de içermektedir (Yılmaz ve Yılmaz, 1997).

Yatırım harcamaları ekonominin üretimini doğrudan arttırıcı nitelikteki harcamalardır. Bu harcamaların, her dönemde, gayri safi hasılaya katkı sağlayan kamunun sermaye stoku birikimine de yol açmaktadır. Yatırım harcamaları bütçe tekniğinde makine, teçhizat ve taşıt alımları ile yapı tesis ve büyük onarım giderlerini belirtmektedir.

Eğitimde uzun yıllar kullanılabilecek dayanıklı malları satın almak için yapılan harcamalar yatırım harcamalardır. Bunlar, makine ve teçhizat ile demirbaş alımları ve bunların ömrünü uzatan büyük onarımlara yapılan harcama ile okul binaları ve sosyal tesislerdir (elebier, 1985). Ekonominin üretim gücünü doğrudan arttıran, sermaye mallarına ek veya mal stoklarında artma sonucunu doğuran, yararı yapıldığı dönemle

sınırlı kalmayıp gelecek dönemlere de yansıyan harcamalar yatırım harcaması (Özcan, 2010) olarak tanımlanmaktadır.

Yılmaz ve Yılmaz (1997) ekonomi kaynaklarında sabit sermaye yatırımlarını genel olarak mevcut makine ve teçhizata ekler, mevcut bina, yol, baraj vb. inşaata ekler biçiminde ikiye ayırmaktadır. Aynı ayrımı donatım ve inşaat şeklinde de belirtmektedir.

Eğitim sürecinde dayanıklı malları satın alarak uzun vadeli kullanılabilme için yapılan harcamalardır. Bunlar öğretim sürecinde kullanılan makine ve araçlar, arsa temini, okul binaları, sosyal tesisler için yapılan harcamalardır. Yatırım malları büyük bakım ve onarımlar için yapılan harcamalar, birden fazla yıl yararlanılacak mal ve hizmetleri kapsadığından yatırım harcamaları içinde yer alır (Tural, 2002). Yıllık bir harcama olması nedeniyle amortisman paylarının da yatırım harcamalarının içinde olması gerekmektedir.

Yatırım harcamalarının esnekliği cari harcamalara göre daha fazladır. Bu harcamalardaki artış sadece kamu kesiminde değil, tüm ekonomi üzerinde genişletici etki yaratmaktadır. Eğitime yapılan yatırım harcamaları, bireyin niteliklerinin geliştirilmesi sonucu özel sektör için kalifiye yani iyi eğitilmiş işgücü yaratması buna en güzel örnektir. Bütçe sınıflamasında yatırım harcamalarına; etüt proje giderleri, yapı-tesis ve büyük onarım giderleri, makine, teçhizat, taşıt alım ve onarımlarını kapsamaktadır. Aynı zamanda yatırım harcamaları ekonominin üretim gücünü doğrudan arttıran harcamalardır.

Transfer Harcamaları

Transfer harcamaları ve reel harcamaları ayırımında tam bir kavram birliği yoktur. Reel harcamalar kavramının yerine gerçek harcamalar, faktör harcamaları, efektif harcamalar ve mal ve hizmet alım giderleri vb. kavramlar da kullanılmaktadır. Kavramlar ne olursa olsun bu ayırımın esası kamu harcamalarının mal ve hizmet alımlarında kullanılıp kullanılmadığıdır.

Eğitimde yapılan transfer harcamaları burslar, yemek yardımları, yurt destekleri, hizmet alımları gibi harcamalardır. Devletin cari ve yatırım harcamaları dışında kalan diğer harcamaları transfer harcamaları olarak belirtilmektedir.

Transfer harcamaları, parasal kaynakların bir bölümünü belli kurum ve bireylere aktarılmasının yanında cari ve yatırım harcaması kapsamına girmeyen harcamaları ifade eder. Buna göre okullara “hazine yardımı” adı altında devlet bütçesinden yapılan

harcamalarla, yemek yardımı, öğrencilere verilen burs, gibi adlar altında yapılan harcamalar, transfer harcamaları kapsamına girer (Özcan, 2009).

Yatırım ve cari gider kapsamına girmeyen ve parasal kaynakların bir bölümünün belli kurum ve bireylere aktarımı transfer harcamalarını tanımlar (Tural, 2002). Öğrenci muayene ve tedavi, boş zamanı değerlendirme, kültürel ve sportif etkinlikler, öğrenci dernek, kantin ve yurtlarına yapılan yardımlarla, burs, kredi, vb. yardımlar bu kapsamda incelenebilir (Âdem, 1993).

Transfer harcamaları, üretken ve üretken olmayan transfer harcamaları, dolaylı-dolaysız transferler, gelir transferi sermaye transferi, şeklinde ayrılmaktadır. Transfer harcamaları, iktisadi ve mali transferleri, kamulaştırma ve bina satın almaları, kurumlara katılma payları ve sermaye teşkilleri ve borç ödemelerini kapsamaktadır (Herekman, 1996).

Eğitime ayrılan kaynakların, ne ölçüde yeni eğitim olanakları yaratma yönünde kullanıldığını, bu konudaki eğilimlerin ne yönde değiştiğini, eğitim harcamaları içinde yatırım harcamaları ve cari harcamalarının oranları ve bu oranlarda zaman içinde gözlenen görece değişimler gösterebilmektedir (Ünal, 1996).

Eğitim harcamalarının uzun bir süre kullanılmak üzere dayanıklı mal satın alımları için yapılması ve hemen veya kısa sürede tüketilmek üzere mal ve hizmet satın alımları için kullanılması bu ayırımı temel ölçüt olduğu, aslında bu yaklaşımın tüketim ve yatırım arasındaki ayırımı dayandığı belirtilmektedir (Bircan, 1988).

Harcama çeşitlerine göre incelemek gerekirse, Türkiye’de eğitim harcamaları şu şekilde bölümlendirebilir.

Eğitim Harcamaları

Eğitimin üretim sürecini gerçekleştirmek, planlama ve yatırım için kullanılan parasal kaynakların tümü için yapılan harcama eğitim harcamasıdır. (Bircan, 1988, 1). Âdem (1993, 94) ise, özel kesim, genel ve özel bütçeli kamu idareleri ve kamu iktisadi kuruluşlarının bütçelerinden eğitim hizmetlerine yönelik bütün harcamaları “eğitim harcaması” olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de Eğitimin Finansmanı

Karakütük (2001), Türkiye’de cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte eğitim finansmanı konusunda sıkıntıların yaşandığını, sıkıntıları aşmak için halkın eğitim finansmanına katılımını öngören, cumhuriyetin başlangıç yıllarından planlı döneme kadar geçen sürede birtakım düzenlemelere yer verildiğini belirtmektedir.

Okuma yazma sorununu aşmak özellikle kuruluş yıllarında ilkokul eğitimine ve yetişmiş insangücü gereksinimini karşılamak amacıyla yetişkin eğitime önem verilmiş, eğitimin finansmanı da devlet tarafından karşılanmıştır

Özellikle ilköğretim olmak üzere orta ve yükseköğretim finansmanının başlangıçtan beri devlet tarafından finanse edilmesi Türkiye’de geleneksel bir uygulama olarak kabul görmüştür (Yolcu, 2013). Bu algı özellikle 1980 yılına kadar olan uygulamalarda da gözlenmiştir. 24 Ocak 1980 ekonomik kararlarıyla birlikte devletin eğitimin finansmanını karşılama algısında değişimler başlamıştır.

Kamu ve özel okullar arasındaki nitelik farklılığına dikkat çekilerek eğitimde nitelik algısı bir dizi piyasa yanlısı değişkenle ilişkilendirilmiştir. Bu da nitelik algısını özel okulların lehine olacak şekilde geliştirmiştir. Bunun sonucunda kamu ve özel okullar arasında bir seçim yapmak durumu ile aileler karşı karşıya bırakılmıştır. Bir yandan özel-tüzel kişilerin özel okul işletmeciliğini kârlı bir yatırım alanı olarak görmesi diğer yandan varsıl kesimin, özel okulların çocukların insan sermayelerine sunacağı katkının devlet okulunun sunacağı katkılardan daha fazlasını yapacağı beklentisi, özel okulların Türkiye’de 1980’lerden sonra, eğitim sistemi içindeki yerinin genişlemesine yol açmıştır. Bunların yanında, devletçe uygulanan bedava arsa tahsisi, vergi indirimleri gibi özendirilmelerin de özel- tüzel kişilerin özel okul açması sürecinde önemli rol oynadığını belirtmek gerekir. Özel okula gönderme gücü olmayan geniş halk kitlelerinin okulların işleyişine gönüllü katılmalarını sağlayan düzenleme ve uygulamalara yer verilmiştir. Böylece çocuklarının daha nitelikli eğitim alması için geniş halk kitleleri, ödedikleri vergiler dışında daha fazla fedakârlık yapmaya özendirilmiştir. Önceden beri ailelerin okul ders araç ve gereçlerini alma, gelir getirici etkinlikler yapma ve bağış yapma gibi gönüllü desteklerinin olduğu bilinmektedir. Türkiye’de kamu okullarına yönelik gönüllü destekleri öteden beri devam eden bir uygulamadır (Yolcu, 2013).

Anayasal ve yasal metinlerde Türkiye’de eğitim finansmanı politikalarını belirleyen temel dayanaklar yer almaktadır. Kurul (2013) Türkiye’de finansman kaynaklarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Devlet gelirlerinin belli bir oranı,
- İl özel idare bütçeleri yıllık gelirlerinin belli bir oranı (12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Yasa ile " 29 ilde, il özel idareleri, köyler ve belde belediyeleri" kaldırılmıştır).
- Belediye gelirlerinin belli bir oranı,
- Yıllık köy bütçeleri gelirlerinin belli bir oranı,
- Eğitimden yararlananların ödeyeceği katkı payları ve harçlar,
- Mesleki eğitimde işverenlerin sağladığı fonlar,
- Okul düzeyinde yaratılan diğer parasal kaynaklar,
- Dış krediler,
- Diğer gelirler.

Kamunun sağladığı eğitim finansman kaynaklarının bireylerin sağladığı finansmandan daha fazla olduğu görülmekle birlikte, neoliberal dönüşüm politikalarını yaşama geçirmek ve eğitim finansmanını kullananlara ödetmek için yeni yasa ve yönetmelikler çıkarılarak yürürlüğe konulmuştur.

- Okul-Aile Birliği,
- 13/08/2005 tarihli ve 29905 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği,
- 8/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası ve 20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları yönetmeliği,
- 11.10.2011/662 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve

Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,

- 30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı " İlköğretim ve Eğitim Yasası ile Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa" çıkarılmıştır.
- 31/12/2013 tarih ve Ocak 2014/2676 sayılı Tebliğler Dergisi'nde Milli Eğitim Bakanlığına ait Eğitimde Kalite Yönetim Sistemi Yönergesi yayımlanmıştır.

Yukarıda geçen yasa ve yönetmeliklerle, yurttaşların eğitime katkısının artırılması hedeflenmiş, eğitim hizmetinin kamu finansmanı ile sağlanacağına ilişkin hüküm kaldırılmıştır.

İlgili Araştırmalar

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk bütçesi 1924 yılında yapılmıştır. Meclis tarafından yapılan ilk bütçe olan 1924 yılı bütçesinden günümüze her yıl bir bütçe, bazı yıllarda bunlara ilave geçici bütçe yapılmak suretiyle bütçeler yapılagelmiştir. Bu bütçelerin eğitim bütçesi ve finansmanına ilişkin farklı dönemlerde, farklı araştırmacılar tarafından çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmanın konusuna benzer olduğu düşünülen araştırmalar ile ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Akın (2009), 2009 yılında "Türkiye'de Eğitim Bütçesi" adıyla bir makale yayımlanmıştır. Bu makalede Türkiye'nin eğitim bütçesi tartışılmıştır. Akın (2009) çalışmasında eğitim bütçeleri rakamlar itibarıyla yıldan yıla eğitim kademelerine göre kıyaslama yapılmıştır. Eğitim bütçesine devlet katkısının yanında aile katkıları tartışılmıştır. Eğitime ayrılan kaynakların görece yüksek olduğu ama bu rakamların ağırlığını personel giderleri oluşturduğu belirtilmiştir.

Ayvaz (2012), 2012 yılında "Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bütçeleri" konulu tez çalışması yapmıştır. Bu çalışmada eğitime ayrılan kaynakların ilgili yıllardaki koşullara göre nasıl biçimlendiği ele alınmıştır. Bu çalışmada Ayvaz (2012), bütçeleri Atatürk ve İnönü dönemlerinde yapılan bütçeler diye ikiye ayrılmıştır. Atatürk ve İnönü zamanında eğitim bütçelerine ayrılan payın ortalama yüzde 4,6 olduğu belirtilmiştir. Eğitim bütçelerine ayrılan kaynakların ağırlıkla personel giderlerinden oluştuğu belirtilmiştir. Bütçelerde o günkü şartların etkisiyle savunmaya ağırlık verildiği belirtilmiştir.

Kavak ve Ekinci (1994) 1994 yılında "Eğitimin Finansmanı Sorunu ve Maliyetlerin Azaltılmasına İlişkin Alternatif Stratejiler" konulu çalışma yapılmıştır.

Türkiye’de eğitimin finansmanı konusuna ve bu konuya ilişkin olarak yaşanması olası sorunlara dikkat çeken önemli bir çalışmadır. Bu çalışmada sadece maliyetlerle eğitim planlaması veriler değil, ayrıca eğitimin ve bu kapsamda yükseköğretimin finansmanı konusunun, Türkiye’deki eğitim sektörü açısından önemli bir sorun alanı olduğu ve bu sorunun çözümüne yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiği konusu gündeme getirilmek suretiyle, bütçe plancılarına ek olarak yükseköğretim plancıları ve yöneticilerine de ışık tutulması esas alınmıştır.

Kavak (2011) 2011 yılında “Türkiye’de Yükseköğretimin Görünümü ve Geleceğe Bakış” konulu çalışma yapmıştır. Kavak’a göre; genel olarak eğitimin finansmanı özel olarak da yükseköğretimin finansmanı konusu, eğitim politikalarının en çetin konuları arasındadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, eğitime olan talepteki hızlı artışlar ve finansmanda temel eğitime ağırlık verilmesi yönündeki politika ve eğilimler çerçevesinde, yükseköğretim için yeterli nitelik ve nicelikteki arzın oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Eğitimin finansmanı alanındaki anahtar sorular şunlardır: Kim yararlanıyor? Kim ödüyor? Kim ödemelidir? Bu bağlamda, yükseköğretimin finansmanı, yükseköğretim fırsatlarından yararlanmada adalet ve etkinlik kavramlar çerçevesinde ele alınmakta ve tartışılmaktadır.

Soydan (2013), 2013 yılında “Osmanlı’dan Cumhuriyet Dönemine Türkiye’de Temel Eğitimin Gelişmesi ve Finansmanı Sorunu” adıyla bir makale yayınlamıştır. Bu araştırmada modernleşme sürecinin başlangıcı ile devletlerin sorumluluk almaya başladıkları, Türkiye’de Cumhuriyet’in başlarında savaş etkilerinin devam etmesi, Dünya’da ki ekonomik kriz ve yeni kurulan ülkenin çektiği ekonomik sorunlar temel eğitim hedeflerini finanse etmesini engellediği belirtilmiştir. (Soydan, 2013).

Çam Tosun (2013), 2013 yılında “Üniversitede Bütçe Yönetimine İlişkin Bir Çözümleme” konulu doktora tez çalışması yapmıştır. Bu araştırmada Ankara, Balıkesir ve Erzincan üniversitelerindeki bütçe yönetiminde yöneticileri ve bileşenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda genel olarak üniversite bileşenlerinin üniversite olanaklarından memnun olmadıkları belirtilmiştir (Çam Tosun, 2013).

Bu araştırmaların içinde eğitim bütçelerinin hazırlanması ilişkin merkezi bütçe otoritesi ve harcamacı birimlerin aynı çalışmada personelinin görüşlerine dayalı olarak hazırlanan bir araştırma bulunmamaktadır.

Eğitim bütçelerinin hazırlanmasına yönelik personelin görüşlerine göre eğitim bütçelerinin hazırlanma süreçleri ve bu süreçte yaşanan sorunları ortaya koyan bu çalışmanın eğitim alanına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, Türkiye'deki eğitim bütçesinin hazırlanması sürecinde görevli kamu görevlileri ile görüşülmüş, görüşmelerden elde edilen veriler nitel araştırma yaklaşımlarından betimsel analiz yaklaşımı analiz edilmiştir. Farklı kategorilere göre kavramsal betimlemeler, açıklamalar ve yorumlamalar yapılmış ve betimsel analiz uygulanmıştır.

Araştırmada eğitim bütçelerini hazırlayan kamu görevlilerinin bütçeleri hazırlarken süreç açısından nasıl bir yol izlediği, planlamanın nasıl yapıldığı, maliyet hesabına hangi kalemlerin dâhil edildiği konusundaki yöntemleri görüşmelerle açığa çıkarılmış, betimlenmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler araştırmanın temelini oluşturmuştur.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre betimleme tüm nitel araştırmalar için büyük önem taşır. Betimleme yaparken araştırmacının kendi görüş ve yorumlarını dışarıda bırakması ve veri setini okuyucuya yorumsuz olarak sunması gerekir. Elde edilen bulgular ayrıntılı bir biçimde betimlendikten sonra, araştırmacı bu bulgularla ilgili yorum ve açıklamalarını sunabilir. Araştırmacı elde ettiği sonuçlara ilişkin bazı yorumlar getirmeli ve okuyucunun araştırma problemine ilişkin elde edilen bulguları daha iyi anlamasına yardımcı olmalıdır.

Bu araştırma kapsamında; betimsel analiz yöntemine uygun olarak görüşme yapılan kişilere sorulan 13 sorudan elde edilen veriler araştırmacının görüşlerinden bağımsız olarak soru düzeyinde ayrı ayrı yansıtılmıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgular sonucunda araştırmacının açıklamalarına ve yoruma yer verilmiştir.

Araştırma sorularında, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve/veya gözlemlerde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve

oluşturulmuştur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiştir. Başka bir deyişle betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulmuştur.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre nitel araştırmacıların birincil kaygısı, nicel araştırmacılarda olduğu gibi belirli bir evrene sağlam genellemeler yapmak değil, bir evrende olması olası zenginliği, çeşitliliği, farklılıkları çalışmalarına dâhil ederek bütüncül bir resim elde etmektir. Nitel araştırma, çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm olası ayrıntıları ile incelemeyi amaç edinmektedir.

Bu araştırmada kamu idareleri tarafından yapılan eğitim bütçesinin hesaplanma biçimi ve eğitim bütçelerine hangi maliyetlerin dâhil edildiği konularına yaşanan güçlüklerin ortaya çıkarılmasına yönelik kuramsal bilgiler çerçevesinde ve eğitim bütçesinin hesaplanma çalışmalarında görev alan personelin görüşleri doğrultusunda bir ışık tutulmuş, konu, kapsamı çerçevesinde derinlemesine incelenmiştir.

Kamu idarelerinde eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarında daire başkanı, strateji ve bütçe uzmanı, mali hizmetler uzmanı ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler araştırmanın temelini oluşturmuştur.

Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları çerçevesinde iki aşamalı bir çalışma yapılmıştır. Birinci aşamada, araştırmanın ilgili olduğu bütçeye, merkezi yönetim bütçesine, eğitim bütçesine, eğitim planlamasına dair kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Bu aşamada bütçe, planlama, eğitim bütçesi, eğitim planlaması kavramları genelden özele doğru açıklanarak Türkiye'de şu ana kadar yapılan eğitim bütçelerinin hazırlanması kapsamında yapılan eğitim bütçelerinin çalışmaları hazırlık, süreç ve izleme yönüyle incelenmiştir. İkinci aşamada, araştırmanın alt amaçlarında yer alan sorulara yanıt aranmıştır. Araştırmanın sınırları çerçevesinde kamu idareleri tarafından yapılan eğitim bütçesi çalışmaları, geçmişte ve günümüzde eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev almış strateji ve bütçe uzmanı, mali hizmetler uzmanı ve daire başkanlarının görüşleri doğrultusunda hazırlık, süreç ve izleme yönüyle çözümlenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre toplanan verilerin araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması ve ayrıntılı olarak rapor etmesi nitel bir araştırmada geçerliğin başlıca ölçütlerindedir. Betimsel çözümlenmelerde doğrudan alıntılara yer vermek ve bu alıntılardan yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerlik için önemli olmaktadır.

Bu araştırma kapsamında; araştırma deseninin oluşturulması, verilerin çözümlenmesi, verilerin toplanması, verilerin analizi neticesinde sonuçlara ulaşılması bütün ayrıntılarıyla basamak basamak anlatılmıştır.

Miles ve Huberman (1994; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011) nitel araştırmada iç geçerliğe yönelik araştırmacıdan hem veri toplama süreçlerinde hem de verilerin işlenmesi ve analizi süreçlerinde tutarlı olması ve bu tutarlılığı nasıl sağladığını açıklaması beklenmektedir. Nitel araştırmada dış geçerliğe yönelik:

1. Araştırmanın yöntemlerini ve aşamalarını açık ve net bir şekilde tanımlamasını,
2. Veri toplama, işleme, analiz etme, yorumlama ve yorumlara ulaşma konularında neler yapıldığını açık bir biçimde açıklama,
3. Sonuçların verilerle açık bir şekilde ilişkilendirilmesi,
4. Ham verilerin üçüncü kişiler tarafından incelenmesi amacıyla saklanmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Araştırmanın geçerliğini sağlamak açısından Miles ve Huberman'ın görüşleri doğrultusunda araştırmanın yöntemi, veri toplama, işleme, çözümlenme, aşamaları ve yorumlama işlemleri açık bir şekilde basamak basamak anlatılmış, sonuçlar verilerle ilişkilendirilmiş, ham verilere diğer araştırmacıların ulaşabilmesi için görüşme metinleri Ek 1'de verilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada görüşülen kişilere amaçlı örneklem yaklaşımlarından ölçüt örnekleme ile ulaşılmıştır. Görüşme yapılan kişilerde aranan ölçütler kişilerin eğitim bütçelerinin hazırlanması ve yürütülme süreçlerinde görev almaları ve fiilen bu işin sorumlusu olmalarıdır. Bu bağlamda kamu idarelerinde görevde olan, eğitim bütçesinin hazırlanmasında görev alan personel ile iletişime geçilmiştir. Görüşülen kişilerin tamamı en az dört en fazla on dört yıldır hazırlanan eğitim bütçelerinin uygulayıcılarıdır.

Araştırmada Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığının Bütçe Genel Müdürlüğü Eğitim, Kültür ve Spor Hizmetleri Dairesinin yönetici ve görevli personeli, Yükseköğretim Hizmetleri Dairesinde görevli personel Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü Eğitim ve Kültür Dairesinin yönetici ve görevli personeli, Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığının yönetici ve görevli personeli, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının yönetici ve

görevli personeli, Gençlik ve Spor Bakanlığının Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının yönetici ve görevli personeli ile Ankara Üniversitesinin Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının yönetici ve görevli personelinin görüşlerine başvurulmuştur.

Görüşme yapılacak kişilerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yürütülmüştür. Araştırmacı, 2011-2018 yılları arasında Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünde çalıştığından bütçe hazırlama sürecinde görev yapan personel ile ilgili bilgiye sahiptir.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının Bütçe Genel Müdürlüğünde eğitim bütçelerinden sorumlu bir daire başkanı, iki uzman ile yüz yüze randevu alarak bir gün belirlenmiş ve görüşme yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığının Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü Eğitim ve Kültür Dairesinin bir yönetici ve bir görevli personeli ile randevu alınıp yüz yüze görüşülerek sorular iletilmiştir.

Eğitim bütçesini yapan kamu idarelerindeki personeli ise SBB'deki ilgili kurumun bütçesine bakan strateji ve bütçe uzmanlarından kimlik bilgileri ve telefon numaralarını alarak iletişime geçtim ayrıca her uzman kurumlarına bir görüşme talebimin olduğunu sözlü olarak iletilmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığındaki iki daire başkanı ile önceden randevu alarak görüşmeye gidilmiş. Sorular ve görüşmenin içeriğiyle ilgili bilgi verilmiş ve görüşme günü ve saati ile ilgili randevu istenmiştir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinin cari tarafı ile ilgili daire başkanına kendi dairesinden bir uzman ile de görüşme yapmak istediğim talebi iletilmiştir. Cevaben, soruları cevaplamak için dairenin tüm personeli ile ilgili bir toplantı yapılacağını, bu toplantıdan sonra cevapların oluşturulacağından başka bir personelle görüşülmesine gerek olmadığı bildirilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı Bütçe Daire Başkanı ile görüşme yapmak için telefon ile randevu alınmış, bir toplantıdan dolayı daha sonra telefonla randevu alınıp aynı daireden bir uzman ile görüşme yapılmıştır.

Gençlik ve Spor Bakanlığının Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının yöneticisinden telefon ile randevu alınıp görüşme yapılmıştır.

Ankara Üniversitesinin Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığında görevli bir uzmanından telefon ile randevu alınıp görüşme yapılmıştır.

Toplamda 11 personelle görüşme yapılmak istenmiş 10 personelle görüşme yapılmıştır. Bu 10 personelin 7'si ile önceden yüz yüze görüşme yapılmış kalan 3 kişiye de telefonla görüşmeye dair bilgi verilmiştir. Görüşme yapılmış her personele elektronik posta ile görüşme soruları önceden gönderilmiş ve sorularla ilgili izahat yapılmıştır.

Görüşmeyi kabul eden on kişi ile araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda hazırlanan yarı güdümlü sorular kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu kamu idarelerinde eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarında strateji ve bütçe uzmanı, mali hizmetler uzmanı, daire başkanı olarak görev alan 10 kişi oluşturmaktadır.

Kamu idarelerinde eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarında görev alan personelin, kurumda personel görev değişim oranının düşük olması nedeniyle uzun süre kurumda kaldığı, eğitim bütçeleri ile ilgili kurum personeli tarafından yetkin olarak nitelenen bu personel ile görüşme yapıldığı dikkate alındığında görüşme yapılan kişilerin çalışma grubu açısından yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Ayrıca görüşme yapılan personelin Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığınca görevlendirilen Milli Eğitim Bakanlığı ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünden sorumlu daire başkanları, Milli Eğitim Bakanlığında sorumlu uzmanlar, ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından ve Üniversitelerden sorumlu uzman ile bütçenin karar vericileri ile görüşme yapılmıştır. Diğer taraftan kendi kurumlarında Milli Eğitim Bakanlığı ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünde bütçenin hazırlanmasından sorumlu daire başkanı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının bütçesinden sorumlu uzman ve Ankara Üniversitesi bütçesinden sorumlu uzman ile hemen hemen bilfiil eğitim bütçesini hazırlayan ve uygulayan herkes ile görüşme yapıldığından görüşen kişilerin yeterli olduğu değerlendirilmektedir.

Yıldırım ve Şimşek (2011), araştırma sorusunun cevabı niteliğindeki kavramların ve süreçlerin tekrar etmeye başladığı aşamaya kadar veri toplamaya devam edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Görüşme yapılan 10 kişi ile görüşme yapıldıkça bazı soruların cevaplarının birbirini tekrar etmeye başladığı gözlemlenmiştir.

Nitel araştırmanın özelliği gereği bir konuyla ilgili doğru saptama yapabilmek için doğru kişilere ulaşip onların görüşlerini alabilmek önemlidir. Bazen tek bir bireyle yapılan araştırmanın verileri, bir başka çalışmada yirmi bireyden toplanan verilerden çok daha fazla olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırma kapsamında görüşme yapılan 10 kişinin eğitim bütçelerinin hazırlanması konusunda son 4-14 yıldır bizzat yapıldığı, etkin ve yetkin oldukları, deneyime ve uygulama bilgisine sahip oldukları dikkate alındığında görüşmeler sonucunda araştırmanın amacına yönelik gerekli verilerin toplandığı ve görüşülen kişi sayısının yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmanın nitel verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Görüşme yöntemi Karasar'a (2008) göre, sözlü iletişim biçimiyle veri toplama tekniğidir. Görüşme, genellikle yüz yüze yapılmaktadır. Araştırma verisi toplamak görüşmelerin hedeflerindedir. Görüşmede belirtilenlerin, gelişigüzel anlamları yanında asıl anlamları da çıkartılabilir. Verileri toplamak için görüşme yapmanın uygulama alanı geniştir. Görüşmeler, görüşme yapılacakların sayısı, görüşme hedefi, görüşülecek kişiler ile görüşmedeki kaidelerin katılığına bağlı olarak sınıflandırılabilirler (Karasar, 2008). Görüşme birden fazla kişi arasında sözlü yapılan bir iletişim sürecidir. Görüşme, görüşme yapılan kişilerden belirlenmiş sorulara ilişkin cevap alındığı bir veri toplama biçimidir. Görüşme bir soru ile ilgili veya bir çalışma konusuyla ilgili kapsamlı bilgi sağlar. Araştırmada ulaşılan sonuçlar araştırmanın görüşünü oluşturur. Görüşme, bütünsel yorumlama yöntemidir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ise sabit seçenekli cevaplamanın yanında ilgili konuda kapsamlı görüşme yapmayı birleştirir. Bu teknik, görüşmeciye kendini anlatabilme imkânı ve görüşmeciye kapsamlı bilgi edinme avantajı sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2017).

Kuş (2009), nitel ya da kapsamlı olarak belirtilen görüşmelerin, yarı-yapılaşmış veya yapılaşmamış görüşme olarak da tanımlar. Nitel görüşmelerin yapılaşmamış ya da yarı yapılaşmış görüşmeler olduğunu iddia eder. Bu bağlamda Kuş'a (2009) göre, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmak nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin temel özelliğidir. Bu nedenle nitel görüşmelerde kapsamlı bilgiler edinmek esastır. Nitel görüşmelerin üç müşterek hususu vardır. Bunlar sohbet tarzında olmaları, görüşülenlerin düşüncelerini yansıtmaları ve görüşme seyrinin esnek olmasıdır (Rubin ve Rubin, 1995; Akt. Kuş, 2009).

Araştırma kapsamında literatür taraması yapılmış, kuramsal çerçevenin oluşturulmasına yönelik kitap, tez, makale vb. belgeler, Kalkınma Planları (KP), Orta

Vadeli Programlar (OVP), Orta Vadeli Mali Programlar (OVMP), Yıllık Programlar, vb. belgeler, incelenmiştir.

Verilerin toplanmasında Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kütüphanesi ve Eğitim Bilimleri Fakültesi Kütüphanesi ile diğer kurumların kütüphanelerinden yararlanılmıştır. İnternet üzerinden özellikle Kamu İdareleri sayfasından öncelikle KP'leri olmak üzere, OVP, yıllık program ve diğer belgelere ulaşılmış, Yükseköğretim Kurulu sayfasından konuyla ilgili tezler incelenmiş, eğitim ile ilgili elektronik süreli yayın ve dergilerdeki konu ile ilgili makalelerden yararlanılmıştır. Bu araştırmalarda bütçelerin hazırlanmasını ortaya koyabilmek için aşamalar belirlenmiş. Bu aşamalar sorulara dönüştürülmüş, uzman görüşü istenen akademisyenlere ve bürokratlara, 13 (on üç) soru gönderilmiştir. Uzman görüşü istenen akademisyenler ve bürokratlar da amaçlı örneklem ve ölçüt örnekleme yaklaşımları ile belirlenmiştir.

Çalışmada sorular Prof. Dr. Kasım Karakütük ile hazırlanmıştır. Hazırlanan sorularla uzman görüşü için gönderilmiş, Prof. Dr. Hakkı Hakan Yılmaz, Doç. Dr. Şakir Çinkır, Doç. Dr. Pelin Taşkın, Araş. Gör. Dr. Cansu Ayan, Strateji ve Bütçe Başkanlığı Daire Başkanları Ali Rençber ve Murat GENÇ'den gelen dönütlerle soruların kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmış, sorulara son halleri verilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre nitel araştırmada çevreyle alakalı, süreçle alakalı ve algılara yönelik üç tür veri toplanır. Bu araştırmada, kamu idareleri tarafından yapılan eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecine ve eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarında görev alan personelin algılarının belirlenmesine yönelik görüşme yöntemi kullanılarak gerekli veriler toplanmıştır.

Kamu idarelerinin yaptığı eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarında görev alan ve araştırmaya ilişkin görüşme yapmayı kabul eden 10 personel ile Kasım 2019 ayında görüşmeler yapılmıştır.

Görüşme yapılan personelin beşi Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığında çalışmaya devam ettiği için personelin odasında yapılmıştır. Bütçe Genel Müdürlüğü Yükseköğretim Hizmetleri Dairesinde görevli personel ile kendi odamda görüşme yapılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı iki yöneticisi ve Gençlik ve Spor Bakanlığının Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü yöneticisi ile odalarında görüşme yapılmıştır, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Strateji Geliştirme

Dairesi Başkanlığının görevli personeli ve Ankara Üniversitesinin Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı görevli personeli ile odasında görüşme yapılmıştır.

Görüşme öncesinde görüşme yapılmış kişiler ile iletişim kurularak araştırma hakkında kısa bilgi verilmiş ve kendilerinden görüşme randevusu istenmiştir. Görüşme yapılan kişiler ile görüşme yeri ve zamanı konusunda uzlaşma sağlandıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere ilişkin kişilere ulaşma, randevu alma ve görüşmeleri gerçekleştirme süreci ortalama iki ay sürmüştür.

Balcı'ya (2010) göre görüşmenin saygı çerçevesinde gerçekleşmesi görüşme ortamının fiziksel olarak uygun olması, soruların görüşme yapılan kişiyi konuşma için özendirici nitelikte olması görüşmenin etkililiği ve verimliliği açısından önemli etkenlerdir.

Görüşmeler, uygun fiziksel ortamlarda, bir bütünlük içinde kesintiye uğramadan, arkadaşça, samimi bir görüşme ortamında gerçekleşmiştir. Görüşme yapılan kişiler araştırmaya katkı sağlama içtenliğiyle bilgi, deneyim ve görüşlerini paylaşmışlardır. Görüşmelerin en kısıması 21, en uzununu 68 dakika sürmüştür. Görüşme başlamadan önce görüşme yapılan kişilerden izinleri alınıp görüşmeler iki adet ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Görüşmenin daha verimli ve etkili olması için (Brookfield, 1992; Patton, 2002; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011) görüşme sorularını sorarken akışa göre değişiklik yapma, özendirici olma ve geri bildirimde bulunma, görüşme sürecini kontrol etme, soruları konuşma tarzında sorma ve yansız olma ilkelerine uyulmuştur.

Görüşme yapılan kişilere kamu idarelerinde yapılan eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun olarak hazırlanmış 13 açık uçlu soru sorulacağı, görüşmenin ortalama 45 dakika süreceği belirtilerek görüşmeye başlanmıştır.

Sorular sırasıyla sorularak görüşme yapılan kişilerden cevaplar alınmıştır. Hazırlanan 13 sorunun cevapları alınırken, görüşme sırasında konuyu anlaşılır hale getirmek, konu hakkında daha ayrıntılı bilgi almak amacıyla görüşme formundaki soruların dışında ek sorular da sorulmuştur.

Kamu idarelerinde eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarında görev almış ve görüşülecek kişiler olarak belirlenen 10 personele ilişkin bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur. Görüşme yapmayı kabul eden 10 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin istekleri doğrultusunda görüşlerin hangi kişiye ait olduğu belirtilmemiştir. Görüşülen kişilerin kimlik bilgileri yerine 1'den 10'a kadar numara

verilerek ‘‘Görüşülen Kişi’’ ifadesinin baş harfleri kullanılarak GK-1, GK-2, GK-3,...GK-10 şeklinde kodlanmıştır. Görüşme yapılan kişiler ile ilgili bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Görüşülen Kişilere İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Kamu İdarelerindeki Görevi*	Lisans Eğitimi
GK-1	Kadın	Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Daire Başkanı	İşletme
GK-2	Erkek	Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Uzman	İktisat
GK-3	Erkek	Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Daire Başkanı	İktisat
GK-4	Erkek	Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Uzman	İktisat
GK-5	Kadın	Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Uzman	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
GK-6	Erkek	Milli Eğitim Bakanlığı, Daire Başkanı	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
GK-7	Erkek	Milli Eğitim Bakanlığı, Daire Başkanı	Sınıf Öğretmenliği
GK-8	Erkek	YURTKUR Genel Müdürlüğü, Daire Başkanı	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
GK-9	Erkek	Ankara Üniversitesi, Mali Hizmetler Uzmanı	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
GK-10	Kadın	YÖK, Mali Hizmetler Uzmanı	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

*Görüşme yapıldığı tarihteki görevleri yazılmıştır.

Görüşmeler için EK 4'te yer alan görüşme formu hazırlanmış ve görüşmelerde kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre görüşme formu, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Burada görüşmeci hem önceden hazırlanmış soruları sorma hem de konu hakkında daha ayrıntılı bilgi alabilmek amacıyla ek sorular sorabilme özgürlüğüne sahiptir.

Görüşme formu hazırlanırken; anlaşılabilir sorular sorma, amaca uygun sorular sorma, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu soru sormaktan kaçınma, alternatif sorular hazırlama, soruları bir mantık silsilesi içinde düzenleme ve soruları geliştirme konularına dikkat edilmiştir.

Büyüköztürk ve diğerlerine (2011) göre görüşme sorularının hazırlanmasında; araştırma sorularına karar vermek, görüşme sorularını tasarlamak, soruları düzenlemek, süreç gereksinimlerini düşünmek, başlangıç ve bitişi hazırlamak, cevapların kaydedilmesi için hazırlık yapmak, görüşme formu için pilot test uygulamak basamaklarının izlenilmesi gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamında görüşme sorularının hazırlanmasında; araştırma sorularına karar verilmesinde, görüşme sorularının tasarlanmasında, soruların sıralanmasında araştırmanın genel amacı ve alt amaçları dikkate alınmıştır. Görüşme tasarlanırken sorular arasında geçişlerin nasıl olacağı, başlangıç ve bitişlerin nasıl yapılacağı belirlenmiş, ses kaydı için gerekli iki cihaz elde edilmiştir. Görüşmeden önce pilot uygulama yapılmamış, ilk görüşmeden elde edilen geri bildirimler ile görüşmeye ilişkin yeni düzenlemelerin yapılması öngörülmüştür. Ancak görüşmelerde olumsuz bir durum olmadığı için yeni düzenlemeye gidilmemiştir.

Görüşme soruları hazırlanırken araştırmanın kamu idarelerinde eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarında görev almış/alan uzmanların, yöneticilerin görüşlerine göre eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarını değerlendirmektir" genel amacı ve alt amaçlar dikkate alınmıştır.

Görüşmede kullanılmış sorular nitel veri toplama yöntemine uygun olarak araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda, bütçe uygulamaları, eğitim bütçesi, eğitim harcamaları, eğitim yönetimi, eğitim planlaması, eğitim istatistiği, bilimsel araştırma yöntemleri konusunda uzman olan ve Ek 3'de bilgileri yer alan 6 alan uzmanından destek alınarak hazırlanmıştır.

Görüşme sorularının hazırlanması sürecinde ilk önce araştırmanın genel amacı ve alt amaçlarına uygun taslak sorular hazırlanarak tez danışmanının onayına sunulmuştur. Tez danışmanının önerileri dikkate alınarak taslak sorular yeniden düzenlenmiştir. Tez danışmanından onay alan bu taslak sorular tez danışmanının yönlendirmesiyle alan uzmanlarından görüş almak amacıyla EK 3'te yer alan 6 alan uzmanına elektronik posta yoluyla gönderilmiştir. Alan uzmanları görüşme sorularını incelemişler, görüş ve önerilerini elektronik posta yoluyla ve birebir görüşmelerde araştırmacıya geri göndermişlerdir. Alan uzmanlarının görüş ve önerileri sonucunda görüşme sorularına son hali verilmiştir. Görüşme sorularının hazırlanması ortalama iki aylık sürede tamamlanmıştır.

Görüşme soruları tasarlanırken birinci soru görüşme yapılan kişilerin eğitim durumu, görevleri ve kamu idarelerindeki çalışma sürelerine ilişkin bilgileri, 2-9 arası sorular eğitim planlaması çalışmalarına ilişkin bilgileri, 10-13. sorular da görüşme yapılan kişinin ek olarak belirtmek istediği, dikkat çekmek istediği noktaları belirlemek, önerilerini almak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında oluşturulan sorular görüşme formuna aktarılarak Ek 4'de yer alan görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda araştırmanın amaçları, bu

görüşmenin neden yapıldığı, görüşme soruları ve araştırmacının iletişim bilgilerine yer verilmiştir.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtları çözümlenerek kayıtların yazıya aktarılmasına başlanmıştır. Görüşmelerde iki ses kaydı cihazı ve akıllı bir telefonla sesleri yazıya çeviren bir program kullanılmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra sesteki yazıya çevrilen dokümanlar, kayıtlar bir daha dinlenerek birebir görüşme kayıtları “Microsoft Office Word” formatındaki teze aktarılmıştır.

Böylelikle konuşmaların ham metinleri elde edilmiştir. Bu ham metinler görüşme yapılan kişilere elektronik posta ile gönderilmiş, görüşlerini bir kez daha kontrol etmeleri, gerekirse düzeltme yapmaları istenmiştir. Görüşme yapılan kişilerden bazıları kendileri düzeltme yaparak metinleri geri göndermiş, bazıları da düzeltmeyi araştırmacının yapabilmesi yönünde izin verdiklerini belirtmişlerdir.

Görüşme ses kayıtlarının çözümlenmesi, bilgisayara aktarılması ve düzeltmelerin yapılması iki aylık bir sürede tamamlanmıştır.

Yapılan görüşmelere ait tüm metinler görüşme yapılan kişilerin kimlik bilgileri verilmeden, kişilere ilişkin kodlama kullanılarak Ek 1'de sunulmuştur.

Eğitim bütçelerinin nasıl yapıldığına ilişkin kuramsal temel oluşturulmuştur. Bunun yanında eğitim bütçelerinin kamu idareleri bazında hazırlanmasında süreç açısından nasıl bir yol izlendiği, planlamanın nasıl yapıldığı, maliyet hesabına hangi kalemlerin dâhil edildiği gibi hususlar vb. konu başlıklarına yönelik açık uçlu soruların bulunduğu görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda kullanılan sorular taslak olarak hazırlandıktan sonra anlaşılabilirlik, amaca uygunluk (geçerlik çalışması), görüşülenleri yönlendirmekten kaçınma özellikleri yönüyle uzman görüşüne başvurulmuş (Güvenirlilik çalışması olarak görüşme formu üzerinde ayrı bir düzenleme yapılmış ancak veri toplama süreçlerinin kontrolü ve izlenmesinde güvenirlilik koşulları dikkate alınmıştır.), ihtiyaç halinde gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formu son haline kavuşturulmuştur.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel araştırmada veri analizi; çeşitlilik ve esneklik anlamına gelmektedir. Nitel araştırmaların her biri farklı birtakım özellikleri taşır. Bu araştırmalar veri analizinde bazı yeni yaklaşımları gerektirir. Bu nedenle, araştırmacı araştırma ve topladığı verilerin özelliklerinden hareket ederek, halihazırdaki veri analiz yöntemlerini inceleyerek

yaptığı araştırma için bir veri analizi planlaması geliştirmesi gerekir. Araştırmada veri analizi için üç temel kavram öne çıkmaktadır: Betimleme, analiz ve yorumlama. Betimleme, araştırmalarda toplanan verinin, araştırmanın problemine dair neler söylediği veya hangi neticeleri ortaya koyduğu ile ilgilidir. Betimleme yaklaşımı ile “Ne?” sorusuna cevap alınabilir ancak “Neden?” ve “Nasıl?” soruları için analiz önemlidir. Analiz, veri setinde dolaylı olarak ancak kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaları ve bu temalar arası ilişkileri ortaya çıkarma sürecidir. Analiz bölümünde “Neden?” ve “Nasıl?” sorularına yanıt aranır. Söylenenin veya gözlenenin ne manaya geldiği yorumlamanın temelini oluşturmaktadır. Veri analizlerinde “anlam” ön plandadır ve anlamın ön plana çıkarılması ise ulaşılan bulguların kendi içinde yorumlanmasına bağlıdır. Araştırmacı yorumlama bölümünde yorumlarıyla ulaştığı verileri ve bundan çıkardığı sonuçları nasıl gördüğünü ortaya koyar, bu şekilde okuyucuya araştırma sorusunun yanıtına ilişkin ek bakış açısı sunmaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Analiz yöntemlerinden birisi de betimsel analizdir (Strauss ve Corbin, 1990; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada araştırma verileri nitel veri çözümleme yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve çözümlenmiştir. Farklı kategorilere göre kavramsal betimlemeler, açıklamalar ve yorumlamalar yapılmış ve betimsel analiz uygulanmıştır.

Araştırmada amaçlar kapsamında hazırlanan sorulardan alınan cevaplar okuyucuya yorumsuz olarak aktarılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin görüşlerine dayanılarak araştırmanın “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde görüşme soruları bazında önce görüşme yapılan kişilerin görüşlerine yer verilmiş, ayrıca bu görüşlere dayanarak araştırmacının yorumları verilmiştir. Araştırmanın “Sonuçlar” bölümünde araştırmanın amaçları bazında değerlendirmelere yer verilmiştir.

Wolcott (1994; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011, 221) veri analizinde üç teknik önermektedir:

Birinci yöntem, toplanan verilerin özgün haline mümkün olduğunca sadık kalınır ve gerektiğinde araştırmaya katılan kişilerin söylediklerinden doğrudan alıntı yapılarak betimsel bir yaklaşımla veriler okuyucuya sunulur.

İkinci yöntem birinci yöntemi kapsayacak şekilde bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla “sistemik analiz” yapılır. Yani veriler betimsel bir yaklaşımla sunulur ve bunun yanında belirlenen bazı temalar ve temalar arası ilişkiler belirlenir.

Üçüncü yöntemde araştırmacı birinci ve ikinci yöntemi dikkate alır. Bunun dışında veri analizi sürecine kendi yorumlarını da katar.

Betimsel analiz Wolcott'un birinci ve bir nebze ikinci, içerik analizi de ikinci ve üçüncü yöntemleri kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre betimsel analiz yöntemine göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen konulara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu konulara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde gözlenen ya da görüşülen kişilerin görüşlerini çarpıcı biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Elde edilen veriler önce açık ve sistematik biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanır ve açıklanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşıılır.

Bu araştırma kapsamında; araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda eğitim bütçesinin hazırlanma süreci, önceliklerin ve hedeflerin belirlenmesi, bütçeyi hazırlayanların eğitim bütçesi konusundaki altyapısı, eğitim bütçesinin hesaplanma biçimi ve eğitim bütçelerine hangi maliyetlerin dâhil edildiği, yaşanan güçlüklerin ortaya çıkarılmasına yönelik kuramsal bilgiler ışığında ve görüşme sonuçlarından elde edilen bulgular dikkate alınarak betimsel analiz yapılmıştır.

Betimsel analizde görüşme yapılan kişilerin 13 soruya verdikleri cevaplar tek tek ele alınmıştır. Betimsel analiz yapılırken görüşmelerde kullanılan 13 soruya ilişkin görüşme yapılan kişilerin cevaplarından sık sık alıntılar kullanılmıştır. Her soruda görüşme yapılan kişilerden elde edilen verilerle ilişkili olarak araştırmacı tarafından yorumlar yapılmıştır.

Verilerin işlenmesinde, oluşturulan çerçeve dikkate alınarak veriler anlamlı ve mantıklı bir biçimde toplanmış, kavramsal çerçevede alıntılardan yararlanılmış, görüşme verilerinin kullanımında gereksiz tekrarlardan kaçınılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler çözümlenmiş, öne çıkan temalar belirlenmiş, her temaya ilişkin tipik ifadeler aktarılmış ve önemli temalar ilgili oldukları konularla birlikte yorumlanmıştır.

Yapılan görüşmelerde görüşülen kişilerden GK-1, GK-2, GK-3, GK-4, GK-5 kişi merkezi bütçe otoritesi bir diğer ifade ile kamu kurumlarında çalışanlardan GK-6, GK-7, GK-8, GK-9, GK-10 ise harcamacı kuruluşlarda bütçeyi hazırlayan kişilerden oluşmaktadır.

Görüşülenlerin Kamu İdarelerinde Buldukları Görevlere İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin buldukları görevlere ilişkin bilgi edinmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin nitelikleri nasıl belirlenmektedir?” sorusu sorulmuştur. Görüşülenlerin bu soruya verdikleri cevapların içinden kendilerini tanıttıkları bölümlere ilişkin kısımlar alınmıştır.

Ben kendim 14 yıldır bütçe süreci içerisinde çalışıyorum, siyasal bilgiler fakültesi mezunuyum. İşletme bölümünde, okuldan mezun olduktan sonra kamu personeli seçme sınavı ve kurumumuzun yaptığı meslek sınavı gibi sınavlardan geçerek uzman yardımcısı olarak göreve başladım. Daha sonrasında bir yeterlilik sürecinde bulunduk. Hem bir uzmanlık tezi hazırladık hem yeterlilik sınavı aldık ve bu aşamaları geçtikten sonra da uzman olarak görevimize devam ettik. Son yapılanmalar sonrasında da kurum değişiklikleri de dikkate alınarak daire başkanı görevinde bulunuyorum. (GK-1)

Erciyes Üniversitesi İktisat bölümünden 2012 yılında mezun oldum. 2014 yılında maliye uzman yardımcılığına atanıp göreve başladım. Daha sonrasında bütçe hazırlık ve uygulamalardan sorumlu eğitim hizmetleri dairesine uzman yardımcısı olarak göreve başladım. Başladığım yerde Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine bakan uzmanlarla beraber uzman yardımcısı olarak çalıştım. Yaklaşık 3-4 yıldır Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine uzman yardımcısı olarak bakıyorum. (GK-2)

Ben İktisat mezunuyum. Malumunuz göreve başladığımızda burası Bakanlıktı. O dönem bakanlık yoğun olarak İİBF mezunlarından personel istihdam

ediyordu. Ben de onlardan bir tanesiyim. Ben bu teşkilatta 2013'ten beri çalışıyorum. 2013 Ocak, 2015 Mart'ında yatırım tarafına geçtim. (GK-3)

Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü mezunuyum 2004'te mezun oldum. Bu kuruma yani Strateji ve Bütçe Başkanlığına girişim 2005 yılı. 2004'te mezun olduktan sonra altı aylık bir Maliye Bakanlığı geçmişim var. Oradan buraya geldim. 2005 yılından beri eğitim sektörüne bakıyorum burada. Askere gittim geldim yurtdışına gittim geldim ama sektörü hiç değiştirmedim. Eğitimi sevdiğim için bir nevi gönül verdiğim için hep bu sektörde olmayı tercih ettim. 2005 yılından bu yana 14 yıldır burada çalışıyorum. (GK-4)

Ben aşağı yukarı sekiz yıldır bütçeye bakıyorum. Üniversite bütçelerine bakıyorum. 11 yıldır aslında Bütçe Genel Müdürlüğü'nde çalışıyorum şimdi YÖK ile birlikte 8-9 üniversite bütçesine bakıyoruz, daire bu şekilde. (GK-5)

Daire başkanım. Milli Eğitim Bakanlığında, yedi yıldır bu görevi yürütmekteyim. Eski Mali hizmetler uzmanıyım. Mali hizmetler uzmanlığından bu bütçe dairesi başkanlığına geçiş yaptık. Daha önce de maliye personeliydim. (GK-6)

Çukurova Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun oldum. Daha sonra Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi eğitim yönetimi, eğitim yöneticiliği ve denetçiliği bölümünden lisans, daha sonra da Sosyal Bilimler Enstitüsünde eğitim yönetimi bölümünde yüksek lisans yaptım (GK-7)

Strateji geliştirme daire başkanım. 2015 Eylül ayı ile 2018 sonuna kadar Strateji Geliştirme Başkanlığı yaptım. Özel bütçeli bir kurumda daha öncesinde de Maliye Bakanlığı'nda Muhasebat Genel Müdürlüğünde çalıştım. (GK-8)

13 yıldır Ankara Üniversitesi'nde görev yapıyorum, toplam 23 yıllık hizmetim var. Toplamda 13 yılın 10 yılı boyunca üniversite bütçesinin hazırlanması göreviyle, sorumluluğu ile çalıştım ve bütçesinin, stratejik planının, performans programının, yatırım izleme değerlendirme raporlarının hazırlanması gibi görevler yürüttük. Ben Mali Hizmetler uzmanıyım. (GK-9)

Ben Mali Hizmetler Uzmanı olarak görev yapıyorum sekiz yıldır bu konumdayım ve sekiz yıldır bütçe içindeyim. (GK-10)

Görüşme yapılan kişilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; bütçe hazırlama görevini yapanların merkezi bütçe otoritesinde strateji ve bütçe uzmanı ve bu uzmanlar arasından seçilen yöneticilerden oluştuğu, harcamacı birimlerde ise genelde mali hizmetler uzmanları ve bu uzmanlar arasından seçilen yöneticilerden oluştuğu görülmektedir.

Görüşme yapılan kişilerin eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarında görev aldıkları süreler en az 5 yıl en çok 31 yıl olmak üzere ortalama 16 yıl olduğu görülmüştür. Eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarında deneyimli personelin

bulunması, bütçenin hazırlanmasına, bütçe tekniğine hakim olmaya, sorun çözme gibi konulara olumlu katkı sağlamaktadır. Kamu idarelerinde eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin ortalama 16 yıllık deneyimi eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarını için bir üstünlük olarak görülmektedir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanmasında Görev Alan Personelin Niteliklerine İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin niteliklerini belirlemek ve bütçe hazırlama konusunda yeterliliklerini görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin nitelikleri nasıl belirlenmektedir?” sorusu sorulmuştur.

Eğitim bütçelerinin hazırlanmasına yönelik özel bir sistematiğimiz yok, şu anda anlamında şu anki yapılanmamız içinde, şöyle bir yaklaşımda bulunabilirim. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin nitelikleri öncelikle iktisadi idari bilimlerden mezun olan arkadaşları tercih ediyoruz. Bunun yanında sayısal birimlerden anlayabilen arkadaşların olması tabii ki her zaman tercih sebebi. Hesaplamalarda kullandığımız yöntemler, bizim kullandığımız sistemleri kullanabilme kapasitesi, uygulamalarımızı anlayabilme kapasitesi önem arz ediyor bütçe süreçlerinde. Ayrıca eğitim bütçesi üzerinde düşünürsek de bizde yapılanma daha çok kurumlar bazında olduğu için ilgili kurum bütçelerine bakan arkadaşların o kurumla ilgili mevzuatı iyi olması gerekiyor o kurumun süreçlerini iyi biliyor olması gerekiyor. Sektörel bir takım gelişmeleri takip edebiliyor ve sektöre ilişkin kavramlara hâkim olması gerekiyor. Bu her sektör için geçerli aslında eğitim bütçesi için de geçerli. Örneğin eğitim bütçesine bakan arkadaşın PISA sınavlarını biliyor olması gerekir, ülkemizin durumunu takip ediyor olması gerekir veya Milli Eğitim Bakanlığınca yürütülen hizmetleri biliyor bunların mevzuatına hâkim oluyor olması gerekir. Dolayısı ile bu anlamda önceliğimiz kamu yönetimi kapsamında bütçe süreçlerine hâkim olması daha sonra da kurumun mevzuatına, kurumun bulunduğu sektöre hâkim olması yönünde. (GK-1)

Burada yatırımcı diyebileceğimiz dairedeki personelin belirlenmesinde öyle herhangi bir özel nitelik anlamında ayrıca bir unsur istenmiyor. Burada dairelerin görüşü önemli yani o zaman o da nasıl bir elemana ihtiyaç duyuyor buna kendi karar veriyor. Şu an bizim dairede cari durumda yine İBBF ağırlıklı bir durum var ama son dönem girenlerde endüstri mühendisliği mezunlarında bir artış oldu. Bence yetersiz dediğim gibi inşaat mühendisliği özellikle alanının, o alanda mezun olanların daha çok olması gerektiğini düşünüyorum ve inşallah bundan sonraki dönemde de bu şekilde politika mı oluşturmaya çalışacağım. (GK-3)

Biz genelde olan personelden azami derecede faydalanmanın yollarını arıyoruz. Zaman zaman da bizim taleplerimize uygun personelin bütçe dairelerinde ya da ilgili genel müdürlüklerin bütçe birimlerinde görevlendirilmesi konusunda fikirlerimizi beyan ediyoruz. Genelde mali hizmetler uzmanı arkadaşları bu

bütçe hazırlanması bütçeye ilişkin iş ve işlemlere ilişkin konularda görevlendirme noktasında bir önceliğimiz olmakta ama olan personeli de birbiri ile eşleştirme sayesinde mali hizmetler uzmanları yanında yetiştirme noktasında bir görevimiz bulunmakta. (GK-6)

Bizim personel belirleme gibi bir şansımız yok. Bize verilen personelle çalışacağız, çalışmak zorundayız. Personel politikasını bakanlıklarda Personel Genel Müdürlüğü belirlendiğinden her ne kadar istediğimiz niteliklerde personeli tanımlayıp göndersek de burada kadrolar devreye giriyor. Bu Personel Genel Müdürlüğü bazen bu kadroları tahsisini yapıyor yapılan tahsis çerçevesinde arkadaşlar bize vermiyor ve biz bu şekilde işimizi yapıyoruz. (GK-7)

Personel ile ilgili olarak da geldiğim zaman elimde veri bir personel vardı. Bütçe anlamında çalışan bir şube müdürlüğü vardı, artı tabi diğer şubelerden bütçe ile ilgili destek aldığımız arkadaşlar vardı. Tabi yani tamamen bir çeşit tek bir şubede gitmiyordu. Faaliyet raporları, performans programı, işte bakan konuşmaları gibi konuları başka şubelerde ki arkadaşlar da hazırlıyorlardı. Bu elimdeki mevcut personelin üzerine ben il müdürlüklerinin bütçesini daha yakından takip edecek ayrı bir grup oluşturdum. Buradaki arkadaşları kendim seçtim. Bir kere öncelikle sabırlı-özverili arkadaşları seçtim. Ama bunun üzerine bilgisayarı iyi kullanan iletişimi iyi olan bütçe rehberlerini takip eden ve planlama yapabilecek arkadaşları seçmeye çalıştım. Yani özellikle performans esaslı bütçe mantığını oturtabileceğimiz yani üst politika belgelerine duyarlı arkadaşlardan oluşturdum. (GK-8)

Bütçede çalışacak personeli belirlerken dönem dönem çok yoğun bir çalışma temposu gerektiriyor bütçe şubesi. O nedenle stresi kaldırabilecek, göğüsleyebilecek ya da o stresli ortamda çalışmayı sağlıklı şekilde yürütebilecek dikkatli birisinin olmasına ve çalışma azmi yüksek birisinin olmasına özen gösteriyoruz. Buradaki arkadaşların hepsi de o niteliklere haizdir. Her yeri geldiği zaman 24-25 saat uyumadan çalıştığımızı biliyorum. Hakeza siz de aynı şekilde çalışmışsınızdır. Çünkü çok kısa sürede çok büyük bir işi yapmanın tüm kurumun bütçesi hazırlamamızı istiyorlar. Bu nedenle stres eşiği yüksek olan personel, eğitilmiş personel ve özellikleri ve Word, Excel gibi Office programlarını iyi kullanabilen bu programlara hâkim bir personel olmasına dikkat ediyoruz. Bir diğer önemli husus kendini ifade edebilme özelliği oldukça üst seviyede olması lazım. (GK-9)

Görüşme yapılan kişilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; merkezi bütçe otoritesinde çalışanlar genellikle İİBF'den mezun olmuş kişilerden oluşmaktadır. Görevleri ile ilgili eğitim ve yetiştirilme süreçleri Strateji ve Bütçe Uzmanlığı Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Görev yaptıkları dönemlerde strateji ve bütçe uzmanları göreve başladıklarından itibaren yardımcılık süreci en az üç yıl sürmektedir. Bu süreçte görev alanlarıyla ilgili konularda eğitim verilir.

Harcamacı birimlerde ise mali hizmetler uzmanları göreve başladıklarından itibaren yardımcılık süreci üç yıl sürmektedir. Görevleri ile ilgili eğitilme ve yetiştirilme süreçleri Mali Hizmetler Uzmanlığı Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Bu süreçte görevleriyle ilgili konularda mevzuatın benimsetilmesi ve uygulamanın öğretilmesi için 120 saatten az olmamak kaydıyla eğitim verilir. Bu süreçte tez hazırlamak ve yeterlilik sınavını geçmeleri koşulu ile uzmanlığa atanabilmektedirler.

Görüşülen kişilerden merkezi bütçe otoritesinde çalışan kişilerin personel konusunda daha seçici olabildikleri görülmüştür. Genelde bu birimlerde çalışanlar iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunları olup belirli hizmet içi eğitimlerden geçtikleri bu süreçte, tez yazdıkları ve yeterlik sınavına girmektedirler. Kurum kültürünün bir parçası olarak uzman ve uzman yardımcıları arasında bir üstatlık ilişkisi vardır. Uzmanların nitelikli yetişmesinin en önemli nedeni her uzman yardımcısının bir uzmanla üstatlık denilen ilişki sayesinde yoğun bir bilgi akışının olmasıdır. Her uzman yardımcısı genelde “üstat” dediği bir uzmana bağlıdır ve onun gözetiminde uzman yardımcılığı sürecini tamamlar.

Harcamacı kuruluşlarda ise eğitim bütçesi hazırlayan personel genellikle mali hizmet uzmanlarından oluşmaktadır. Mali hizmetler uzmanları merkezi atama ile atanmaktadır ve bir uzman yardımcılığı sürecinden geçmektedirler. Tez ve yeterlik sınavlarına girmektedirler, bu süreçler sonucunda uzman olarak atanmaktadır. Genellikle kurumların strateji birimlerine mali hizmet uzmanı kadrolarından atama yapılmaktadır. Kaç kişi olacağı ve hangilerinin seçileceği bakanlıklarda Personel Genel müdürlüklerinin yetkisindedir.

Eğitim bütçesini hazırlayan uzmanların bütçenin hazırlanmasına yönelik eğitimler aldığı görülmektedir. Bunun yanında eğitim bütçesine özgü bir eğitim almadıkları mesleklerine ilişkin yönetmeliklerinde belirtildiği şekilde bağlı oldukları uzmanların tecrübeleri ve süreç içerisindeki deneyimleri ile iş gördükleri görülmektedir.

Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken İzlenen Sürece İlişkin Bulgular

Görüşülenlere eğitim bütçeleri hazırlanırken yaşanan süreci görebilmek için “Eğitim bütçeleri yapılırken nasıl bir süreç izlenmektedir?” sorusu sorulmuştur.

Bütçeyi yaparken biliyorsunuz bizim mali mevzuatımız temel kanunumuz 5018 sayılı KMYKK’u. Burada stratejik planlama, performans esaslı bütçeleme esasları var bizim bütçelememizde. Sınıflandırma olarak analitik bütçe sınıflandırması var. Analitik bütçe sınıflandırmasına göre performans esaslı bütçeleme

yapıyoruz. Burada stratejik planlara Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği amaç ve hedeflere göre o yıl içerisinde ne kadar kaynak tahsisi gerekiyor, onlar üzerinden yola çıkıyoruz. Onun dışında tabii ki merkezi yönetim olarak bir bütçe kısıtımız var. Bu bütçe kısıtı içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi hedeflerini gerçekleştirebilmesi için en etkin, en verimli ne kadar kaynak gerekli ise öncelikle uzman olarak biz bunların bir tahminini yapıyoruz. Onun dışında tabii ki üst tarafta da merkezi yönetim tavanına göre de bir belirleme yapılıyor. (GK-2)

Bütçe hazırlık süreci OVP ile başlıyor. Fakat bu, kanuna göre OVP ile başlaması ve devam eden anayasaya göre Meclis'te gitmesi gereken süre arasında bizim bütçeyi değerlendirebilmemiz, etkin bir şekilde değerlendirebilmemiz mümkün değil. Bu nedenle biz bütçe hazırlık sürecini daha öncesinde başlatıyoruz. Bu yaklaşık her yıl temmuz aylarında ya da haziran ayının sonunda temmuz ayının başında bütçe hazırlık sürecini başlatıyoruz. Nasıl başlatıyoruz bir duyuru şeklinde bakanlıklara bütçe hazırlıklarının başladığını, kullandığımız e-bütçe sistemine tekliflerini girmeleri gerektiğini söylüyoruz. Bu teklifleri girerken de nelere dikkat etmeleri gerektiğini biz duyurularda belirtiyoruz. Teklif girerken somut verilere dayanması gerektiğini, bunların analizinin bütçe fişlerine yazılması gerektiğine, talep ederken bunun neden teklif ettiğini vesaire bunların hepsini sisteme girişlerini yapmalarını istiyoruz. Sisteme kendi tekliflerini girerlerken analitik bütçe sınıflandırmasına ekonomik bir düzeyinde bir önceki yılın mali planında belirlenen tavanı aşmamalarını söylüyoruz. Bu tavanı aşan tutarlarının bizim e-bütçe sisteminde tavanı aşan formlar dediğimiz formlara girmelerini istiyoruz. Daha sonrasında kurumlar bu girişlerini yaptıktan ek formları doldurduktan sonra biz bunların incelemelerini öncelikle yapıyoruz. (GK-2)

Uzman olarak bunları yaptıktan sonra her bir bütçe fişini zaman kısıtı dahilinde inceliyoruz, gerekçelerini okuyoruz, taleplerini neden yaptılar; Bunları tek tek analiz ediyoruz. Bunları yaparken sadece bütçe fişlerine bağlı kalmıyoruz, istedikleri tutarların geçmiş yıllardaki harcama trendleri nelerdir, onlara bakıyoruz. Özellikle eğitim alanında bizim birçok değişkenimiz var, bu değişkenleri her bir ödeme kaleminde tek tek hesaplarımıza dahil ediyoruz. Bunlar bu süreçler yürütüldükten sonra kurumları bütçe görüşmelerine davet ediyoruz. Yaptıkları bütçelerin, teklif ettikleri rakamları neden teklif ettiklerini, özellikle bu tavanı aşan tutar, bir önceki mali yılda verilen tavanın bunun üzerine istedikleri tutarlar üzerinden görüşmeleri yapıyoruz. (GK-2)

Uzman görüşü aşamasını biz oluşturduktan sonra bunları e-bütçe sistemimize yüklüyoruz. Daha sonra OVMP (Orta Vadeli Mali Plan) çıkmadan önce kendi görüşlerimizi üzerinden bir değerlendirme yapıyoruz. Bu değerlendirmeyi de bir önceki yıl mali planında belirlenen tavanları esas alarak uzman görüşü arasındaki fark ne kadarsa onun üzerinden ihtiyaçlarımızı üst yönetime bildirip, ne kadarını bize uygun görebilecekleri merkezi yönetim içerisinde ne kadarını bize uygun görebileceklerinin görüşmelerini yapıyoruz. Bu görüşmeler bittikten sonra notlarımızı alıyoruz sonra mali plan çalışmaları başlıyor. Mali planlar çıkıyor, kamu idarelerinin ödenek tavanları orada belirleniyor, onun üzerinde bakanlığımızın bütçesine, baktığımız bakanlığın ödenek dağılımlarını tavan dahilinde yapıyoruz. Cumhurbaşkanlığı teklif aşamasında bunların bu veri

girişlerini yapıyoruz, tutarları kendi yaptığımız dağılıma göre oraya yüklüyoruz teklif aşaması onaylanıyor sonra 17 Ekim'e kadar geçecek süreçte tamamı toplanıyor. Bakanlıkların bütçeleri sonra Meclise sevk ediliyor. Meclise sevk edildikten sonra Plan Bütçe Komisyonunda görüşmeler yapılıyor. Orada gider arttırıcı, gelir azaltıcı önerge verildi ve bunlar kabul edildi ise bunları önergeleri alıp bütçemiz üzerinde değişiklik yapıp plan ve komisyonu aşamasına taşıyoruz. Daha sonrasında genel kurul görüşmeleri oluyor. Genel Kurulda biliyorsunuz gider arttırıcı teklifler verilemiyor. Sadece bütçeler üzerinden görüşmeler yapılıyor gider azaltıcı teklifler verilebiliyor. Böyle bir teklif varsa bunların notlarını alıyoruz yine bütçemiz üzerindeki değişiklikleri yaptıktan sonra sistemimize taşıyoruz. En son genel kurul aşamasında onaylandıktan sonra ve kanunlaştıktan sonra bunları e-bütçe sistemi üzerinden ilgili aşamalarını taşıyıp onaylama işlemleri yapıyoruz. (GK-2)

Eğitim bütçeleri normal bir merkezi yönetim bütçesi kapsamında değerlendiriliyor ve bütçe hazırlama uygulama süreçleri ile ortak bir şekilde, paralel bir şekilde ilerliyor. Bu çerçevede rutin bütçe hazırlık sürecimiz bilindiği gibi bütçe çağrısı ile başlıyor. Bütçe çağrısı ve bütçe hazırlama rehberinin yayımlanmasıyla daha sonra OVP ve OVMP yayınlanıyor. Gerekli hesaplamaları yapılarak bütçeleri, merkezi yönetim bütçesine dahil edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunuluyor. (GK-1)

Şöyle aslında süreç biraz tersten gidiyor. Ne demek istiyorum aslında bize makul gelen şimdi şöyle başlayayım. 2020 yılının yatırım bütçesinin belirleyeceğiz. Biz her yılın Ağustos ayında kurumları buraya davet ediyoruz. Bir ay boyunca tüm yatırımcı kuruluşlarca bir sonraki yılın yatırım planlaması yapıyoruz. Milli Eğitim Bakanlığı da bunlardan bir tanesi diğer tüm kurumlarla da aynı görüşme gerçekleştiriyoruz. Bu görüşmede birinci olarak bir önceki yılda neler yapıldı, onları masaya yatırıyoruz. İkinci olarak da yeni yıla ilişkin değerlendirmeler yapıyoruz. Burada hem devam eden işçilerin durumu hem de yeni teklifleri bu aşamada alıyoruz. Bize makul gelen taraf biz bu görüşmeleri yaptıktan sonra Bakanlığın genel ihtiyacını ortaya koyup ondan sonra tavan rakamlarının belirlenmesi ama süreç tam tersine gidiyor. Üstte kuruluş tavanları belirleniyor, bizde o kuruluş tavanlarına göre altta dağılımı yapıyoruz. Bu bize göre olmaması gereken durum. Çünkü sizin bir defa önce ihtiyacı ortaya koyacaksınız ki ondan sonra diğer tüm kamu kuruluşları arasındaki dengeyi kurmanız lazım ama şu an biz üst irade, siyasi irade üst kuruluşları, rakamlarını tavanlarını belirliyor.(GK-3)

Diyorlar ki siz bunlara uyun. Biz ne yapıyoruz şu an başa alıyorum, Ağustos'ta bu görüşmeyi yaptık. Geçmiş durumu değerlendirdik, yeni teklifleri aldık. Eylül gibi ekim o vize dönemine kadar olan süreçte kuruluş da bana geldi. Dediler ki sizin, ihtiyaçlarımızdan bağımsız Milli Eğitim Bakanlığı tavanı bu, biz de ne yapıyoruz o ekimin 2 haftalık 17 Ekim'e kadarlık sürecinde o tavana sığacak şekilde projeleri dağıtmaya çalışıyoruz. Ekim'in 17'sinde rakamları vizeliyoruz kuruluşların 2020 bütçe tavanları resmi olarak belirlenmiş oluyor. (GK-3)

Para talep eden, yatırım ödeneği talep eden kuruluşlarla daha doğrusu genel müdürlük saatlik, 2 saat, 3 saat sürecek toplantılar yapıyoruz. Bu toplantılar bittikten sonra, Milli Eğitim Bakanlığı ihtiyacını anladıktan sonra bütçe tavanı

belirledikten sonra. İhtiyaçlar doğrultusunda bütçe tavanını rasyonel hale getirmeye çalışıyoruz. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı'nın ihtiyaçları beş birim ise hazırlanan tahsis edilen tavan bir birim ise beş birimlik ihtiyaçları bir birimlik ihtiyaca sığdırmaya çalışıyoruz. (GK-4)

Sürecimiz nasıl işliyor, okulların hepsi modül üzerinden tekliflerini giriyorlar. Zaten geçmiş yıl harcamaları da bize bir fikir veriyor, ama teklif olarak da girdikleri işte kırtasiyedir okula ilişkin ihtiyaçlardır, küçük onarım ihtiyaçlarıdır. Bunları sistemi üzerinden giriyorlar. Sistemi üzerinden girdikten sonra bağlı buldukları ilçe ve il milli eğitim müdürlüğü tarafından bu taleplere ilişkin bir değerlendirme yapılıyor. Yani direkt okulun girdiği ilgili Genel Müdürlüğünün önüne düşmüyor. O değerlendirmeye ilişkin en son ilgili Genel Müdürlüğünün önüne hangi rakam gelmiş ise biz bunu bütçe hazırlama süreci ile beraber ilgili Genel Müdürlükler e-bütçeden girişini yapıyor. Belli bir tavan dahilindeki girişlerden sonraki aşan kısmında tavanı aşan ödenekler diye belirtmiş olduğumuz ilgili forma girişini yapıyorlar. Burada da şöyle bir durum söz konusu oluyor, genelde Milli Eğitim Bakanlığı özelinde sadece fatura ödemelerine ilişkin ödenek taleplerine öncelik verme noktasındayız. O işte tavanı aşan ödenek taleplerinde okullarımızın kırtasiyedir, temizliktir, güvenliktir bu tür ihtiyaçlarına ilişkin talepleri daha sonra Strateji Bütçe Başkanlığı ile bütçe görüşmelerinde tekrar el ele alınıyor. Ondan önce tabii Cumhurbaşkanlığı ile görüşmelerimiz oluyor. Yani sisteme veri girişleri tamamlandıktan sonra hem bütçe tavanı dahilinde hem de bütçe tavanını aşan taleplerimizin görüşülmesi noktasında Cumhurbaşkanlığındaki ilgili uzmanlarla, daire başkanları ile bu cari taleplere ilişkin bir değerlendirme yapılıyor. (GK-6)

Genel müdürlükler, bütçeye ilişkin ilgili daire başkanlıkları ya bu aslında şöyle bir şey yani normal prosedürde işte “Cumhurbaşkanlığı ile işte bütçe görüşmeleri yapılır” diyor ama bizim bütün dairelerimiz bütün genel müdürlüklerimizdeki arkadaşlar oradaki bütçe başkanlığındaki uzmanlarla sürekli bir iletişim halindeler zaten, herhangi bir rutin dışı bir talep vesaire doğduğunda biz bu talepleri değerlendirme noktasında oradaki uzman arkadaşlarla sürekli bir irtibat halindeyiz. Ya eğitim noktasında da bunun olması şart zaten. Sadece o işte prosedürü yerine getirme açısından değil oradaki görüşmelerde de ilgili Genel müdürlükler öncelikle kendilerini tanıtıyorlar hedeflerini ortaya koyuyorlar. Performans programlarına ilişkin kendilerine yüklenen sorumluluklar, stratejik planlardaki kendilerine yüklenen sorumluluklar ve bunların gerek cari gerek yatırım noktasındaki üzerlerine ne kadar bir yük yüklediğini orada detaylı bir şekilde açıklıyorlar, o detaylı açıklamaları da kayıtlara geçiyor. Tabii ki oradaki uzmanlar da kendi birim amirleri ile bu süreci değerlendiriyorlar. (GK-6)

Bütçe çağrısı yayımlandığında da ve yayımlanmadan önce tüm illerimize, 81 ile bir genelge gönderiyoruz. Bu genelgeyle diyoruz ki sizin okul ihtiyaçlarının tamamını bizim e-yatırım sistemi var. E-yatırım sistemine bu taleplerinizi girin. Elektronik ortamda, bütün Türkiye kendi ihtiyaçlarını elektronik ortamda ilkökul, ortaokul, anasınıfı, anaokulu, lise, pansiyon, spor salonu, atölye ne kadar ihtiyaç varsa eğitim alanında onları sisteme giriyorlar elektronik ortamda. (GK-7)

O süreçten önce yani bu sonuçlanma süreci ilk süreçten biz daha bütçe çağrısı yayımlanmadan önce veya yayınlanma aşamasında Cumhurbaşkanlığı ile yaklaşık bir hafta boyunca tüm eğitim yatırımlarını birlikte tartışıyoruz ilgili genel müdürlüklerin katılımı ile Bakanlığımızın onlarla müzakere ediyoruz. Yani onlar taleplerini söylüyorlar şöyle yapmak istiyoruz, şu projeyi uygulamak istiyoruz. Cumhurbaşkanlığındaki arkadaşlar da uygun görürse projelerini yatırım programına dahil ediyorlar veya etmiyorlar, bu şekilde yani mutlaka Cumhurbaşkanlığı ile her şey paylaşılıyor. (GK-7)

Her harcama biriminin bütçe tavanını belirliyoruz. Bu bütçe tavanı doğrultusunda bütçelerin hazırlanması için temmuz ayı içerisinde tüm birimlere gönderiyoruz yazımızı. Yazımızda da dediğim gibi özel bir durum varsa bunu özellikle belirtiyoruz, vurguluyoruz. Bu fizik alan genişlemesi olabilir belki hizmet birimi kapatılacaktır ya da bölünecektir bu tür şeyler öncesinde eğer bilginiz var ise bunları da belirtiyoruz. Bütçe tavanını oluşturuyoruz. Makul bir şekilde işini görecektir şekilde bütçe tavanını oluşturuyoruz. Bunlara göre harcama teklifi için bütçe tavanları oluşturulup tüm birimlere gönderiliyor. Bu yaptığımız hesaplamalar özel durumları yazıda belirtiyoruz zaten. Şu şu gerekçelerle bütçe tavanlarımız şu şekilde belirlenmiştir. Buna göre bütçe tekliflerini oluşturup gönderin diye birimlere yazıyoruz. Sonra harcama birimleri tarafından bu tavanlar doğrultusunda teklifleri oluşturuluyor ve e-bütçe sisteminde girişi sağlanıyor. (GK-9)

Görüşülenlerin ortak açıklamalarına göre eğitim bütçelerinin hazırlanma sürecinin diğer bütçe süreçleri ile aynı şekilde sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Bütçe süreci harcamacı kurumlar için haziranın başında duyuru ile yani merkezi bütçe otoritesince yayımlanan rehberle süreç başlamaktadır. Harcamacı birimler bu duyurudan sonra kurum tekliflerini girmeye başlamaktadır. Strateji ve bütçe uzmanları girilen teklifleri ön değerlendirmesini yaparlar. Daha sonrasında merkezi bütçe otoritesi harcamacı kurumların girilen tekliflerine göre buradaki uzmanlar aracılığıyla uzman görüşü aşamasına geçilmektedir. Harcamacı birimler ile merkezi bütçe otoritesi arasında bütçe görüşmeleri yapılmaktadır. Burada her iki taraf da görüşlerini birbirlerine aktarmaktadır. Strateji uzmanları bu görüşmelerden sonra uzman görüşlerine son biçimini verip kurum tekliflerinin kendilerince uygun olan taraflarını amirleri ile görüşüp bütçe tavanlarını belirlemektedir. OVMP'nin yayımlanmasından sonra harcamacı birimlerin bütçe tavanları netleşmektedir. Bu aşamadan sonra bütçe Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Cumhurbaşkanlığınca, Cumhurbaşkanlığı Teklifi olarak sunulmaktadır. Meclis Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen bütçe burada onaylandıktan sonra genel kurul aşamasını geçmektedir. Genel Kurulda onaylandıktan sonra bütçe kanun teklifi olarak Resmi Gazete'de yayımlanması için

Cumhurbaşkanlığına gönderilmektedir. Cumhurbaşkanının onayının ardından Resmi Gazete’de yayımlanmakta ve mali yılın başında (1 Ocak) uygulamaya geçilmektedir.

5018 sayılı KMYKK’nın 16. maddesinde süreç Eylül ayında başlayacağı belirtilmesine rağmen uygulamada sürecin haziran ayında başladığı görülmüştür. Sürecin erken başlamasıyla kazanılan zamanın bütçe yapım sürecine olumlu katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bunun yanında süreçlerin nasıl ilerlediğine dair yazılı bir dokümanın olmaması şeffaflık açısından eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Eğitim Bütçeleri Yapılırken Bir Modelin (Planlama Modelleri) Temel Alınıp Alınmadığına İlişkin Bulgular

Görüşülenlere eğitim bütçeleri hazırlanırken yaşanan süreci görebilmek için “Eğitim bütçeleri yapılırken temel alınan bir model (planlama modelleri) var mıdır?” sorusu sorulmuştur.

Bizim şuan 5018 sayılı Kanun kapsamında benimsediğimiz planlama modeli Stratejik Planlama. Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer eğitim kurumlarının bütçelerin de Stratejik Planlama kapsamında yapılıyor. Her ne kadar şu anda bir Stratejik Planlama iyi tam anlamıyla oturduğunu söyleyemesek de bu kurumlar Stratejik Planlarını ve bunlara uyumlu Performans Programlarını hazırlıyorlar, buralarda amaç hedef ve göstergelerini belirtiyorlar tabii bunların izleme değerlendirmesi aşamasında biraz zayıf ilerliyoruz. (GK-1)

Yo öyle teknik bir model yok. Eğitim bütçesi yapılırken dediğim gibi zaten size kuruluş tavanı üstten bu şekilde geldiği müddetçe sizin bunu herhangi bir planlama modeli ile teknik bir modelle kurgulama şansınız yok denecek kadar az. Burada bizim temel güdümüz devam eden işleri bitirmek. Bitirmeye yakın olmayanları da doğru biçimde kurgulamak. Temel önceliğimiz ve hele son iki yıldır bu güdü daha da yoğunlaştı. (GK-3)

Planlama modelimiz okul bütçelerine ilişkin geliştirmiş olduğumuz biraz önce anlatmış olduğum okul bütçesi modülü var aslında okul bazlı bütçeleme diye tarif edilen sürekli sisteme ve literatürüne giren okul bazlı bütçeleme modülüne benzer bir model bu. (GK-6)

Mesela şimdi hem Kalkınma Planında hem Stratejik Planlarımızda hepsinde öncelikle ikili eğitimin sonlandırılması söz konusu. Yani ikili eğitimi bitirelim, tekli eğitime geçelim tabii ikili eğitimi bitirmek için altyapının biraz daha güçlendirilmesi lazım yani daha çok sayıda dersliğe ihtiyacımız var. (GK-7)

Karakütük (2016, 326) göre bütçeleme modelleri geleneksel-ödenek tabanlı bütçeleme, torba bütçe sistemi, sıfır tabanlı bütçeleme, plan program bütçe sistemi (program bütçe), performans dayalı bütçeleme diye sıralanabilir.

Türkiye’de genel bütçeli idareler ve katma bütçeli idareler açısından sistem 1973 yılında uygulamaya konulmuştur. 2003 yılında kabul edilen 5018 sayılı KMYKK ile performans esaslı bütçe sistemi benimsenmiştir. Performans esaslı bütçe sisteminin temel unsurları olarak stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporları öngörülmüş, sistem 2008 yılından itibaren genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde uygulanmaya başlanmıştır.

Eğitim bütçeleri yapılırken temel alınan bir model var mıdır sorusuna görüşülen kişiler farklı farklı cevap vermişlerdir. Aslında görüşülen kişilerin bazılarının belirttiği gibi 5018 sayılı Kanun’da planlama modeli olarak Stratejik Plan seçilmiş olsa da hem merkezi bütçe otoritesi hem harcamacı birimlerin bu konuda farkındalıklarının çok sınırlı olduğu görülmektedir. Bu da aslında uygulamada bir modelin olmadığını, olsa da uygulanmadığını göstermektedir. Bir kısmının ise bütçe hazırlık modelinin yapılış şekli Stratejik Planlama tekniklerine uymadığından dolayı bir planlama modelinin olduğunu reddetmektedirler.

Bir görüşmeci ise okul temelli bütçeleme yaklaşımından bahsetmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı okul temelli bütçelemeye geçmeye yönelik çalışmaları olmakla beraber Türkiye’de okul idarelerinin, bütçe sürecinde oldukça sınırlı yetkilere sahip olduğu bilinmektedir. Okullar bütçe hazırlamamakta ve bütçenin belirlenmesi ve harcanması süreçlerine katılmamaktadırlar.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Önceliklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Görüşülenlere eğitim bütçelerinin önceliklerini görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında öncelikler nelerdir?” sorusu sorulmuştur.

Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında temel önceliklerimiz yine Kalkınma Planları Yıllık Programlar ve Stratejik Planlarda belirlenen amaç ve öncelikler çerçevesinde şekilleniyor tabii ki. Burada önemli bir belge üst düzey bir belgemiz sayabileceğimiz Kalkınma Planları önemli bir rol oynuyor. Kalkınma Planlarında da önemli noktalardan bir tanesi eğitime erişim ve fırsat eşitliği. Bunun dışında eğitim niteliğinin (kalitesinin) artırılması gibi hususlar, biz de bütçeleri hazırlarken tabii bakanlığın yaptığı çalışmalar daha önceden ortaya koymuş programlar çerçevesinde bunları önceliklendirmeye çalışıyoruz. Bu programları bu amaçlara, Kalkınma Planında belirlenen amaçlara yönelik programları önceliklendirmeye çalışıyoruz. (GK-1)

Milli Eğitim Bakanlığı biliyorsunuz yeni Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemine geçildikten sonra 2023 Vizyon belgesi açıkladı. Bu Milli Eğitim Bakanlığı için

çok önemli belge. Kamuoyunda da ciddi takip edilen ve yeri olan bir belge. Bakanlık düzeyinde özellikle bu belgeye dayalı olarak geleceğe yönelik planlamalar yapılıyor ve buna yönelik kamuoyuna deklarasyon yapılıyor. Yani biz oradaki hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik bütçenin imkan verdiği ölçüde oralara kaynak tahsisi yapmaya çalışıyoruz. (GK-2)

Eğitim tarafı ile ilgili bundan yaklaşık son 15 yıldır temel politika, derslik başına düşen öğrenci sayısının düşürülmesi. Bu politika doğrultusunda biz ne yaptık, derslik başına düşen öğrenci sayısı otuz üzeri olan illerde o rakamı otuzun altına çekmek için yeni derslikler yaptık. Temel önceliğimiz bu oldu zaten. Milli Eğitim Bakanlığı yatırım bütçesinin yaklaşık yüzde 70'i de neredeyse son 10 yıldır, 15 yıldır hatta okul inşaatlarına gitmektedir. Temel önceliğimiz bu. (GK-3)

Biz 2017 de bizim sayımız 103 üniversite iken bugün 129 oldu. Ama bütçe rakamı durumunda biz hala aynı yerdeyiz. Dolayısıyla vaziyette onları kurduk ama aslında ölü doğdular. 2020 rakamlarında yine aynı şekilde göreceğimiz bir iki üniversite dışında onların rakamlarını artıramıyoruz. Çünkü kampüs yerleri belli değil önemli bir kısmının belli olsa daha iyi hangi birimlerde yapılaşacakları belli değil. Onları şu an bekliyoruz ama bir yandan da şunu söylemek lazım onları yazacağımız her ilave kaynak diğer üniversitelerden kestığımız anlamına geliyor çünkü pasta artmadı. Yani aynı pastayı 103 üniversite paylaşırken bugün de 129 üniversite paylaşıyor. Biz o vaziyette ne yapıyoruz diğer üniversitelerden rakamları kesip bunlara ekliyoruz. (GK-3)

2023 Eğitim Vizyonu da kendini belli etti. Yani spesifik olarak örnek vermek gerekirse, bakanın söylemlerinden Ziya Bey'in mesela tasarım ve beceri atölyelerine önem verdiğini anlayabiliyoruz ya da ne bileyim mesleki eğitim atölyelerinin yenilenmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri her platformda dile getirdiği bir konu. Milli Eğitim Bakanlığı da bize yatırım görüşmelerinde önceliklendirirken de bu konuları dile getirdiler. Ne kadar bütçe tavanı çok artmasa da biz var olan bütçe sistemini bu öncelikler bazında bir nevi değiştirmeye çalışıyoruz. Şu an Milli Eğitim Bakanlığı yatırım bütçesi 5,5 milyar. Bunun üzerine 7 ile 10 milyar arasında bir artış yapılması lazım ki Kalkınma Planında olan her şeyi dört dörtlük yapabilsin. Aslında bu da göstermektedir ki istenenler farklı realite farklı. Kalkınma Planları biraz daha olması gerekenler üzerine, bütçe kısıtı olmaksızın ne olmalı ki Türkiye'de eğitim sistemi daha çok öne çıkabilsin, kalitesini arttırabilirsin. (GK-4)

Öncelikle zaruri giderlerini karşılamaya çalışıyoruz. Personel ile ilgili zaten ilave personel alındı ise onunla ilgili bir tahmin yapılıyor. 03 ler ile ilgili de daha çok elektrik, su, yakacak dediğimiz zorunlu giderler ile ilgili kalemler öncelikle karşılanmaya çalışılıyor. Zaten bütçe kanununda 2 yıldır yolluk giderleri, temsil tanıtma giderleri, menkul mal giderleri, gayrimenkul mal giderleri, bakım onarım giderleri belli sınırlar altında arttırabiliyor. (GK-5)

Şimdi önceliklerimiz neler: Okullarımızın eğitim-öğretime hazır bir şekilde devamını sağlamak önceliğimiz. Bundan kastımız da okula ilişkin işte sularının muntazaman akması, elektriğinin süreklilik kazanması yanması işte ısınma

probleminin olmaması okula ilişkin zaruri giderleri biz öncelikle karşılama noktasında bir hedefimiz var. (GK-6)

Aslında bunları birbirinden ayırmak çok kolay değil az önce dediğim gibi. Biz öncelikle işte ikili eğitim sonlandırılсын ve derslik başına düşen öğrenci sayısı azaltılсын. Tüm okullarımızda ikili eğitime bitirelim tekli eğitime geçirelim ve sınıfta öğretmenin sınıfı yönetebilecek sayıda öğrencisi olsun ve bunların hepsi altyapı gerektiriyordu yeni derslik yapılmasını gerektiriyor. O yüzden mümkün olduğu kadar derslik başına düşen kalabalık sınıfları azaltmak istiyoruz. Öğrencilere ders dışında vakit geçirecekleri etkinlik alanlarını oluşturmak istiyoruz. Yani şu anda da Sayın Bakanımızın özellikle çok vurguladığı tasarım-beceri atölyeleri. Öğrenciler vakit bulunca oraya gitsinler tasarım beceri atölyelerine burada istedikleri alanda kendilerini hobi olarak veya ne bileyim kendi hoşlarına gidecek etkinlikleri oralarda yapsınlar istiyoruz. Bunun için de fiziki mekan gerekiyor. Önceliklerimiz genelde bu şekilde belirleniyor. (GK-7)

Bütçeyi hazırlarken aslında bizim önceliğimiz bir kere barınma noktasında bütün öğrencilere barınma imkanı sağlanması temel önceliğimiz. Bu temel önceliği gerçekleştirecek bir bütçe hazırlamaya çalışıyoruz bizim bütçemizin bütün kalemlerini tetikleyen ya da belirleyen ana göstergemiz kapasite. Dolayısıyla biz yurt kapasitesi dolayısıyla bize başvuran ve yerleşen öğrenciler sayısı diye bir göstergemiz var. Ortalama tabii 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllar için söylüyorum ortalama 400 bin başvuru geliyor fakat bunun yüzde 50'sini ortalama rakamlarla söylüyorum yüzde 50'sini ilk etapta karşılıyor biliyoruz. İşin doğası gereği ocak ayına şubat ayına geldiğimiz dönemlerde bu yerleşme oranı yüzde 85'leri bulabiliyor. Fakat bu öğrencilerin ekim ayında okulların açıldığı dönemde ortalama yüzde 50'sinin yurtda barınmadığı gerçeğini değiştirmiyor. (GK-8)

Tüm ülke genelinde olduğu gibi bu Stratejik Planlar, Performans Programları bizim kurum genelinde önceliklerimizi belirlediğimiz belgelerimiz bunlardan. (GK-9)

Öncelikler aslında uzmanlarımızın dediği bu öncelikleri üst politika belgelerine dayandırmamız gerekiyor. Kalkınma Planları Cumhurbaşkanlığı programları bütün bu üst politika belgelerini önceliklendirerek kurumu strateji planı dahilinde harcamalarımızı belirliyoruz. Her sene işte Performans Programlarıyla önceliklerimiz belirliyoruz. Öncelikle üst politika belgelerine dayandırılıyor. Daha sonra da bizim önceliklerimiz belirlenirken bu YÖK'ün şu anda çok da gündemde olan bu bursları var. (GK-10)

Merkezi bütçe otoritesi öncelikleri, Kalkınma Planlarında, OVP, OVMP ve Stratejik Planlar gibi üst politika belgelerinde belirtilmektedir.

Görüşülen kişilerden merkezi bütçe otoritesinde eğitim bütçesinin hazırlanmasını yapan bütçenin cari tarafı için öncelikler, eğitime erişim, fırsat eşitliği ile eğitimin niteliğinin artırılması olarak belirtilmektedir. Bunun yanında eğitim bütçesini oluşturan kamu idareleri tarafından belirlenen öncelikleri de dikkate alındığı ve bu

önceliklere kaynak sağlanmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Üniversiteler için öncelik zaruri giderlerin karşılanmasıdır.

Yatırım tarafının (yatırım giderlerinden sorumlu birim) öncelikleri ise derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılması tasarım ve beceri atölyelerinin yapımı mesleki eğitim atölyelerinin yenilenmesi olarak belirtilmektedir. Bunun yanında üniversiteler için yatırım rakamı artmadığı için artan üniversite sayısı arttığından üniversiteye düşen pay azalmıştır.

Harcamacı birimlerin öncelikleri Milli Eğitim Bakanlığı için okulların eğitim-öğretime hazır bir biçimde devamını sağlamak ve zaruri gereksinimlerini karşılamaktır. Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafı için öncelik ise derslik başına düşen öğrenci sayısını azaltmak, ikili eğitimin kaldırılması, derslik yapımı tasarım ve beceri atölyelerinin yapımıdır.

YURTKUR Genel Müdürlüğü için öncelik ise bütün öğrencilere barınma olanağı sağlanmasıdır.

YÖK ve üniversiteler için öncelik her üniversitenin kendine ait Stratejik Plan, Performans Programı gibi belgelerinde belirlediği önceliklerdir.

Merkezi bütçe otoritesi öncelikleri belirlerken daha çok gereksinimlere ve zorunlu giderlerin karşılanmasına yönelik belirleme yaptığı görülmektedir.

Harcamacı birimlerden Milli Eğitim Bakanlığının yatırım tarafı hariç tutulursa diğer kamu idarelerinin öncelikleri gereksinimlerin karşılanması şeklinde olmaktadır. Üst politika belgelerinden daha çok cari yılda karşılaşılan problemleri çözüme üzerine bir önceliklendirme yapıldığı görülmektedir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Hedeflerin Nasıl Belirlendiğine İlişkin Bulgular

Görüşülenlere eğitim bütçelerinin hedeflerini görebilmek için “Eğitim bütçeleri hazırlanırken ulaşılabilecek hedefler nasıl belirlenmiştir?” sorusu sorulmuştur.

Eğitim bütçeleri hazırlanırken ulaşılabilecek hedefler az önce de bahsettiğim gibi aslında bizim temel dokümanlarımız Kalkınma Planları, Yıllık Programlar ve Stratejik Planları Kalkınma Planları zaten uzun bir çalışma sonucunda belirleniyor; hem kamu sektörü hem özel sektör temsilcilerinin katılımıyla özel ihtisas komisyonları oluşturularak uzun yapılan günlerce süren toplantılar çerçevesinde oluşturulan raporlar doğrultusunda belirleniyor. (GK-1)

Şimdi burada hedef belirlemede Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı Stratejik Plandan kaynaklı Performans Programında kendi hedeflerini belirliyorlar.

Bütçeler yapılırken her ne kadar bu bizim mali planda bir özeleştirmedir. Mali planda performans esaslı bütçeleme olsa dahi biz bütçelerimizi görüşürken çok fazla bağdaştırma imkanımız da olmayabiliyor bazen. Yani Milli Eğitim Bakanlığı kendi imkanları çerçevesinde kendisine performans hedefi koyuyor. Fakat onun üzerinden bir bütçeleme yapmada bazen eksik kaldığımız için bu hedefe ulaşım ulaşmadığımızı veya da bu hedefi doğrudan belirleme yetkimiz bizim olmadığı için bu konularda eksik kalabiliyoruz. (GK-2)

Zaten hem Kalkınma Planlarında hem Yıllık Programlar da bizim bir takım göstergelerimiz var. Onların yıllara sair birtakım hedefleri var. Misal veriyorum tekli eğitime geçiş hedefi kapsamında 2019 yılına ait tekli eğitim ve ikili eğitim oranlarımız var. Bunlara ilişkin 2020, 2021, 2022, 2023 yıllarına ilişkin rakamlarımız var. Biz her yıl bunları denetliyoruz. Biz bir yatırım görüşüyoruz, bunun sonucunda tekli eğitime yüzde 100 geçmeyi hedefliyoruz. Yazıyoruz 2020, 2021, 2022, 2023 atıyorum 64 ikili eğitimi 50'ye düşürecekiz, 42'ye düşürecekiz 38'e düşürecekiz diye hedeflerimizi ortaya koyuyoruz ve her yıl bunları izliyoruz. Bunlardan bir tanesi dediğim gibi yine başa dönecekim derslik başına düşen öğrenci konusu uzun yıllardır eğitim bütçesinin temel göstergelerinden bir tanesi ve biz ne yaptık bu konuda dediğim gibi o özellikle 30'un üzerinde olan illerde yatırımlarımızı arttırdık.(GK-3)

Bu hedefleri belirlerken dediğimiz gibi biz Kalkınma Planını baz alıyoruz. Aslında biraz da o dönemdeki siyasi erkin ya da ne diyelim tabii bir Bakanda tabii ki siyasi erkin birimlerinden biri, önceliğine bakıyoruz. Zaten şu anki siyasi erkin önceliği kendilerinin 2023 eğitim vizyonu da kendini belli etti. Yani spesifik olarak örnek vermek gerekirse, bakanın söylemlerinden Ziya Bey'in mesela tasarım ve beceri atölyelerine önem verdiğini anlayabiliyoruz ya da ne bileyim mesleki eğitim atölyelerinin yenilenmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri her platformda dile getirdiği bir konu. Milli Eğitim Bakanlığı da bize yatırım görüşmelerinde önceliklendirirlerken de bu konuları dile getirdiler. Ne kadar bütçe tavanı çok artmasa da biz var olan bütçe sistemini bu öncelikler bazında bir nevi değiştirmeye çalışıyoruz. (GK-4)

Kalkınma Planları ile uyumlu olacak şekilde Stratejik Planlarını hazırlıyor Bununla ilgili bütçeleri ile ilgili aynı anda yaptıkları Performans Programları var. İşte uygulamasını, sonucunu gösteren faaliyet raporları var. Kurumlar hedeflerini Stratejik Planlarıyla ve Performans Programlarıyla aslında hani sözel olarak koymuş oluyor. Bizim hedeflerimiz Kalkınma Planları, Yıllık Programlarda belirtilen hedefler şeklinde oluyor. (GK-5)

Yani şimdi bu üst politika belgeleri, sürekli gündeme getiriyoruz bunları. Milli Eğitim Bakanlığı şu an 2019-2023 Stratejik Planı söz konusu Bakan Bey'in açıklamış oldu 2023 Eğitim Vizyonu söz konusu. Bunlara ilişkin... Bu hedefler belirleniyor. Biz ondan sonra buna bütçe arama noktasındayız. (GK-6)

Biz öncelikle bir yere okul yapmadan önce diyoruz ki elektronik ortamda tabii ki bunların hepsi, yeni kayıt öğrenci sayısına bakıyoruz, derslik başına düşen öğrenci sayısına bakıyoruz. Deprem bölgesinde mi, değil mi ona bakıyoruz. Ondan sonra okulda oranın sistemden ayrılan öğrenci sayısına bakıyoruz. Bunlara bakarak bir değerlendirme bir puanlama sistemiyle bunları belirliyoruz.

Yani öncelikle zaten artık büyük şehirlerde kümelenmeler olmuş yani büyük şehirlerde yoğunlaşmalar var bu yeni yerleşim alanları açılıyor onları valilikler bize bildiriyor. (GK-7)

YURTKUR'un hedeflerinin belirlenmesi ile ilgili analitik bir sistemimiz yok. Veriye dayalı bir sistemimiz de yok. Bütçe hedeflerinin belirlenmesi için daha ziyade üst yönetici bakan, bakan yardımcılarının eğilimlerine göre bir kurumun genel bilgi ve tecrübesine göre belirleniyor. Şu andaki yani barınma ile ilgili olan hedefimizin, dediğim gibi bu şekilde belirlenmiş bir hedef ama bilimsel ya da veriye dayalı bir şeyimiz yok, çalışmamız yok. (GK-8)

Stratejik Plan ve Performans Programı ile bu tür hedefler belirleniyor. Bunun yanında misal olarak son iki yıldır araştırma üniversiteleri konusu ortaya çıktı. On tane Araştırma Üniversitesi'nden biri olarak bizim üniversitemiz seçildi. Yine yükseköğretimde benzer şekilde farklı üniversite grupları oluşturuldu. Birkaç branşta daha üniversitelerde ayrıma gidildi. Stratejik Plan dedik, Performans Programı dedik bunun haricinde o yıl için spesifik bir şey de olabilir, üst yönetimin farklı bir bakışı da olabilir. Başka farklı bir önceliği olabiliyor, öncelik doğrultusunda da bütçenin o likit ödenek dediğim, bir destek alanınız var. O likit ödenek, üst yönetimin önceliği doğrultusunda da şekillenebiliyor. (GK-9)

Üst politika belgelerine dayanarak hazırladığımız Stratejik Planlarda ortaya koyduğumuz stratejik amaç ve hedeflerimizle belirliyoruz ve bunlara ulaşmak için. (GK-10)

Görüşülenler eğitim bütçesi hazırlanması sürecinde temel alınan hedeflerin merkezi bütçe otoritesince hem kamu sektörü hem özel sektörün temsilcilerinin katılımıyla özel ihtisas komisyonları kurularak oluşturulan Kalkınma Planları ile Stratejik Planlarda, OVP'de, OVMP'de, Yıllık Programlarda belirlendiği ifade edilmektedir.

Harcamacı birimlerden Milli Eğitim Bakanlığı'nda eğitim bütçesinin cari tarafı 2023 Eğitim Vizyonu ve üst politika belgeleri ile hedefler belirlendiğini, yatırım tarafında ise hedeflerin öğrenci sayılarının artışları herhangi bir yerdeki nüfus yoğunlaşmalarına göre belirlendiği belirtilmiştir.

YURTKUR hedefleri belirlemek için analitik bir sistemlerinin olmadığı, üst yöneticilerin eğilimine göre hedeflerin belirlendiğini belirtmiştir.

Üniversiteler için hedeflerin Stratejik Plan ve Performans Programından belirlendiği, bunun yanında üniversitelerin hükümet tarafından "Araştırma Üniversitesi" olarak bir ayrıma tabi tutuldukları ve hedeflerin bu tanımlamayla belirlendiği anlaşılmaktadır.

YÖK ise üst politika belgeleri ile hedeflerin belirlendiğini söylemiştir.

Kalkınma Planının Hazırlanmasında Kurum Katkılarına İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin eğitim bütçelerinin üst politika belgelerinden biri olan Kalkınma Planlarının hazırlanmasına yönelik katkılarını görebilmek için “Kalkınma Planlarının hazırlanmasına sürecine dahil oluyor musunuz?” sorusu sorulmuştur.

Kalkınma Planlarının hazırlanması sürecinde hem kamu idareleri temsilcileri hem de STK’ların, sendikaların temsilcilerine davet gidiyor ve büyük oranda katılım sağlanıyor. (GK-1)

Kalkınma Planı görüşmelerinden kendi bakanlığımla alakalı birkaç toplantıya katılmışım ben. Orada katıldığında gördüğüm manzara da STK temsilcilerinin olduğu, ilgili kamu kurum-kuruluşlarının da tamamının yer aldığı, üniversitelerden akademisyenlerden kişilerin var olduğu bir ortamda tartışılıyor. İşte Milli Eğitim Bakanlığında sorunlu alanlar nelerdir? Milli Eğitim Bakanlığı kendi alanına yönelik bu sorunları tespit ediyor ve dışarıdan STK’lar ve akademisyenler kendi yaptıkları çalışmaların da Milli Eğitim Bakanlığında gördüğü sorunlu alanları yansıtıyorlar ve bu sorunların çözümüne yönelik ne gibi öneriler olabilir, tartışılması yapılıyor, sonra bunlar altta bu tür tartışmalar yapılarak Kalkınma Planında Milli Eğitim Bakanlığı için ne tür hedefler öngörülebilir. Bunlar altta mutfakta çalışmaları yapılıp üste doğru devam ediyor. En son Kalkınma Planı hedefleri çıktıktan sonra tabii bu hedefleri gerçekleştirebilmek için yeterli bütçemiz var mı sorusuna geldiğinde. İlgili hedeflerin maliyetlerinin çıkarılması için bize gönderiliyor. Biz hedefleri inceliyoruz, bakanlıkla görüşmeler yapıyoruz. Bu hedeflere ulaşabilmek için ne gibi çalışmalar yapmayı düşünüyorsak o çalışmaların maliyetlendirmesini yapıyoruz. Üst yönetime arz ediyoruz. Maliyetleri ile beraber daha sonrasında tabii siyasetin ve hükümetin takdiri ile bunlar ortaya çıkıyor. Ama tam katılımcı bir anlayışla bu özellikle Kalkınma Planlarında bu politika belgeleri çıkıyor. (GK-2)

Hepsinde tüm politika dokümanlarında kuruluşlarla dirsek temasımız daha yoğun. (GK-3)

Bu temel politika olunca her kuruluş, biz strateji ve bütçe başkanlığı olarak biraz daha soyut temel politikaları yazıyoruz. Tabii bu kuruluşlardan gelen feedback’ler üzerine tamamen bizim yazdığımız bir şey değil kuruluşlarla istişare ediyoruz. Sizin öncelikleriniz nedir diye bunu öğreniyoruz, onu bir forma döküyoruz bir şekilde bu şekilde Kalkınma Planı oluşturuyoruz. (GK-4)

Öncelikle bu üst politika belgelerinde bizim dahil olduğumuz noktalar var. Bizi aşan bizim çok fazla söz sahibi olmadığımız alanlar da var ama bize sorulduğu zaman biz ilgili bütçe açısından bakarak bu noktadaki olabilirliği ya da işte bunun ne kadar paraya ne kadar bütçeye gerek duyduğu bilgisini veriyoruz. Karar vericilerin bu alternatifler arasında kendi seçimlerini yapması noktasında bize düşen görevleri yerine getiriyoruz, ama olsun ya da olmasın şeklinde değil ama işte şu kadar ödenek ihtiyacı vardır. Takdir sizin bunu alırsak, biz bu işi yaparız şeklinde bir yaklaşım içerisindeyiz. (GK-6)

Kalkınma Planı yaparken çağırıldı kurumumuz. Yani özellikle şu 11. Kalkınma Planı hazırlanma döneminde kurumla toplantılar yapıldı, fakat yeterli midir dersiniz yeterli olduğunu düşünmüyorum. (GK-8)

Önceki yıllardan hatırladığım Kalkınma Planı görüşmeleri için davet geldi ama bize değil daha çok akademik çevreye duyuruldu diye biliyorum. Yani üst yönetim tarafından herhalde oradan bir iki hocamız Eğitim Bilimleri Fakültesi olabilir ya da Siyasal'dan olabilir, oradan hocalarımız katıldı diye biliyorum ama böyle yazı geldiğini hatırlıyorum ben. “Kalkınma Planı için görüşmeler yapılacaktır gönderin” diye bir yazı geldiğini hatırlıyorum. (GK-9)

Evet, On birinci Kalkınma Planı hazırlanırken bizim çok fazla politika, tedbir maddelerimiz vardı. Yine o da bizim dairemize geliyor, başka bir mali hizmetler uzmanı arkadaşımızla daire başkanımız burada görev yaptılar. Kurul üyelerimizce yani kuruldan da karar çıkıyor. Hatta kurul üyelerimizden bir tanesi bu konuda çok ilgili ve bilgili eski bir rektör kendisi ve hepsi oturup komisyondan karar çıkarıp bu politika maddelerinin hepsine destek verdiler. Yani YÖK bilfiil işin içinde de kendi ile ilgili olan hususlarda. (GK-10)

Görüşme yapılan harcamacı kurumların hepsi Kalkınma Planı sürecine Kurumlarının dahil edildiklerini ve belirlenen politikalarda kurum olarak katkı verildiğini belirtmişlerdir. YURTKUR'un Kalkınma planlarının hazırlanma sürecini yeterli bulmadığı belirtilmiştir.

Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Hesaplamaların Nasıl Yapıldığına İlişkin Bulgular

Görüşülenlere İdarelerinin eğitim bütçesinin başat bütçe kalemlerini nasıl hesapladığını anlayabilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında başlıca kalemlerinizi bazılarının hesaplanmasını nasıl yaptınız?” sorusu sorulmuştur.

Örneğin ilk temel eğitim programı gibi bir programımız var ve bunun altında hem taşınmalı eğitim var hem pansiyon hizmetleri var faaliyet olarak hem öğrencilerimize sağlanan burs imkanları var. Bunların hesaplamalarında da tabii ki en temel kullandığımız yöntem “pxq” fiyat çarpı miktar. Dolayısıyla burada bizim sağlama noktasında güvenilir veriye ulaşmama önemli bir husus. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğrenci sayıları, okul sayıları, öğretmen sayıları gibi eğitim istatistikleri önemli bir veri sağlıyor bizim hesaplamalarımızda. Bunun dışında ödeme usulleri, ihale yöntemleri fiyatı belirlememiz için gerekli artışlar. Hangi artışları dikkate alıyoruz, bunlar hesaplamaya yönetim sistemine dahil ediliyor ve sonuçta ortaya çıkan rakam bütçelerde gösteriliyor. Şimdi şöyle; yaptığımız hesaplamanın hangi hizmete, hangi faaliyete yönelik olduğuna göre kullandığımız oranlar ve varsayımlar da değişiyor. Örneğin taşınmalı eğitimde deflatörü esas alamayız. Çünkü taşınmalı eğitim akaryakıt fiyatlarından etkileniyor asgari ücret artışından etkileniyor. Dolayısıyla bizim bu iki faktörü de hesaplama sistemine dahil etmemiz

gerekiyor. Burada deflatörü alırsak yanılma payımız yüksek olur. Taşımali eğitim genel tabiriyle bir okul servisi hizmeti ve burada da şoförlere ödenecek ücretler ve taşıma esnasında kullanılan akaryakıt önemli faktör maliyetlerin belirlenmesinde. Burada biz akaryakıt fiyatları ve asgari ücret artışlarını dikkate alıyoruz örneğin. Burslarda ilgili mevzuatına göre hangi yöntem belirlenmişse hangi artış yöntemi belirlenmişse nitekim Milli Eğitim Bakanlığı burslarında memur maaş katsayısı esas alınıyor, dolayısıyla memur maaş zamlarını dikkate alıyoruz. dolayısıyla bütün rakamları deflatör ile artırma gibi bir şansımız yok doğru bir hesaplama yöntemi de olmazdı. (GK-1)

Taşımali eğitimde biz nelere bakıyoruz? Bizim her ay takip ettiğimiz bir trend var. Kaç öğrenci taşınıyor. Bu öğrencilere o ay içerisinde o öğrencilerin taşınması için o ay içerisinde ilgili yüklenicilere ne kadar ödeme yapılıyor? Bunların verisini biz her ay düzenli olarak Milli Eğitim Bakanlığında istiyoruz. Gerçekleşme olarak ve ortalama bir öğrenci başına ne kadar harcama yapıldığını buralardan çıkarabiliyoruz. Yaklaşık 2008'den beri bu taşımali eğitimde kaç öğrenci taşındı ilköğretim kademesinde, ortaöğretim kademesinde her birinde ayrı ayrı hesaplama yapıyoruz. Kaç öğrenci taşındı aylık maliyeti ne oldu. Bir yıl içerisinde ortalama kaç öğrenci vardı, bu ortalama öğrenci başı maliyet ne oldu. Bunların bir trendini oluşturduktan sonra bu harcamaların öncelikle artış oranlarının neye bağlı olduğunu bulmaya çalışıyoruz. 2018 yılı bir önceki yıla göre ne kadar artmış bir bakıyoruz sonra öğrenci sayısı artışı yıllık ortalama ne olmuş bunu izliyoruz. Bunun üzerine taşımali eğitimin Bakanlıkla yaptığımız görüşmeler sonucunda ihalelerde yaklaşık maliyeti hesaplarken neyi göz önünde bulundurduklarını sorguluyoruz. Burada aldığımız cevaplar da özellikle asgari ücretin ve mazot fiyat artışlarının ihale maliyetlerinde çok etkisi oldukları yönünde paylaşımları oldu. Bunun üzerine çalışma yaptık. Yıllar itibarıyla akaryakıt fiyatları ne oranda artmış, asgari ücret oranları ne oranda artmış öğrenci sayısı artışlarıyla beraber değerlendirdiğimizde bizim harcama artış oranımızı yakalıyor ve taşımali eğitimde biz geleceğe yönelik planlama yaparken asgari ücretin taşımali eğitim giderleri içerisinde toplamında yaklaşık yüzde 80 bir etkisinin olduğu asgari ücret artışının mazot fiyatları artışında yüzde 20'lik bir etkisi olduğunu gördük. Bu artış etkilerini giderlerimize yansıtıyoruz. Öğrenci sayısı artışı yıllık ortalama ne artmış ve bir sonraki yıllarda da ortalama trendinden etkileyecek bir durum yoksa Bakanlıktan aldığımız veriler dahilinde. Aynı ortalama oranı kullanarak geleceğe yönelik bir tahmin ortaya koymaya çalışıyoruz taşımali eğitim giderlerini bu şekilde hesaplıyoruz. (GK-2)

Bu cari taraftaki gibi olmaz, öncelikle onu söyleyeyim. Burada yatırım projeleri var. Bir üniversite düşünün, üniversitenin temel yatırım işi. Maliyet de şöyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığının hazırladığı birim poz fiyatları var. Ama o fiyatlar gerçeği yansıtıyor. Şuan mesela en son rakamlar 1.000 metrekarede 2,5 milyon gibi rakam veriyorlar. Tabii bunlar şeye göre değişiyor amacına göre o bina hangi amaca hizmet edecekse o binanın özelliğine göre yani o bina hangi amaca hizmet edecekse ona göre rakamlarımız değişiyor. Yani derslik yapmak laboratuvar yapmak arasında çok ciddi fark var. (GK-3)

Biz yeni bir sistem kurduk. Yükseköğretim yerleri yatırım karar destek sistemi diye Mek-Sis kısa ismi. Mek-Sis kapsamında şu an tüm devlet üniversitelerinin

mekan envanter sistemi bizim önümüzde, yani şu an biz 129 üniversitede bina stoğumuzun ne olduğunu biliyoruz ve biz oradan Türkiye genelindeki kütüphanelerin ortalama metrekaresini ben size verebilirim, maliyetini şu an veremem onu da inşallah ileride yapacağız. Çünkü bizde şey rakamları var yani bir üniversitenin 10 metrekare bir binayı anahtar teslim kaçta teslim ettiğinin rakamları şu an bizde var. Biten işler için onu da oraya dercettiğimizde biz hem yine kütüphaneden gidelim yani Türkiye'deki üniversitelerdeki ortalama kütüphane metrekaresini size verebiliriz, verebiliriz hem de bunun maliyetini ama bunu birim maliyetleri üzerine gitmek şu an çok zor daha da zor rakamlarını söyleyebilirim bu birincisi. İkincisi o ile ilişkin rakamlar değişebiliyor çünkü yani İzmir'de inşaat yapmanın maliyeti ile Batman'da birçok farklı onu da bir tutamıyorsunuz. Ama bizim zihniyetimizde özellikle işte bir derslik gibi laboratuvar gibi kategorize edebildiğimiz mekanlara ilişkin birim maliyet rakamlarımız var. Biz bir şey çalışıyoruz KDV dahil, iş artışı dahil, anahtar teslim fiyatı çalışıyoruz. Çünkü onlar hariç konuşmak hep yanıltıcı oluyor. Onları da beraber söylemek lazım çünkü o da bizim kasamızdan çıkıyor. Yani siz bir 10 metrekare binaya KDV'siz söylediğiniz rakam daha küçük ya biz gerçeği istiyoruz. İstedığımız rakamlar tam anahtar teslimi rakamlar onu söyleyebilirim. (GK-3)

Şimdi aslında taşımaya ilişkin maliyet hesabı yapılıyor ama şimdi bunların hepsi ihale ile belirlenen konular taşrada. Aslında bütçe yapımı bir öngörü, geleceğe yönelik bir öngörü, ama bunun gerçeğe en yakın ne kadar olduğunu görme noktasında taşımaya eğitilde çok farklı durumlar söz konusu. İşte o yılki sizin yapmış olduğunuz ihalelerde yöreden yöreye ilden ile hatta bir ilin farklı ilçelerinde farklı ihale tutarları gerçekleşebiliyor. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafında bunun bir yönetmeliği var. Taşıma Yönetmeliği işte taşınacak öğrenci sayısı nasıl belirlenir. Bu öğrencilere ilişkin işte ne kadar minibüs olmalı vesaire gibi noktasında bunun detayları Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülüyor ama ihale noktasında çıkan rakamlar bize gerçek bizim giderimiz nedir, buna ilişkin bize bir öngörü veriyor. (GK-6)

Başka bir şey var pansiyonlarda kalan öğrenciler ya da işte burs verdiğimiz öğrenciler bunlara ilişkin de işte bu burs katsayısı var. Bizim ilgili burs katsayısı Cumhurbaşkanlığıyla müzakere sonucu belirleniyor. Burs katsayısı x taban aylığı bizim o yıl ne kadar burs vereceğimiz öğrenci varsa bununla çarpılıp belli bir bütçe büyüklüğü elde ediliyor kabaca yani. (GK-6)

Tabii orada ilgili tertiplerin bütçe fişleri var. Bütçe fişlerinde biz bu işte bütün hesaplamaların detaylarını Cumhurbaşkanlığına gönderiyoruz. Bütün Milli Eğitim Bakanlığı'nın zaten belli başlı büyük harcama kalemleri işte taşımaya eğitim, ücretsiz ders kitabı, özel okul destekleri şu an azaltılıyor ama özel okul desteklerine ilişkin hesaplamalar hepsi de bütçe fişleri ile Cumhurbaşkanlığı tarafına ne kadar bir bütçe ihtiyacımız olduğunun hesaplaması yapılarak gönderiliyor. (GK-6)

Bizim istatistik altyapımız var. Bakıyoruz o kalabalık bir okul var. Hangi mahallede, Çankaya'nın Yıldız Mahallesi'nde peki orada bir okul alanımız var mı varsa çok iyi ama yoksa biz o çevrede arsa üretmeye başlıyoruz. Belediyeler ile görüşüyoruz tapu ile görüşüyoruz Hazine ile görüşüyoruz arkadaşlarımız yani

taşrada Valilik. Orada bize bir arsa bulunmasını talep ediyoruz biz ilgililerden arsa bulunduğu takdirde biz oraya daha sonra da okul planlıyoruz. Bu şekilde hani olayı çözmeye çalışıyoruz. (GK-7)

Maliyetini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı her yıl şubat ayında metrekare birim fiyatını yayınlar ama bu bağlayıcı değildir. Bizim tip projelerimiz var, İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış tip projeler. Bu projelerin şeyine göre de ayrıca bir maliyet hesabı yapılıyor. Yani okulun 24 derslikli olması, 16 derslikli olması veya 32 derslikli olmasına göre maliyetler değişiyor. Uygulanacak projeye göre de maliyetler değişiyor fakat genelde bağlayıcı olmamakla beraber Çevre ve Şehircilik Bakanlığın metrekare birim fiyatları esas alınarak proje bazında ayrıca hesaplamalar yapılıyor. (GK-7)

Burada da bir maliyet hesabımız yok öğrencinin maliyeti nedir, maliyetin ne kadarını devlet olarak karşılamamız gerektiğine dair bir çalışmamız ya da yaklaşımımız yok bir kere onu söyleyeyim. Kredi ve burs rakamları yıllar itibarıyla bir önceki yılın rakamı üzerinden belirleniyor. Bir önceki yılın rakamının üzerine işte enflasyon oranının ilave edilmesi gibi bir oran ilave edilerek belirlenmiş oluyor ama bu noktada istisnai bir durum sanırım 2017 yılıydı 2016-2017 yılı emin değilim ama rakam yani olağandışı bir şekilde artırıldı. Yani daha önce 400'lerde yanlış hatırlamıyorsam 400 TL olan rakam 450'ye yükseltildi. Bu yılı saymazsak dediğim gibi enflasyona göre artırılıyor. Bu da bize şunu gösteriyor siyasi karar vericiler bu rakamın belirlenmesinde son söz sahibi kişiler. (GK-8)

Kredi ve bursta da şöyle bir durum var. Bu yazılı değil ama yıllar içinde Maliye Bakanlığı yani bütçeyi veren kurumlarla yıllar içinde uzlaşmış bir rakam 150 bin burs kotasından bahsediliyor, geldiğimde de böyle, halen de devam ediyor. 150 bin öğrenciye burs tahsis edebiliyoruz. Yeni öğrenciler için bu rakamlar eski öğrencilerle beraber burs rakamımız 420 binleri buluyor şu anda ama bütçe hazırlarken 150 bin öğrenciye burs isteyen bütün öğrencilere kredi verilecek şeklinde bir taahhüdümüz var öğrencilere. Yıllık eğilimlere göre de 380 bin civarında yeni öğrenci kredi tahsis talebinde bulunuyor. Dolayısıyla bizim amacımız kredi ve bursta da yani burs talep eden öğrenciler içerisinde 150 bin öğrenciye burs vermek yani ilgili bütçe yılından bahsediyorum. 380 bin civarında öğrenciye de kredi tahsis etmek. (GK-8)

Kredi Yurtlar Genel Müdürlüğü yıl boyunca başvuru yerleştirme YURTKUR kapasitesi üniversite ve kamu kurumlarının kapısı ve özel yurtların kapasitesine dair bir tablosunu güncelliyor böyle bir tablomuz var özel yurtların kapasitesini Milli Eğitim Bakanlığında alıyoruz yıllık bir kapasite verisi bu arada. Öğrenci sayılarını YÖK'ten yine yıllık bazda alıyoruz yeterli değil ama yıllık bazda YÖK'ten aldığımız bu rakamlar var. bu rakamlara göre yani öğrenci sayısı rakamı ve başvuru yerleştirme sayıları baz alınarak yurt ihtiyacı olan yerlere dair bir listemiz var bizim. Zaten halihazırda elimizdeki bu ihtiyaç tablomuzu bütçe imkanlarına göre kullanıyoruz yani şunu demek istiyorum bütçe teklifi yaparken tahmini işte Örneğin 1 milyar TL civarında bir yatırım bütçesi teklif etmiş isek 1 milyar maliyeti olacak şekilde bir yatırım teklifi hazırlıyoruz. Yani ihtiyacın en acil olduğu yerlerden başlamak kaydıyla gücümüzün elverdiği kadar bir liste yapıyoruz, yatırım teklifimizi bu şekilde hazırlıyoruz. (GK-8)

Önceki yılın gerçekleşmeleri üzerine reel olarak o yılki fiyat artışlarını ekliyoruz. Geçen yılın bütçe ödenekleri yetmiyor zaten yıl sonuna kadar biz onu belki 2 belki 3'e katlıyoruz. Likit ödenek genel bütçelerde yoktur. Üniversitelerde likit ödenek diye bir şey vardır. Bu likit ödenek de bizim pek çok sıkıştığımız yerde bizi rahatlatan bir uygulama ve yıl içerisinde cari bütçeleri iki üç katına kadar artırabiliyoruz ihtiyaçlar doğrultusunda ki dedim zaten başlangıç ödenekleri elektrik, su doğalgaz gibi faturaları, giderleri ödemek de dahil yetersiz kalıyor. Yıl içerisinde likit ödenekle bunları arttırıyoruz tüm faturaları geçme olduğu zaman zamma sebebiyet vereceğinden dolayı tüm faturalar o yılın faturalarını 31.12'ye kadar ödenmesi önceliğimiz. O yüzden bu tür taleplerin hiçbirini boşa çevirmiyoruz ve hemen hızlı bir şekilde likit karşılığı ödenek eklemesini yaparak ödenmesini sağlıyoruz. Hal böyle olunca yılsonu gider gerçekleşmeleri baktığımız zaman o yılın gerçek elektrik, su ve doğalgaz giderlerinin rakamını veriyor gerçek harcamasını-rakamını veriyor. Elektrik su doğalgaz gibi bütçe tekliflerini oluştururken yılsonu harcamasını alıyoruz. Yılsonu harcaması o yıl içerisinde yapılmış ekstra giderleri düşüyoruz yapılan ekstra giderleri düşükten sonra kalan rakamı o yıl için yapılan, planlanan yapılan fiyat artışları oranında artış sağlıyoruz ve yine tahmini bir sonraki yılın enflasyon oranları üzerinden bir artış daha yaparak gerçek teklifimizi oluşturuyoruz. (GK-9)

Bu hesapları da her bir bursun kendi usul ve esası var. Her sene de yine Hazine ve Maliye Bakanlığı, Strateji ve Bütçeden görüş alarak, kaç kişiye ne kadar tutar verecek toplamda ne kadar olacak hep bunların hesaplamaları gerçekleşiyor. (GK-10)

Merkezi yönetim bütçesi yapılırken kamu idareleri bütçe tekliflerini ve bunların yanında her kalem için hesaplamaların nasıl yapıldığını e-bütçe sistemi üzerinden bütçe fişlerinde ayrıntılı bir şekilde hesaplayarak sisteme girmektedirler. Bu kısımdaki sonuçlar yazılırken e-bütçe sistemi üzerinden ana kalemler için girilen bütçe fişlerindeki hesaplamalara bakılmış ve tespitler bu şekilde yapılmıştır.

Bütçenin cari kısmı için eğitim bütçesinin hazırlanmasında hesaplamaların nasıl yapıldığına ilişkin görüşler şu şekildedir;

Görüşme yapılan kişilerden merkezi bütçe otoritesinin cari hesaplamaları yapılırken hizmetlere ve faaliyete göre kullandıkları oranlar ve varsayımların değiştiğini belirtilmiştir. Örneğin taşınmalı eğitimde, şoförlere ödenecek ücretler akaryakıt fiyatları, asgari ücret artışları gibi hesaplama kalemlerindeki artışlara göre bir hesaplama yapıldığı belirtilmiştir. Diğer yandan burslarla ilgili hesaplama ise ilgili mevzuatta hangi artış oranı, hangi maaş katsayısı gibi göstergeleri bağlanmış ise burs miktarı buradaki artışlar kadar artırılarak hesaplanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her ay düzenli olarak harcama gerçekleşmeleri alındığı, buna göre öğrenci başına düşen maliyetin aylık

olarak hesaplandığı belirtilmiştir. Harcamalardaki artış oranlarının nedenleri aylık olarak sorgulanmakta ve hesaplamalar yapılırken bunlar dikkate alındığı anlaşılmıştır.

Üniversitelerin cari giderlerine yönelik hesaplamalarda her kalem için ayrı bir hesaplama biçimi olduğu belirtilmiş örnek olarak burslarla ilgili kalemlerden ilgili mevzuattaki ölçütlere göre hesaplamaların yapıldığı belirtilmiştir.

Merkezi bütçe otoritesi yatırım tarafında ise işlerin yatırım projeleri üzerinden yürüdüğü belirtilmiştir. Genel itibarıyla işlerin inşaat işi olduğu, kendilerine ait bir sistem kurdukları, bu sistem ile mekan envanteri yaptıkları belirtilmiştir. Böylelikle her eğitim kurumunun ne kadar bina stoğu olduğunu ve inşaat alanlarına yönelik her birimin kaç metrekare alana sahip olduğunu bilmektedirler. Buna göre her inşaat birimi için birim maliyetler oluşturduklarını ve buna göre gereksinimi olan yerlerde gereksinim maliyetinin ne kadar olduğunu belirlediklerini açıklamışlardır. Ayrıca bunun yanında coğrafi bölgelere göre maliyetlerin değiştiğini buna yönelik bir maliyet hesaplama modüllerin olduğunu, bu modülle vergi dahil iş artışı dahil anahtar teslimi fiyatlandırmanın yapılabildiğini belirtmişlerdir. Bu maliyetlendirme dışında gerçeğe çok yakın olmasa da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın hazırladığı birim poz fiyatlarında dikkate aldıklarını söylemişlerdir. En büyük üstünlüklerinin ise kurum birikimi ve sahada olmalarının getirdiği deneyim sayesinde maliyetlendirme konusunu doğru bir şekilde yapma becerilerine sahip oldukları anlaşılmıştır.

Harcamacı birimlerden Milli Eğitim Bakanlığı bütçesindeki kalemlere yönelik hesaplamalardan, Milli Eğitim Bakanlığı için birçok kalem için farklı varsayımlarla bir hesaplama yapıldığı belirtilmiştir. Örneğin taşınmalı eğitim için bir maliyet hesaplandığını, bunun yanında kimlerin taşınacağına ilişkin bir yönetmelik olduğunu söylemişlerdir. Bunun yanında maliyet hesaplandıktan sonra fiyatların ihalelerde belirlendiğini belirtilmiştir. Bir başka örnek vermek gerekirse burslar konusunda katsayılarının olduğunu bu katsayı ile ne kadar öğrenciye burs vereceklerini belirleme işini T.C. Cumhurbaşkanlığı ile yaptıkları görüşme sonucunda belirlediklerini bildirmişlerdir. Bu saptamalarla Milli Eğitim Bakanlığının bütçenin cari giderlerine yönelik hesaplamaların yaparken bazı temel kalemlerde bir ölçüt olsa da genelde harcamaya göre bir hesaplama yapıldığı görülmektedir. Birçok kalem için hesaplama biçiminin e-bütçe sisteminde bütçe fişlerinde ifade edildiğini söylemişlerdir. Bu bütçe fişine örnek şu şekildedir.

https://ebutce.sbb.gov.tr/ebutce2.htm e-bütçe :: Bütçe Yönetim E...

Outlook Web App

Bütçe Fişi Girişi Sayfası

Yıl : 2020
Kurumsal : 13.01.00.62 MİLLİ EĞİTİM İL MÜDÜRLÜKLERİ
Fonksiyonel : 09.6.0.09 Taşımali İlköğretim Uygulamasına İlişkin Taşıma Hizmetleri
Finans : 1 Genel Bütçeli İdareler
Ekonomik : 035302 Yolcu Taşıma Giderleri

2020 : 1353000000
2021 : 1377000000
2022 : 1377000000

2018		2019		
KBO	Harcama	KBO	Son Ay Harcaması	Yıl Sonu Harcama Tahmini
1.105.000.000	792.621.127	1.297.500.000	547.018.527	1.297.500.000

Tertip Arama
Kur :
Fon :
Fin :
Eko :
İlk Tertip Önceki Sonraki

Katsayı : Deflatör
Katsayı Uygula

2018-2019 Öğrenci Sayıları	2019 YILI BÜTÇE ÖDENEĞİ	2019 YILI GERÇEKLEŞEN İHTİYAÇ	KALAN ÖDENEK	2020 ÖDENEK İHTİYAÇI
755.857	1.300.000.000,00	1.243.703.792,00	56.296.208,00	1.492.444.550,40

ASGARİ ÜCRET VE YAKIT GİDERLERİNDEKİ ARTIŞLAR DİKKATE ALINARAK %25 ARTIŞ ÖNGÖRÜLMÜŞTÜR.

Bu verilere istinaden 2020 yılı için 1.492.444.550,40 TL ödenek ihtiyacı olacağı değerlendirilmekte olup, 139.444.550,40 TL ödenek artışına ihtiyaç duyulmaktadır.

Görsel 1.

Taşımali Eğitim Bütçe Gider Fişi

Görselde taşımali eğitime yönelik Milli Eğitim Bakanlığı tarafından girilen bütçe gider fişi gösterilmiştir. Bütçe fişinde Milli Eğitim Bakanlığı kendisine bir önceki yıl verilen bu yıl bütçe ödenekleri üzerine ilave istediği rakam için hesaplama örneği verilmiştir.

Bütçe Fişi Giriş Sayfası

Yıl : 2020

Kurumsal : 13.01.32.62 GENEL ORTAÖĞRETİM OKULLARI

Fonksiyonel : 09.5.0.06 Parasız Yatılı Öğrencilere Pansiyon Hizmetleri

Finans : 1 Genel Bütçeli İdareler

Ekonomik : 05.4.2.01 Eğitim Amaçlı Diğer Transferler

2020 : 512611000

2021 : 543882000

2022 : 543882000

2018		2019		Yıl Sonu Harcama Tahmini
KBÖ	Harcama	KBÖ	Son Ay Harcaması	
428.984.000	257.456.388	458.222.000	117.045.891	458.222.000

Tertip Arama

Kur :

Fon :

Fin :

Eko :

İlk Tertip Önceki

Sonraki

Katsayı : Deflasyon

Katsayı Uygula

Ekler

Genel Müdürlüğümüze bağlı pansiyonlu okullarda okuyan parasız yatılı öğrenci sayısı 2019 Ocak ayında 965 pansiyonda barınan 135.000 öğrenci bütçe yapılmış olup son sınıf öğrencilerinin mezun olması ile birlikte bu sayı 90.500 civarına gerilemiştir. 2020-2021 Eğitim öğretim yılında yeni alınacak öğrenciler ile yeni açılan 28 pansiyona alınacak öğrencilerle birlikte bu sayısının 150.000 civarında olacağı düşünülmektedir. M cetvelinin de artacağı tahmini olarak 3600 olacağı düşünülürse $150.000 \times 3650 = 547.500.000$ tl ödeneye ihtiyaç duyulmaktadır.

Görsel 2.

Pansiyon Gider Fişi

Görselde pansiyon giderlerine yönelik Milli Eğitim Bakanlığı tarafından girilen bütçe gider fişi gösterilmiştir. Bütçe fişinde Milli Eğitim Bakanlığı kendisine bir önceki yıl verilen bu yıl bütçe ödenekleri üzerine ilave istediği rakam için hesaplama örneği verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafına baktığımızda bir istatistik altyapılarının olduğu buna göre okullardaki öğrenci sayıları, derslik sayılarını görebildikleri, gereksinimleri buradaki verilere göre belirledikleri, inşaat işlerine yönelik hesaplamalarda ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığının metrekare birim fiyatlarını da dikkate alarak hesaplamaları yaptıklarını anlaşılmıştır. Merkezi bütçe otoritesinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının metrekare birim fiyatlarını uygulamada karşılığının olmadığını söylediği yerde harcamacı kuruluşun buna göre hesaplama yapmasının gerçekçi olmadığı söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığının hesaplama yaparken bir fayda-maliyet ile hesaplama yapmadığı söylenebilir.

YURTKUR ise kredi ve burs miktarına ilişkin bir maliyet hesabının olmadığını belirtmişlerdir. Kredi ve burs rakamları ise bir önceki yıl rakamının üzerinden belli bir oranda artışla hesaplandığını söylenmiştir. Kredi ve burs sayısının ise merkezi bütçe otoritesi ile görüşülerek belirlendiği söylenmiştir. Yurt kapasitesi konusunda ise üniversitede kamu kurumlarının ve özel yurtların kapasitesine ilişkin çizelgelerinin

olduğu, öğrenci sayılarını YÖK'ten aldıklarına göre bir yurt kapasitesi gereksinimi belirlediklerini, bütçe tekliflerini de belirledikleri gereksinimlere göre hesapladıkları maliyetler sonucunda oluştuğu belirtilmiştir.

Üniversitelerde ise bir önceki yılın harcamalarının üzerine fiyat artışları eklenerek hesaplamaların yapıldığı, bunun dışında alan genişlemesi varsa bunların maliyetleri de eklenerek tekliflerin buna göre oluşturulduğu anlaşılmıştır.

YÖK'te ise harcama kalemlerindeki ağırlığın burs kalemlerinde olduğu görülmüştür. Bursların hesaplanması ise her bir burs için belirlenmiş usul ve esaslara göre belirlendiği tespit edilmiştir. Örneğin Farabi Bursu için yükseköğrenim öğrencilerine verilen bursun bir buçuk katına kadar, YÖK Yürütme Kurulu tarafından belirlenen tutar kadar burs verilebileceği belirtilmiştir. Kaç kişiye burs verileceği ise Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Strateji ve Bütçe Başkanlığından ile görüş alınarak belirlendiği anlaşılmıştır.

Eğitim Bütçelerinin Hedeflerine Ulaşıp Ulaşılmadığının İzlenmesine İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin belirledikleri eğitim bütçesi hedeflerine ulaşma durumlarını görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hedeflerine ulaşılıp ulaşılmadığı nasıl izlenmektedir?” sorusu sorulmuştur.

Hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığı az önce bahsettiğim gibi genel bu Stratejik Planlama sistemi içerisinde temel sorunlarından birinin izleme-değerlendirme olduğunu söylemiştim plan-bütçe bağlantısının kurulmasında yaşanan problemler nedeniyle ve fakat kurumların yayımladığı Stratejik Planlar Performans Programlarının sonuçlarının izlenebilmesi için hazırlanan bir başka belgemizde biz faaliyet raporları. Dolayısıyla Performans Programlarını da belirttikleri faaliyet hedef ve göstergelerin sonuçlarını faaliyet raporlarında kurumları raporlu olması gerekiyor ki genel faaliyet raporu da bu kurumların faaliyet raporlarına yola çıkılarak hazırlanıyor. Bütün merkez yönetimi de dahil edecek mahalli idareler idare edecek şekilde. (GK-1)

Hedeflerini ulaşılıp ulaşılmadığı faaliyet raporları ile ortaya konuluyor Milli Eğitim Bakanlığı yıl içerisinde aldığı kaynakları Performans Programlarında öngördüğü hedefleri ne kadar mı ulaşılıp ulaşmadığını yılsonunda ilgili yılın sonunda bir sonraki yılda faaliyet raporu düzenleyerek hangi hedefte bütçesiyle ne tür hedefler koydu, bu hedeflerin ne kadarını ulaşılıp ulaşmadığını faaliyet raporunda belirtiyor. Ulaşamama gerekçesinde bütçe kısıtından mı kaynaklanıyor veya da mevzuat düzenlemesindeki eksiklikten mi kaynaklanıyor bunun faaliyet raporlarında belirtiliyor. Faaliyet raporları 5018 sayılı kanundan kaynaklı olarak idareler kendi faaliyet raporlarını hazırlıyor. Daha sonrasında bu faaliyet raporlarını Sayıştaya gönderiyor. Sayıştay kamu idareleri tamamı içindi

genel faaliyet uygunluk bildirimini hazırlıyor meclise gönderiyor. Bunlardan mecliste bütçe hakkı gereği Plan Bütçe Komisyonunda olsun ve Genel Kurulda olsun tartışılıyor. (GK-2)

Nasıl izlenmektedir Milli Eğitim Bakanlığı işte zaten onların her yayınladığı örgün istatistikler var. Onların rakamlarını alıyoruz Bir ikincisi ağustos ayındaki eğitim görüşmesinde önceki yılın tüm gerçekleşmesini alıyoruz zaten malumunuz onlar üçer aylık gerçekleştirmeleri yolluyorlar. Onları da düzenli takip ediyoruz yatırım görüşmesindeki tüm görüşme tutanaklarını kendimizde muhafaza ediyoruz oradaki taahhütler bizim için kritik Ya sen bize bunu söylemiştin önümüzdeki dönem için bunu vade etmiştin geldim şimdi tekrar yılsonuna Onları karşılaştırıyoruz bunlar olmuş bunlar olmamış seni ne yapacağız bu şekilde devam ettiriyoruz. (GK-3)

Üniversiteler için bu daha zor, dediğim gibi çünkü çok hani parçalı yapı ve onların işte yani okulun düzeyinde izleyeceğimiz göstergesi çok daha az bir de hani nasıl anlatayım size akademik başarıya göre bir fonlama yapamazsınız Türkiye’de çok yeni üniversite var öğrenci sayıları çok fazla önemli bir kısmını binaya ihtiyaçları var. Onlara siz başarısızsınız deyip bina yapmama gibi şansımız da yok ama ne yapıyoruz işte devam eden projeleri var ihtiyaçları ortada Mek-Sis’imiz var. Mek-Sis’i açıp görebiliyoruz bir binayı ne kadar verimli kullanabiliyorlar. Üniversite x binasını ne kadar verimli kullanıyor. Bu şu açıdan önemli artık bina ihtiyacının olup olmadığını sistem üzerinden görme şansımız var. Ne demek istiyorum orada sisteme ders programları da girildiği için bir merkezi derslik binasına hangi bilimlerin kullandığı şu an bizim önümüzde yani üniversitede şöyle bir durum vardır hafta içi genelde salı, çarşamba, perşembeye dersler yığılır, cumayı biraz boş bırakırlar. Bunun nedeni nedir işte 3 gün tatil olsun diye iki tarafada onu artık bu sistem üzerinden görüp karşı tarafa bunu net ifade edebiliyoruz. Diyoruz ki bakın sizin bugünleriniz boş kalıyor derslik ihtiyacınız yok O günlerinizi doldurun ve bize yeni bina ihtiyacıyla gelmeyin gibi durumlar. (GK-3)

Ya tam olarak yatırım projelerinin çıktıkları konusunda izlediğimiz bir program yok. Sadece harcamaları bakabiliyoruz. Bu projede şu kadar proje tahsis edilmiş ne kadar harcadınız bu da basit bir izleme metodudur. Çok da detaylı değil aslında. Biz burada aslında Strateji ve Bütçe Başkanlığı olarak bizim önem verdiğimiz konuların asıl tabii paranı harcanması da önemli ama paranın harcanmasında ki çıktımız neydi, amacımız neydi? Biz zaten biz çünkü bir projeye yatırım programı alırken proje dokümanı dolduruyoruz, fizibilite raporu gibi bir şey. Bazen 3 sayfa oluyor bazen 5 sayfa olur bazen 10 sayfalık olur. Bu projenin amacı? Neden teklif ediyorsunuz? Kitleniz ne olacak? Hedefiniz nedir? Yapılacak faaliyetler? Biz bunu kurumdan istiyoruz. Bunlara bakarak bütçenin uygun olup olmadığını yatırım programına girip girmeyeceğini ilk başta karar veriyoruz ama daha sonraki harcamalar aslında kuruluş rutin olarak bize ne yaptığını çok fazla detaylı sisteme girmediği için izlemiyoruz. O yüzden bizim izlememiz sadece harcama bazında kalıyor ama bizim bir başka programımız var. Bu programın adı “yıllık programını izlenmesi” ile ilgili bazı yatırım projeleri bu programa entegre. Yani demek istiyor ki yılı programı izlenmesi bir yıllık program hedefimiz var. Ne denir okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ortada hedef koymuşlar yüzde 5’ten atıyorum 5 yaş okullaşma hedefi yüzde

50'den bu yıl yüzde 55'e çıkartacağız diye hedef var. Bu hedefte yapılanları yazarken zaten ister istemez Milli Eğitim Bakanlığı yatırım programındaki var olan bütçe yaptıklarını konulardan bahsediyor. Bir nevi yatırım programının harcamasını orada görebiliyoruz. Tabii bu cari den de olabilir bütün harcamasının var olan politika belgelerindeki izleme değerlendirmeler sistemlerinden görebiliyoruz bu yıllık program için var. Çünkü kuruluşlar yıllık program için ne yaptıklarını rutin olarak bize gönderiyorlar. Çeyreklik dilimler halinde bunu burada görebiliyoruz. Bazen şimdi 100 günlük eylem planları oluyor. Kuruluşlar 100 gün içinde ne yaptıklarını da bildiriyorlar. Zaten bu yapılanlar ya yatırım içerisinden ya cari bütçeden geliyor finansmanı sadece o kısımda izleyebiliyoruz, ama birebir yatırım projesini siz bunu söz verdiniz tam olarak ne yaptınız sadece bir sonraki yatırım görüşmelerinde öğrenmiş oluyoruz. Tabii bizim dediğimiz ağustos ayında kuruluşları çağırdığımızda sadece gelecek için konuşmuyoruz "mevcut durumda ne yaptınız" bu soruyu yöneltiyoruz. Ama sorumluluk yükleyen bir soru değil? Niye yapmadınız diye bir cezalandırma yapmıyoruz. Sadece var olan parayı etkili olarak kullanıp kullanmadığını sözel anlamda kuruluşun bildirmesi üzerine anlayabiliyoruz. Birebir istatistikler üzerinden zaten bu eğitim konusunda uzun vadeli bir konu olduğu için yapılan bir harcama ister istemez belki okullaşma oranında artıracaktır, ama kısa vadede olmayacaktır belki 2 yıl belki 3 yıl sonradır birebir yapılanları göremeyeceğiz. (GK-4)

Yani verdiğimiz kaynaklar ile ilgili o yıl neler yapıldığını zaten bütçe uygulama yılı içerisinde kontrol ediyoruz ya da kurumlar sık sık ekleme talepleri likit ekleme dediğimiz durumlar var üniversitelerde. O taleplerle geldiklerinde zaten biz bütçe ile onlara ne vermişiz, nereye harcamışlar bu istedikleri talepleri. Yani kaynak doğru yerde kullanılıyor mu şeklinde yıl içerisinde kontroller zaten yeri geldikçe yapılıyor. Hani yılsonunda da ödenekler azaldıkça ihtiyaçları artık yedek ödenek talepleri geldiğinde tekrar değerlendirmeye alınıyor. Bir sonraki sene bir önceki yılın harcamaları dikkate alınarak ödenek belirleme ile geçtiği için o şekilde bir değerlendirme yapmış oluyoruz. (GK-5)

Evet, bunların hepsi yılı performans programları ve stratejik planda izleme noktasındaki yıllık kalemlerin yıllık hedeflerin Ne olup ne olmadığı noktasında bizim yine Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından ortaya konan faaliyet raporları ile kamuoyuna açıklanmakta, kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Buradan da aslında kamuoyuna büyük görevler düşmektedir. (GK-6)

Şimdi şöyle bizim için zaten okulu yaptığımızda hedefe ulaşmış sayıyoruz yani ama ekstra bir göç dalgası geldi ise ya da ne bileyim başka bir okula depremde yıkım kararı verildi ise siz yaptınız diyelim ki bir tane Şırnak'ta bir okul ihtiyacı vardı. Cizre'de yaptınız, siz dediniz ki ben bitirdim ihtiyaç burada kalmadı ama bir bakıyorsunuz ki bir teknik incelemede başka bir okula yıkım kararı verilmiş. Okul boşaltılmış istatistiklerde bir bakıyorsunuz yeniden derslik başına düşen öğrenci sayısında artış olmuş o zaman tekrar planımızı revize ediyoruz. Orada deprem bizim için çok önemli bunu öncelik olarak alıyoruz ve yeniden oraya bir daha okul planlaması yapıyoruz. (GK-7)

Yatırım bütçesinden başlayayım. Yatırım bütçesinin de zaten aldığımız yıllık ücretinin ne kadarını harcamaya dönüştürdüğümüzü takip ediyoruz. Bu rakam üzerinden inşaat imalat yani kapasite imalatı anlamındaki performansınızı takip ediyorduk. Bu noktada tabii bazı uygulama ile ilgili durumlarınız var. Onlardan bahsetmem gerekiyor mu? Yatırım bütçemizin hedefine ulaşip ulaşmadığını çok kolay bir şekilde görebiliyoruz, fakat bunun haricindeki personel giderleri malum. Personel giderlerindeki tüm Türkiye'deki olan sorunu burada ayrıca söylememe gerek yok. Çünkü personel yapımız yani bir noktada şunu söyleyebilirim kuruma özel olması nedeniyle atıl durumda olan yani tırnak içinde bankamatik durumda olan personel sayımız bir hayli fazla. Özellikle yurt müdürlüğü kadrosundan araştırmacı kadrosuna atanan arkadaşların önemli bir kısmı aktif görevde değiller. bakın bakanlık merkezindeki müşavirler bile değil. Bunlar il seviyesinde araştırmacı olan yurt müdürleri bunlardan da bir kısmı tabii ki aktif işlere yöneldiler böyle. Personelde böyle bir sorunumuz var. Tabii taşeron ile başlayan süreçte şu an işçi kadromuz olan süreçte bizim kurumumuzun artı diyebileceğimiz bir uygulaması, iyi uygulama örneği diyebileceğim bir uygulaması norm kadro uygulamasıydı. Norm kadro uygulaması üzerinden ihtiyaç olan hizmet alım personelini tespit ediyorduk, fakat her halükarda burada da genel sorunlarımız var. (GK-8)

Tabii ki yani faaliyet raporlarını gerek hazırlarken gerek sunarken hatta kendi üst yönetimimize de sunarken bütçe hedefleri ile ilgili bilgilendirmelerde bulunuyorduk. Orada kendi iç yani bakanlık içi değerlendirmelerimiz de hedefi aşan harcamalarla ilgili üst yöneticilerin bilgisine sunduğumuz hususlar oluyordu. (GK-8)

Bu hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını yine faaliyet raporlarındaki sonuçlardan raporlayabiliyoruz. (GK-10)

GK-2 Milli Eğitim Bakanlığı için yayımlanan örgün istatistiklerden izlendiğini, üniversiteler için Strateji ve Bütçe Başkanlığınca kullanılan Mek-Sis programı ile izlendiğini belirtmiştir.

GK-4 ise buna yönelik bir programının olmadığını sadece harcamaları takip edebildiğini belirtmiştir.

GK-5 üniversiteler için üniversitelerin bütçe görüşmelerine geldiklerinde sorgulama yapılarak bu hedeflerin izlendiğini belirtmiştir.

GK-7 hedeflere ilişkin sonuçların fiziki olarak inşa edilen yapının tamamlanmasıyla izlendiğini açıklamıştır.

Hedeflere yönelik izlemenin genellikle yayınlanan faaliyet raporlarında izlendiğini belirlenmiştir. Bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı için yayınlanan örgün istatistiklerde, üniversiteler için Strateji ve Bütçe Başkanlığınca kullanılan Mek-Sis programınca yapıldığı belirlenmiştir.

Harcamacı kurumlar için sorumlu uzmanların bütçe görüşmelerinde ilgili kurum temsilcilerine sorgulamalar yaparak bu hedeflerin izlenebildiği söylenmiştir. Okullarla ilgili hedefler fiziki olarak inşa edilen yapının tamamlanıp tamamlanmama durumu izlendiği anlaşılmıştır.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Hedeflerin Kamuoyuna Duyurulmasına İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin belirledikleri hedeflerin kamuoyuna nasıl duyurduklarını görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında belirlenen hedefler hangi belgelerle kamuoyuna duyurulmaktadır?” sorusu sorulmuştur.

En üst temel belgemiz Kalkınma Planları zaten malumunuz 5 yılda hazırlanan Kalkınma Planı şu anda yürürlükte olan 11. Kalkınma Planımız orada biz bütünü hedefleri koyuyoruz. Sonra geçiyoruz yıllık programlara şimdi 11. Kalkınma Planı 2019-2023 yıllarını kapsayan 5 yıllık bir dönem ve bizim her yıl için birtakım projeleri oraya yerleştiriyoruz. Plana yazdığımız, misal veriyorum 100 tedbir varsa bunun kimi 2019’da başlıyor kimisi 2020’de başlıyor biz bunu her yer ilgili yılın programında bunları ilan ediyoruz. Kimisi 2019 da başlayan belki 2020’de bitiyor. Onu oradan 2020 programından çıkarıyoruz gibi ama temelde temel politika belgemiz 11. Kalkınma Planı 5 yıllık onun kısa vade yansımaları da 2 yıl öncesine kadar OVP’den bizim önümüzde idi. (GK-3)

Kalkınma Planını yayımlıyoruz bu 5 yıllık tabii Kalkınma Planına uyumlu olarak da 3 yıllık bir OVP yayımlanıyor Bu bir silsile zaten Kalkınma Planı 5 yıllık OVP 3 yıllık yeni adıyla yeni ekonomik program ve yıllıkta, yıllık programlar yayımlıyoruz biri 5 yıllık biri 3 yıllık bir de 1 yıllık 5 yılda biraz daha soyut olan şeyler yazıyoruz Bu temel politika olunca her kuruluş Biz strateji ve bütçe başkanlığı olarak biraz daha soyut temel politikaları yazıyoruz Tabii bu kuruluşlardan gelen fitbackler üzerine tamamen bizim yazdığımız bir şey değil kuruluşlarla istişare ediyoruz. Sizin öncelikleriniz nedir diye bunu öğreniyoruz onu bir forma döküyoruz bir şekilde bu şekilde Kalkınma Planı oluşturuyoruz. Buna bakarak 3 yıllık daha spesifik olarak 3 yılda ne yapılabilir üzerine OVP oluşturuluyor daha da somutlaştırır tedbire döktüğümüz zaman bu da yıllık program oluyor. Bu yıllık programı daha spesifik olduğu için aslında birebir yıllık program ve bizim yayımladığımız yatırım programının ilişkisi olmasa da bu yatırım programında verilen tahsis edilen yatırım ödeneğinin aslında yıllık programda bir karşılığını olmasını istiyoruz. Yatırım programındaki bir proje aslında yıllık programda bir politik hedefine entegre olmasını bekliyoruz. (GK-4)

Bunlar kurumların Stratejik Planları Performans Programları hepsi bir bütün halinde değerlendiriliyor. Faaliyet raporları ile de işte o yılın geçmiş yılın bütçe uygulama sonuçlarını kamuoyuna duyurmuş oluyorlar. (GK-5)

Evet, bunların hepsi yılı Performans Programları ve Stratejik Planda izleme noktasındaki yıllık kalemlerin yıllık hedeflerin Ne olup ne olmadığı noktasında bizim yine strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından ortaya konan faaliyet raporları ile kamuoyuna açıklanmakta kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Buradan da aslında kamuoyuna büyük görev düşmektedir. (GK-6)

Yani tabii genel faaliyet raporları var Performans Programı var. Sayın Bakanın zaman zaman kamuoyunu bilgilendirme ve hani yapılan faaliyetler hakkında bir kitapçık düzenlediğini de yani sadece yatırımla ilgili değil Bakanlık adına yapılan faaliyetlerin hepsini o kitapta topluyor ve kamuoyuna duyuruyoruz. Zaman zaman medya aracılığıyla bunları açıklıyor. (GK-7)

Bununla ilgili kurumun internet sitesi ve sosyal medya özellikle son zamanlarda aktif bir şekilde kullanılıyor. Zaten öğrenciler bunları takip ettikleri için yani önemli bir ihtiyacı karşılama durumunda olduğu için öğrenciler takip ediyorlar duyuru konusunda sorun yaşamıyoruz. (GK-8)

Evet, bu üst politika belgeleri ile uyumlu bir Stratejik Plandır onayını aldıktan sonra kamuoyuna internet sitemizden duyurusu yapılıyor Stratejik Planın(GK-9)

YÖK'ün internet sayfasında strateji geliştirme dairesi altında faaliyet raporlarını, Performans Programı ve kurumsal mali durum ve beklentiler raporlarımızı yayınlıyoruz. Zaten kamuoyuna bu bütçe rakamları da açık olduğu için aslında herkes de girip bütün rakamları OVMP'den görebiliyor. Onun haricinde özel olarak bütçemizi yayımlayamıyoruz. Bugüne kadar öyle bir uygulama yapmadık. (GK-10)

Eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecinde hedeflerin kamuoyuna duyurulmasını görüşmelerden GK-3, GK-4 Kalkınma Planları ile duyurulduğunu, GK-5 ve GK-6 Stratejik Planları, Performans Programları ve faaliyet raporları ile GK-7 Performans Programları ve faaliyet raporları ile GK-10 faaliyet raporlarını, Performans Programı ve kurumsal mali durum ve beklentiler raporları ile GK-9 Stratejik Plan ile GK-8 kurumun internet sitesinden yapıldığını belirtmiştir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Genel Olarak Yaşanan Güçlüklere İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin bütçelerinin hazırlanmasında karşılaştıkları güçlükleri görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında yaşanan güçlükler nelerdir?” sorusu sorulmuştur.

Eğitim bütçesinin hazırlanmasında yaşanan temel güçlük takdir edersiniz ki biz çok genç nüfusa sahip bir ülkeyiz dolayısıyla eğitim alan nüfusumuzda yüksek. Yaklaşık 17 18 milyon öğrencisi var Milli Eğitim Bakanlığı'nın bunun yanında üniversite öğrencilerimiz var. Dolayısıyla bu kadar geniş bir kitleye hizmet

üretebilmek ve bu geniş kitlenin ihtiyaçlarının tespit etmek kolay değil. Her bir öğrencinin her bir yaş grubunun kendine münhasır ihtiyaçları olduğu kendine münhasır yöntemlerle eğitim sisteminden faydalanması ve bunların takip edilmesi gerekliliği dikkate alındığında bunların hepsinin planlamasını yapmak ve bütçe kaynak tahsisatını yapmak kolay değil. (GK-1)

Burada önemli bir nokta tabii ki dediğim gibi az önce de veri akışı güvenilir ve doğru bilgi akışını sağlayabilirsek çok büyük problemler çıkacağını sanmıyorum. Fakat şöyle bir durum da var dinamik bir yapı da burası. Öğrenci sayıları sürekli değişebilir öğretmen sayıları sürekli değişebilir. Okulların ihtiyaçları yaşanan gelişmeler çerçevesinde sürekli değişebilir. Dolayısıyla çok fazla değişkenliğin olduğu bir alanda çalışıyoruz. Bu değişkenlerin hepsinin tahmin edilmesi kolay değil ve fakat biz tabii ki hata payını en aza düşürecek şekilde güvenilir bilgi akışının sürekli kurumlarımızla irtibat halinde olarak güvenilir bilgi akışını sağlamaya çalışıyoruz. (GK-1)

Milli Eğitim Bakanlığı özelinde ben söyleyeyim. Bakanlık gerçekten çok büyük taşrası çok geniş olan bir bakanlık ve özellikle taşrada mali mevzuat bilgisi konusunda eksik olan yöneticiler bulunmakta yani özellikle eğitim sınıfında bulunan görevliler mali mevzuat konusunda çok bilgisi olmadığından ve taşrada bu kişilerin çok fazla yer değiştirmesinden dolayı, görevlendirmelerini sık değişmesinden dolayı taşra güçlü olmadığı için bu işin mutfağında olan insanlar mali mevzuata tam hakim olmadığı için geriden gelen bir sıkıntı var. Harcama kalemlerine bakıyoruz eğer taşradaki o ilgili harcama yetkilileri yaptığı harcamayı doğru yerden yapmazsa biz o harcamayı Milli Eğitim Bakanlığının hizmet birimlerinde doğru yerde göremez isek tahminlerimiz yaparken de yanlış sonuçlara ulaşırız. Bizim yaşadığımız en büyük sıkıntılardan birisi bu.

İkinci güçlük herhangi bir veri temininde Milli Eğitim Bakanına istediğimiz herhangi bir konu ile ilgili veri temininde kısa sürede geri dönüş olmuyor. yani biz bir bilgi istediğimizde en erken 10 gün içerisinde bu bir bilgi toplayıp gönderme imkanları oluyor ve gelen bilgileri biz harcama verileri ile karşılaştırdığımızda yine sağlıklı sonuçlara ulaşamıyoruz. Maliyet analizi yapmakta zorlanıyoruz burada. (GK-2)

Bir başka sorun bütçe kısıtı anlamında olabilir eğitim bütçesi hazırlanmasında yani bu nasıl bir sorundur dersiniz merkezi yönetim olarak söylediğimiz gibi belli bir bütçe kısıtı var tamamen en büyük pay Milli Eğitim Bakanlığına ayrılıyor fakat ayrılan payların içerisinde zorunlu giderlerin payı çok yüksek. Yani zorunlu giderler, zorunlu giderlerden kastımız personel maaşları ve personel maaşlarından kaynaklı sosyal güvenlik kurumuna ödenen devlet primi giderleri. Bunların payı çok yüksek bunların dışında taşınmalı eğitim, pansiyon, ücretsiz ders kitabı vesaire gibi özellikli kalemler dediğimiz Milli Eğitim Bakanlığının sürekli yürüttüğü işler. Bunların harcama alanları da belli. Bunların dışında Milli Eğitim Bakanlığı'na baktığımızda çok bir bütçe imkanı kalmıyor. Bu imkan çerçevesinde hangi birime ne kadar para, uzman görüşünde çünkü bizim çalıştığımız ve birimlerin esas ihtiyacı olan tutarları bu bütçe kısıtı içerisinde nasıl dağıtacağımız konusunda sıkıntılar yaşayabiliyoruz. Çünkü yeterli bütçe bizim hesapladığımız alanda buraya verilemiyor maalesef. Bu konuda sıkıntı çekiyoruz. (GK-2)

Bir başka sıkıntı ise şu biliyorsunuz Milli Eğitim Bakanlığı genel bir bütçe içerisinde genel bütçe dışında Milli Eğitim Bakanlığına gelen özellikle okul aile birliği gelirleri ya da Milli Eğitim Bakanlığı'nın mali mevzuata uymayan ya da herhangi bir mevzuata uymayan taşrada açılan Sayıştay'ın da eleştirisi münferit hesaplar var. Banka hesapları özel hesap demiyorum bunlara münferit banka hesapları bunlar. Bunların bütçe içerisinde değerlendirilmesi mümkün olmuyor. Döner sermayelerinden ciddi gelirleri var. Okul aile birliklerinden ciddi gelirler var. Sayıştay raporlarından bizim gördüğümüz kadarıyla bir yıl içerisinde ortalama bir milyar tutarında okul aile birliği gelir var. Yaklaşık bir o kadar veya biraz daha fazla döner sermaye gelirleri var. Yani Milli Eğitim Bakanlığı'nın çok farklı finansman kaynaklarını hep birlikte değerlendirip bir gider analizi yapmamız mümkün olmuyor. Çok fazla finansman kaynağı var bunların tamamının bütçe içerisinde alınamaması veyahut tamamının bütçe imkânları ile birlikte değerlendirilmemesi bizim gider tahsisi yönünde yaşadığımız en büyük sıkıntılardan bu şekilde söyleyebiliriz. (GK-2)

Güçlüklerin en başında o rakamın üstten gelmesi onu çok net bir şekilde ifade etmek istiyorum. Çünkü ihtiyaçları göre değil aslında siz belirlenen rakam kapsamında ne kadar karşılayabiliriz sorusunun cevabını arıyorsunuz. Devam eden projeler var, fiyat var ortada, bir ihtiyaç var, rakam belli Bundan sonra o sürecin yönetilmesi lazım. En azından öncelik tablonun ortaya çıkması lazım. Biz şu an ne yapıyoruz 100 birim bizim paramız var. İşte yüzde 10'u Milli Eğitim Bakanlığının yüzde 5'i bilmem kimin diye dağıtıp. Buna göre projelerinizi belirleyin bu çalışmayan bir sistem aksak gidecek bu şekilde yapılması, birinci güçlüğü bu. (GK-3)

İkinci güçlüğü bir baz rakamı hikayesi bu belki üniversiteler için daha geçerliydi son dönemde biraz azaldı ama bizim için önemli bir güçlüktü. Bir üniversitenin baz rakamı ne demek istiyorum 2018'de eğer bir X Üniversitesi 20 milyon TL para aldıysa 2019 yılında devam eden bir işi olmasa dahi o rakamın korunması için hem siyasi baskı yiyoruz hem de yöneticilerimizden ilave açıklama isteniyor biz diyoruz ki Devam eden bir işi yok onu çekmemiz lazım 10'a ki ihtiyacı olan üniversitelere parayı artırabilelim. Şimdi bu nasıl bir durum şöyle durum bizim buradaki yürütücü ekip açısından rakam hiç değiştirmemek izahı daha kolay bir durum. Yani hani o rektörle o muhabbeti girmek istemiyor. Ben sana aynı rakam verdim devam et diyorum ben size hiçbir sıkıntı yok diyor çünkü rakamı düşürdüğünüzde rektör buranın kapısını çalıyor o da bir izah gerektiriyor onunla uğraşmak istemiyorlar. Konforlu bir durum yöneticiler için, üniversiteler içinde konforlu bir durum yani sizin projeniz bitse dahi aynı rakamı almaya devam ediyorsunuz. Aslında bu sizi neye itiyor yeni proje yapmaya itiyor. Yani ihtiyacınız olmasa dahi artık diyorsunuz ki zaten benim bir bazım var onun düşmeyeceği de belli bari bu işi de yapayım diyorsun ve para almaya devam ediyorsun, ama son 1-2 yıldır biraz değişti. İşte bütçe imkanlarının kısıtlanması belki biraz buna imkan verdi. (GK-3)

Son dönem artık rektörlerin tipolojisi değişti. Önemli bir kısmı geçmişte vekillik yapmış, belediye başkanlığı yapmış hocalar onlarla müzakere etmek çok daha zor bunu söylemek lazım. Bizim aslında belki önümüzdeki dönemin en önemli şeyleri arasında bu söylenebilir. Akademik kökenli birisi ile görüşme yapmak çok daha makuldü bizim için ama bir siyasetçi ile yapmak eski siyasetçi ile çok

daha zorluyor bizi. Onlar çok daha talepkarlar. Sürekli yeni şeyler yapmak istiyorlar ihtiyaçları olmasa dahi biraz başarıyı orada görüyorlar bizim önemli bir zorluğumuz. Spor yatırımları açısından zorluğumuz siyasilere her gittikleri ilde o ile bir yatırım yapma vaadi çok zorluyor bizi. Bakanlık bunu çok önemsiyor hem yurt hem spor tesisi anlamında yani kim olursa olsun bir numara da olsa ya da kendi ilin bakanları da olsa ile gidildiğinde yatırım yapacağımız dendiği an orada söz bitiyor. Ondan sonra biz uğraşyoruz önemli bir zorluğumuz. (GK-3)

Milli Eğitim Bakanlığı açısından zorluk şu biz artık bir şekilde bu okul inşaatı meselesini bitirmek istiyoruz. Okul yapmaktan ziyade daha çok niteliği artırıcı projelere kaynak ayırmak istiyoruz ama ne yazık ki onu bu şekilde başaramadık uzunca yıldır Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin yüzde 70'lik bir kısmı inşaatları gidiyor. Bunda tabii şeyin de çok payı var sistemlerin sürekli değişmesi ve kademeler arası okul ihtiyaçlarını artması bu önemli. (GK-3)

Güçlüklerimiz üniversite açısından he şunu söyleyebilirim üniversitelerle ilgili rektör değişiklikleri bizim için çok önemli. Çünkü her gelen rektörün farklı bir gündem mi var farklı bir ajandası var. Bir rektör değişikliğinin gündemde olduğu üniversitelerde iş almıyoruz mesela. Bizim önemli bir güçlüğümüz çünkü onu aldığımız vaziyette yeni gelen hoca onu istemeye biliyor o da bizim için ölü bir yatırım demek o önemli bir güçlük. Güçlükler şu an aklıma gelen bunlar. (GK-3)

Bu durum yurtlarla ilgili de önümüzdeki dönemde şöyle bir şey söyleyebilirim yurtlarla ilgili en büyük güçlüğümüz şu an orada yatırım programında çok ciddi bir yurt projesi olmasının yanında tamamlanan iş sayısı çok düşük. Mesela şu an devam eden 168 bin tane kapasite var yatırım programında devam eden inşaat anlamında ama bunun 2019 yılında sadece 2 bin tanesi tamamlanacak. Çok düşük ciddi tasfiye var bu bizim önemli bir güçlüğümüz. İnşaatların önemli bir kısmı tasfiye oldu müteahhitler işi yarım bıraktı ondan yarım kaldı işler. YURTKUR Genel Müdürlüğü geçtiğimiz yıla kadar daha doğrusu 2 yıl öncesine kadar inşaatları hep TOKİ vasıtasıyla yapıyordu ama sonra kendileri yapmaya başladılar. TOKİ döneminde çok daha yavaş gidiyordu işler kendileri biraz hızlandırmıştı ama yeni dönemde işte bu döviz krizi onları kötü etkiledi. (GK-3)

En büyük sorunlarımızdan biri Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzun dönemli politikasının olmaması, ne demek istiyorum şu anki milli eğitim sisteminde son 20 yılda 10 tane Milli Eğitim Bakanı değişti. Yaklaşık 5 tane de orta öğretime giriş sınavı değişti yani bırakın eğitim sistemini, birinci sınıfa giden bir çocuk ortaokulda mezun olurken nasıl bir sistemde mezun olacağını bilmiyor. Tabii bu sistemsizlik daha doğrusu sistemin olmadığını gösteren durum sistemsizlik politikalara da yansıyor çünkü her Bakan'ın politikası farklı olabiliyor önceliği farklı olabilir 2 yılda 1 bakan değiştiği içinde ister istemez yeni bakanla birlikte eski bakanın politikaları kadük durma düşüyor. Bakana çok bağlı bakanların da süresi de çok az 2 yıllık süre uzun yıllık politikaları üretmiyorlar. Her sistemle birlikte yatırım programları etkisiz oluyor. Örnek vermek gerekirse bir sene şu an mesela her yerde meslek lisede artıracamız dendi var olan liseler meslek lisesine dönüştürmek için atölye programı aldık. Ama bu yıl sınav sistemi geçeceğiz dediler 900 okul belirlediler meslek liselere teknik liseleri talep çok olmayınca boşa çıkmaya başladı ama yatırım programında 200 tane şu an meslek

lisesi proje olarak yürüyor. Ama ihtiyaç yok talep yok şimdi var olan meslek liseleri ne olacak ihtiyaç olmayınca ya eski mesleki liseleri, mesleki teknik liseleri yenisine geçecek boşa çıkan eski meslek liseleri genel ortaöğretim kurumlarına verecekleri bu yatırım görüşmesinde zaten aynı şekilde imam hatiplerde de var din öğretimine bağlı liselerde de aynı sorun var. Geçen toplantıda dile getirdiğimiz zaman merak etmeyin biz zaten yaptığımız okulları ilkokullara devrediyoruz dediler. Meslek liseleri de biz yaptığımız okulları genel liselere devrediyoruz dediler. Keşke bu en başta genel lise ve ilkokul olarak planlansa ek bir maliyet gerekmeyecek. Çünkü meslek lisesi yaptığımız zaman atölye yapıyorsunuz ama genel ortaöğretim bu atölyeleri kullanmayacak o atölyelerinin yıkımı yeniden başka bir şey spor salonu başka bir şey yapmak için ek bir maliyet gerekiyor. Yani sürekli bu sistemlerin değişmesi yatırım programında bazı şeyleri çıkmaza girdiriyor. (GK-4)

Ya da başka bir örnek vermek gerekirse şimdi yeni bir sistemle artık ortaöğretimde kayıtlar ikametgaha dayalı olarak verilmeye başlandı. Bu ne demek oluyor çocuklar fazla uzağa gitmesin en yakın okula gitsin. Zaten bu sistem otomatikman pansiyon sistemini devre dışı bırakacak. Yıllardır yaptığımız pansiyonlar ve hala yatırım programında 30 tane ya da tamsayı hatırlamıyorum 50 tane devam eden pansiyon var bu pansiyonların boşa çıkmasını demek. Zaten var olan pansiyonlar ilkokul düzeyinde yüzde 50 doluluk oranıyla işliyorlar. Bir o kadar boş pansiyon geliyor. (GK-4)

Bazı durumlarda verileri alırken bazı tutarsızlıklar olabiliyor. Hani e-bütçeye girişlerin tam yapılmaması ya da e-bütçede bazı formlarda verilerin getirdiği formlar var. Bir formda farklı bir forumda başka gelmesi gibi o tarz sıkıntılar olabilir hani kurumlardan gelecek veriler de tutarsızlıkları olabiliyor. (GK-5)

Şimdi normalde üniversitelerin saydığımız öz gelirleri vardı ya o öz gelirlerin biz bütün gerçekleşmesinin kimi zaman bütçe yansıtmadığımız oluyor. Çünkü gelir gerçekleşmesi kadar gider kısmını da ödenek öngörmemiz gerekiyor. Gelir gerçekleşmesini bir anda 5 milyon arttırmamız demek gider kısmında 5 milyon arttırmamız demek Dolayısıyla bu da her zaman mümkün olmuyor. (GK-5)

Harcama birimi olarak baktığımızda bir 40-45 bin dolayında bir harcama birimi var. Yani en büyük bizim sıkıntımız işte okul bazlı bütçeleme ile geçelim şeklinde sürekli bundan önceki üst politika belgelerinde de ifade edildiği şekli ile okul bazlı bütçeleme yapmamızın önünde aslında bu sayı olarak büyüklük ciddi bir engel. Nasıl engel bizim Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün şöyle bir örnek vereyim size, her 3 ayda bir ödenekler serbest bırakılıyor Temel Eğitim Genel Müdürlüğü oturacak bütün o ilkokul ve ortaokullara buradan tek tek ödenek gönderme belgesi ile ödenek gönderecek. Aslında bunun bir şu anki mali sistem içerisinde bir sorgulanması lazım. (GK-6)

11. Kalkınma Planında okullara öğle yemeği verilmesi noktasında bir hedef belirlenmiş. Okullara öğle yemeğini biz şu anki taşınabilir eğitimde okul çocuklara öğle yemeği veriyoruz. Taşınabilir eğitimde herhalde 5-6 lira bir günlük bir maliyeti var. İşte tekli eğitim yapan okulları düşündüğümüzde Türkiye'deki tekli eğitim yapan okullar ve buradaki öğrenci sayısı çarpı 5 lira, yani benim bütçe ve Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine senelik bir 10-15 milyarlık bir yük getirecek. Sadece bu 11. Kalkınma Planı'ndaki hedef şimdi bu hedef olarak oraya

konduktan sonra biz bu hedefe ilişkin bir çalışma yapmamız gerekiyorsa bunun maddi boyutu, ödenek boyutunun çözülmesi gerekir diye düşünüyorum. (GK-6) Şu anki mali sistemde bir genel müdür Şanlıurfa'nın Haliliye köyündeki bir ilkokula para gönderme noktasında ne kadar verimli olabilir. Okul gelişim profili ortaya konulduktan sonra bile anlık olarak bu ihtiyaçlar değişebiliyor. Okul profili değerlendirme noktasında ya da bizim yapmış olduğumuz çalışmalar noktasında o okul hakkında biz bir bilgi ediniyoruz ama yerel her zaman bizden bir adım önde oluyor. (GK-6)

Tabii ki şimdi aslında yaşadığımız en büyük problemlerden birisi de taşradaki yetişmiş mali konularda yetişmiş Milli eğitim noktasındaki personel eksikliği. Mali noktadaki arkadaşların belli bir süre çalıştıktan sonra yer değiştirmeleri bizim taşra da çok sık karşılaştığımız durumlardan birisi. Bir örnek vermek gerekirse işte ilgili bütçe tertiplerinin tam anlamıyla vakıf olunmamasından kaynaklanan çeşitli yanlışlıklar yapılabilmekte. İşte 03.5 diye tabir ettiğimiz hizmet alımı kaleminden detaya indiğimizde harcama ekonomik kod dördüncü düzeyde yapılmak durumunda olmakta ama adam ödeneği olmadığı halde farklı bir dördüncü düzeyde sisteme giriş yapabilmekte ve burada harcama yapılabilmekte Bu da dönüş olarak bize bizim Milli Eğitim Bakanlığı olarak muhtarlara ödeme yaptığımız gibi bir anlam çıkmakta bizim muhtar ödemesi yapmamıza rağmen işte arkadaşlarımız bilgisizliğinden kaynaklanan, mali noktadaki yetersizliklerinden kaynaklanan yanlışlıklar olmakta bunun geri dönüşü de tabii zor olmak da bazen imkansız hale gelmekte. Tabii istatistik noktasındaki ve bütçe istatistiği tutan birimlerinde aslında yanlış yönlendirilmesi anlamına da gelmekte. Bunu da ifade etmek isterim. (GK-6)

Özellikle bu son bir iki yılda fiyatlarındaki dalgalanmaların yüksek olması nedeniyle inşaat maliyetleri de ciddi artışlar oldu, yüzde 50'ye yakın bir inşaat maliyetinde artış meydana geldi bu artış ve fiyat farkı olarak bize döndü. Yani diyelim ki siz bir projeyi işte 7 milyonla biter diye planlanmışsınız. Bu proje gelmiş 10 milyon olmuş 3 milyon açığımız var orada yani bu nedenle özellikle bu dalgalanmanın yüksek olduğu dönemlerde hesaplarınızda şaşmalar oluyor. Bu size verilen bütçe belli bu bütçenin dışına çıkamıyorsunuz bir sonraki yıla borcunuz belki kalıyor. Bu da yeni okul almanızı daha fazla yeni okul almanıza engel teşkil eder. Daha az sayıda okul yapımını planlıyorsunuz özellikle yani fiyatların dalgalı olması bizim hesabımızı güçleştiriyor. (GK-7)

İlk etapta bir kere zihniyet gücümüzü yaşıyoruz. Yani paranın harcanmasından sorumlu olan kurumlar kamu harcamalarını bir fiil sahada yapan kurumların yani kurumların ve onların personelinin bir kere sorumluluklarının farkında olması noktasında sıkıntılar var diyorum. İkincisi de yani bütçe ve kamu harcamaları anlamındaki temel devletin belirlediği mevzuatı kanunu temel ilkeleri diyelim, temel ilkeleri bilmediklerini ve uygulama becerilerine sahip olmadıklarını düşünüyorum. Özellikle 5018 getirilme amacını biliyoruz kamu harcamaları anlamında kamu kaynağını kullanan birimlerin ilgili sorumluluğu kendileri almasına dayalı bir sistem kurulmuş. Bu felsefe kurumlarca yeteri kadar anlaşılammış bu noktada eskiye dönmek istemiyoruz tabii ki ama daha önceki yıllarda uygulanmış olan harcama öncesi Maliye Bakanlığı vizesi uygulaması aranır duruma gelmiş diyorum. Öncelikle dediğim gibi bu zihniyet konusunda kurumlarının mutlaka ilerleme kaydetmesi gerekiyor diye düşünüyorum. İkinci ana sorun yani zamanlama sorunları ve planlama zafiyeti diyebileceğimiz sorun,

yukarıda biraz bahsetmişim gerçek bütçeyle gerçek stratejik hedefler ile yazılı ortamdaki bütçe kanunu ya da yazılı Stratejik Planlar uyumsuz. Normalde yıllara sari olması gereken Stratejik Plan ve bütçe kavramı uygulamada üst yöneticinin şahsına bağlı olarak değişiklik arz ediyor. Yani başka bir ifade ile gelen üst yöneticinin şahsına bağlı hedefler ön plana çıkartılabiliyor. Eski hedefler atıl kalabiliyor böyle bir sorun var zamanlama sorunu derken de şunu kast etmeye çalışmışım. İşte bu gerçek harcama kararları gerçek planların verildiği zamanlarla bütçelerin hazırlandığı zamanlar uyumsuz. Bu da bu zihniyet sorununa belki bağlantılı olabilir kurumlardaki harcama kararını veren kişiler bütçe zamanlarında bütçe planlaması dönemlerindeki zamanlarda bu kararları vermelerini gerektiğini atlıyorlar ya da o zamanlarda bu planlamayı yapamıyorlar hazır değil henüz ancak yılın sonuna kadar yılın sonuna doğru falan bu zihnen bu hazırlığı görebiliyorlar. Bu zamanda geç bir zaman olmuş oluyor planlama anlamında ya da bütçenin uygulanması anlamında geç bir zaman olduğu için de yılı bütçe uygulamasında zafiyetler yaşanıyor. (GK-8)

Üniversitelerle olan çalışma ortamımızdan da bahsetmek isterim. Üniversitelerle yatırımlarımızın planlanması anlamında ve gerçekleştirilmesi anlamında bir uyum sorunumuz var zamanlama sorunumuz var. Yani üniversite bir kuruluyor çalışmaya başlıyor ondan sonra biz öğrenci taleplerini görüyoruz sonra bizim gündemimize girebiliyor burada inanılmaz bir zafiyet var ve bu çok somut bir örnek. Şu anda ben Yıldırım Beyazıt Üniversitesini net biliyorum 8-10 bin civarında o kampüste öğrenci var fakat sıfır kapasite yurt var. Şu anda biz yeni başladık 1-2 sene oldu başlayalı 1-2 senede yatırımın bitmesi falan olacak. Yani biz önümüzdeki 2 yıl daha hala orada yurttaki öğrenci barındıramayacağız bu noktada. (GK-8)

Yatırım bütçemiz malum yılı bütçesinde teklif ettiğimiz yatırım programı artık buna uygun verilen ödeneklerden oluşuyor ve halihazırda devam eden imalatlar ile ilgili ödeneklerden oluşuyor. Yatırımın işinin doğası gereği yeni yeni projeye dahil olan bir işin arsalarının hazırlanması, arsalarındaki imar sorunların çözülmesi, ihaleleri, imalatları ve teslim alma süreçleri uzuyor. Ortalama 5,6 yıl gibi bir süre tutuyor bunların gerçeğe dönüşmesi bu noktada yatırım bütçelerinin harcamasında bir sorun oluşuyor. Yani harcamadığımız yatırım bütçeleri elimizde kalmış oluyor. (GK-9)

Bu noktada kurumun gerek bütçeyi veren Kalkınma Bakanlığı'na karşı eski Kalkınma Bakanlığının şu an bütçeyi veren kuruma karşı bir olumsuz durum oluşuyor. Ertesi yıl bütçe tekrar alamama gibi bir korkuya kapılması bir yandan ama Kalkınma Bakanlığının sonuçta ya da bütçeyi veren kurumun sonuçta verimsiz bir şekilde bu bütçeyi kullanmış olması gibi bir soruna yol açıyor bu durum. (GK-9)

Eğitim bütçelerini hazırlarken açıkçası burada hani yine bahsettim ben bir kişi üzerinden biraz daha biraz personel yetersizliği var. birinci husus bu ikinci husus bu bütçemizi hazırlarken her ne kadar önceki harcamalara ve gerçekleşmesi planlanan harcamalara göre hazırlamaya çalışsak da bizim gerçek ihtiyacımızın bize ödenek olarak tahsis edilmemesi yani belki bu özel bütçeli kuruluş olduğumuz için çünkü mutlaka hesaplarımıza belli bir likit fazlası karşılığı oluyor. Yani yıl içerisinde buradan ekleyebiliyoruz Ama bu bize hem süre olarak

uzatıyor bazı harcamalarımız da hem de bu tabii ki bu şeyler var ya şu anda 03.3, 03.6, 03.7, 03.8 kalemlerindeki tasarruf kalemleri, bu tasarruf kalemleri bizim bütçemizi oldukça etkiledi. Yani genel olarak bunlardan bahsedebilirim. Yani kendi ihtiyacımıza göre ödenek tahsisi olmaması. (GK-10)

Eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecinde genel olarak yaşanan güçlüklerle ilişkin merkezi bütçe otoritesi cari taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-1 Milli Eğitim Bakanlığındaki güçlükleri geniş bir kitleye hizmet üretmek ve ihtiyaçlarını tespit etmek, her bir öğrencinin eğitim sisteminden faydalanması ve bunların takip edilmesi gerekliliği ve bunların hepsinin planlamasını yapmanın yanında bütçe kaynak tahsisatını da yapmak olarak belirtmiştir.

GK-2 Milli Eğitim Bakanlığındaki güçlükleri taşranın çok geniş olduğunu, burada çalışan personelin mali mevzuat bilgisinden dolayı yanlış kalemlerden harcama yaptıklarını, Bakanlıktan veri temini konusunda zorluk yaşandığını, Bakanlığa ayrılan ödeneklerin büyük bir kısmının zorunlu giderlerden kaynaklandığı ile Bakanlığa siyasi karar alma mekanizmasının verilen ödeneğin kendilerinin hesapladığı ihtiyaç duyulan ödenekten az olduğu gibi güçlükler belirtmiştir.

GK-5 ihtiyaçlar için yapılacak analizlere kaynaklık edecek bilgi almada ve bu bilgilerin e-bütçe sistemine girilmemesinden kaynaklanan güçlükler olduğunu belirtmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığında geniş bir kitleye hizmet üretildiği ve ihtiyaçlarını tespit etmede güçlük yaşandığı belirtilmiştir. Her bir bireyin eğitim sisteminden faydalanması ve takip edilmesi gerekliliği bunlara planlama yapmanın yanında kaynak tahsisatını yapmakta güçlük çekilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığında çalışan personelin mali mevzuat bilgisinden dolayı yanlış kalemlerden harcama yapıldığını, Bakanlıktan veri sağlama konusunda zorluk yaşandığını, Bakanlığa ayrılan ödeneklerin büyük bir kısmının zorunlu giderlerden kaynaklandığı ile Bakanlığa siyasi karar alma mekanizmasının verilen ödeneğin kendilerinin hesapladığı ihtiyaç duyulan ödenekten az olduğu gibi güçlükler belirtilmiştir.

Merkezi bütçe otoritesi yatırım tarafı ile yapılan görüşmelerden;

GK-3 yatırım rakamının siyasi karar alma mekanizmasından ve yöneticiler tarafından gelmesi, ihtiyaçların bu verilen rakama göre sınırlandırılması, bir başka güçlüğü ise bir yapım işi için bir idareye verilen ödeneğin iş bittikten sonra ödeneğin kaldırılması konusunda dirençle karşılaşıldığından vermek zorunda kalındığı, ihtiyacı

olmamasına rağmen ödenek verildiği ve ödenek olduğu için de gereksiz harcamalar yapıldığı belirtilmiştir. Diğer güçlükler ise yatırım bütçesinin içerisinde okul yapımlarının çok büyük yer kaplamasının eğitimin niteliğine yönelik projelere kaynak sağlanmasını engellediği, rektör değişimlerinden dolayı üniversitelerin hedeflerinin değişmesinin yatırım gibi uzun vadeli işlerin aksamasına sebep olduğu belirtilmiştir.

YURTKUR Genel Müdürlüğü için ise yatırım programında çok ciddi bir yurt projesi olmasının yanında tamamlanan iş sayısının çok düşük olduğu belirtilmiştir.

GK-4 Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzun dönemli politikasının olmaması buna bağlı öncelik ve hedeflerin çok sık değişmesi plan yapılamaması ve ayrılan ödeneklerin sonuca ulaşmamasına neden olduğu belirtilmiştir.

Yatırım rakamının siyasi karar alma mekanizması ve üst yöneticilerden gelmesi, gereksinimlerin bu verilen rakama göre sınırlandırılması yatırım hedeflerine ulaşılmasının önünde ciddi bir engeldir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzun dönemli politikasının olmaması buna bağlı öncelik ve hedeflerin çok sık değişmesi plan yapılamamasını ve ayrılan ödeneklerin sonuca ulaşmasını engellemektedir.

Bir başka güçlüğün ise bir yapım işi için bir idareye verilen ödeneğin iş bittikten sonra ödeneğin kaldırılması konusunda dirençle karşılaşıldığından, vermek zorunda kalındığı, ihtiyacı olmamasına karşın ödenek verildiği ve ödenek olduğu için de gereksiz harcamalar yapıldığıdır.

Diğer güçlükler ise yatırım bütçesinin içerisinde okul yapımlarının çok büyük bir yer kaplamasının eğitimin niteliğine yönelik projelere kaynak sağlanmasını engellediği konusudur. Merkezi bütçe otoritesi okul yapım gereksinimleri karşılayarak eğitim yatırımlarını başka alanlara kaydırmak istemektedir. Özellikle eğitimin niteliğine ilişkin yatırım yapılmak istendiği ancak eğitimin niteliği konusunu yatırım gideri olmadığına ilişkin Sayıştay'dan gelen bir görüşle uyumsuzluk yaşadıkları belirtilmiştir. Üniversitelerde ise rektör değişimlerinden dolayı üniversitelerin hedeflerinin değişmesinin yatırım gibi uzun vadeli işlerin aksamasına sebep olduğudur.

Üniversitelerin ihtiyaçların tespitini yapılmasına kaynaklık edecek kurumdan bilgi alınması veya Kuruma ait bilgilerin e-bütçe sistemine girilmemesinden kaynaklanan eksiklikler olduğu anlaşılmaktadır.

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden;

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığı taşrasında çok fazla harcama birimi olması ve bunun sorumluluklarını yerine getirememeleri, şu anki mali sistemin Bakanlığın ihtiyaçlarını karşılamaması, üst politika belgelerinde belirlenen hedeflerin karşılığı

ödenek konulmaması, taşradaki mali konularda yetişmiş personel eksikliği olduğu belirtilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının gereksinimlerini 5018 sayılı KMYKK'nın sınırlarını çizdiği mali sistemin gereksinimleri karşılamadığı ve üst politika belgelerinde belirlenen hedeflere ulaşabilmek için karşılığı ödenek konulmaması, yatırım tarafından son bir iki yılda fiyatlarındaki dalgalanmaların yüksek olması nedeniyle inşaat maliyetleri de ciddi bir artışların olması uygulama güçlükleri oluşturmaktadır.

GK-7 Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafından son bir iki yılda fiyatlarındaki dalgalanmaların yüksek olması nedeniyle inşaat maliyetlerinde ciddi artışların ve yetersiz ödeneklerin olduğu belirtilmiştir.

GK-8 YURTKUR ile ilgili en büyük güçlük zihniyet güçlüğü yaşandığı mali sorumluluk konusunda farkındalık noktasında sıkıntılar yaşandığı, ikinci ana sorun zamanlama sorunu ve planlama zafiyeti yani yeni açılan üniversite ve birimlerinin oluşturduğu barınma ihtiyacının tespiti konusunda yaşandığı belirtilmiştir.

YURTKUR Genel Müdürlüğü için ise yatırım programında çok ciddi bir yurt projesi olmasının yanında tamamlanan iş sayısının çok düşük olması güçlük oluşturmaktadır.

YURTKUR ile ilgili yaşanan en büyük güçlüğü zihniyet güçlüğü olduğu, mali sorumluluk konusunda farkındalık noktasında sıkıntılar yaşandığı belirtilmiştir. Bir diğer güçlük ise zamanlama ve planlama sorunudur. Zamanlama sorunu yeni kayıt olan öğrencilerin bildirim konusunda yaşanmaktadır. Planlama sorunun ise yeni açılan üniversite ve birimlerin oluşturduğu barınma ihtiyacının tespiti konusunda koordine bir sistemin olmamasıdır, yani Kurumun bu süreçlere dahil edilmemesinden kaynaklanmaktadır.

GK-9 Üniversitedeki yatırım işinin doğası gereği yeni yeni projeye dahil olan bir işin arsalarının hazırlanması, arsalarındaki imar sorunlarının çözülmesi, ihalelerin, imalatların ve teslim alma süreçlerinin uzaması harcamadıkları yatırım bütçe ödeneklerine neden olduğu belirtilmiştir.

GK-10 güçlük olarak YÖK'te ihtiyacın ödenek olarak tahsis edilmemesi ve tasarruf kalemleri diye adlandırılan kalemlerde bütçenin çok fazla kısılması olarak belirtilmiştir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Genel Olarak Yaşanan Güçlüklerin Çözümüne İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin bütçelerinin hazırlanmasında karşılaştıkları güçlüklerin çözümlerini görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında yaşanan güçlüklerin çözüm önerileri nelerdir?” sorusu sorulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı veri akışı güvenilir ve doğru bilgi akışını sağlayabilirsek çok büyük problemler çıkacağını sanmıyorum. (GK-1)

Burada yaşadığımız en büyük sıkıntılardan için söylemişti ve harcamaların yanlış yerden yapılması bizim bu harcamayı yanlış yerde görmemizden dolayı doğru yere doğru ödeneği koyamamamız buna sebep oluyordu. Bu buna sebep olan harcama yetkililerinin Milli Eğitim Bakanlığında çok sık değiştirilememesi. Yani harcama yetkilileri Milli Eğitim Bakanlığı’nda kim? Genel müdürlükler ama bu genel müdürlüklerde değil bu olay taşrada ödenek gönderme belgesi ile harcama yetkilisi olan okul müdürleri veya da il ve ilçelerdeki il müdürlükleri, ilçe müdürlükleri buradaki harcama yetkilileri çok sık yer değiştirmesi bunlar en büyük problem. Buradaki problem nasıl aşılabilir? Bu yer değiştirmeleri Milli Eğitim Bakanlığınca azaltılması ilgili personel mali mevzuat anlamında yeterli eğitimler verilmesi. Verildikten sonra o personelin aynı yerde minimum 3 yıl kalması. Yani bir bizim bütçe 3 yıl yaptığımız için söylüyorum. 3 yıl aynı kişiler minimum aynı yerde kalması gerekiyor. İkincisi şöyle olabilir benim öngörüm; yanlış harcamaları nasıl engelleyebiliriz yönünde. Biz sistemler üzerinde oto kontrol mekanizması kurulabilir. Yani nasıldır ödeme emri belgelerinde mesela herhangi bir harcama yetkilisi elektrik gideri için ödeme yapacağı zaman bu ödeme emri belgesine elektrik faturasında eklemesi ve bu elektrik faturasını eklediğinden ödeme kaleminin analitik bütçe sınıflandırmasındaki elektrik giderlerine sadece yapılmasının sağlanması. Kırtasiye için bir ödeme yapacaksa buna ilişkin ödeme emri belgeleri düzenlendiği zaman sistemi sadece buna yönelik, bunlar sisteme yüklendiğinde sistemin bunu algılayıp ilgili tertip dışında ekonomik dördüncü düzeydeki ilgili tertip dışında herhangi bir ödeme kaleminde harcama yapılmasına imkan vermemesi olabilir. İkincisi de mal müdürlükleri veyahut işte muhasebe müdürlüklerinin ödeme emri belgeler üzerinde yapacağı denetimlerde bu gider bilgisindeki tertip bilgisinin doğruluğunu aramaları yönünde bir mali mevzuatta bir düzenleme yapılırsa orada bir çözüm yolu olabileceğini düşünüyorum ben o konuda. Özellikle bu neyden kaynaklanıyor aslında bizim ödenek gönderme belgeleri teknik olarak tertip dediğimiz kurumsal dördüncü düzey fonksiyonel dördüncü düzey finansal bir ekonomik iki bu düzeyde ödenekler taşraya gönderiliyor. Ödenekleri ekonomik ikinci düzeyde gönderildikten sonra harcamaya dördüncü düzeyde dönüştüğü için yanlış harcamalara sebebiyet verebiliyor. Harcama yetkilisinin bilgi eksikliğinden kaynaklanmış olabilir. Sehven yapılmış olabilir bu ödeme emri belgesi ve ödenek gönderme belgesi arasındaki ekonomik düzeyleri farklılaşması da bu problemlere yol açabiliyor. O yüzden ödeme emri belgesinde ki ekonomik düzeylerin ve ödenek gönderme belgesi ekonomik düzeylerin aynı olması gerekiyor diye düşünüyorum. (GK-2)

Aslında burada ilk şunu olarak yapmak lazım önce söyledim ya Milli Eğitim Bakanlığı çok fazla finansman kaynağı var. Bunların bütçenin dışında bunların tamamının bütçe hazırlık sürecine dahil edilip yani bizim kullandığımız e-bütçe sistemi, şimdi döner sermayeler nerede izleniyor Muhasebat ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Muhasebat Genel Müdürlüğünün kendi izlediği ve yürüttüğü bir sistem var. Döner Sermaye Yönetim Bilgi Sistemi (DMİS) bunlar üzerinden takip ediliyor. Bunlardaki verilerin e-bütçe'ye alınması sonra farklı finansman kaynağı dediğimiz, okul aile birliği gelirleri, giderleri bunlar Milli Eğitim Bakanı kendi yazılımlarıyla izleniyor. Bu ne TEFBİS sisteminden izliyor Milli Eğitim Bakanlığı bu tür farklı finansman kaynakları ve bütçenin dışında olan ödeme kalemlerinin tamamının e-bütçe sistemine entegrasyonu sağlanabilir. Bu şekilde biz öncelikle üst tarafta harcama ne bizim gider öngörümüz nedir ve finansman kaynaklarımız nedir bunları bir görmemiz lazım öncelikle bunları gördükten sonra neler yapabiliriz de ondan sonra bakmak lazım. Mesela ben elektrik, su, yakacak giderlerinde söylüyorum işte bütçe genel bütçeden verilen para çok kısıtlı. Bunu nasıl aşabiliriz mesela bu yıl Milli Eğitim Bakanlığı ile bir çalışma yaptılar, biz de bunu destekledik daha önce de biz bunu öneri olarak kendilerine söylemiştik. Milli Eğitim Bakanlığı biliyorsunuz yakacak anlamında okulların bir kısmı kömür ile ısıtılıyor. Biz dedik ki bu kömür alımlarını nasıl yapıyorsunuz. Her harcama yetkilisi kendisi ihaleye çıkacak ya da doğrudan temin yöntemiyle bu işleri yürüttüğünü söylemişlerdi. Biz dedik hayır, bu şekilde etkili, ekonomik olmuyor. Bunları merkezden veyahut ta yani merkezden nasıl olabilir Türkiye Kömür İşletmeleri tekrar ile anlaşma yaparak oradan alabilirsiniz veya da ortak ihale yöntemi, ihale mevzuatı çünkü buna cevaz veriyor. Bunu kullanabilirsiniz dedim. Bu sene bu şeyi hayata geçirdiler bu sistemi il bazında okulların kömür alımlarında tek ihale ile her il kendisi yapmaya çalıştı ve burada bizim bütçe hazırlık sürecinde de gördüğümüz yıl içerisinde gördüğümüz kadarıyla minimum % 15 düzeyinde bir tasarruf öngörüyoruz. Ne olmuş oldu bizim bütçe imkânları ile artıramadığımız ödeme kalemlerini aslında etkili ekonomik ve verimli kullanarak kendimize bir kaynak yaratmış olduk. Bu şekilde bir çözüm önerimiz buralara olabilir. İkincisi kullanılan mesela sürekli yürütülen işte taşınmalı eğitim, pansiyon uygulaması, ders kitabı vesaire bunların tamamı ayrı ayrı ve uzun süreçlerde analiz edilerek varsa mevzuatından kaynaklı açıklar varsa fazla ödemeye sebebiyet verebilecek durumları varsa bunları tespit edip buralardan kendimize bir finansman yaratabiliriz. Mesela nedir eğitime erişimden bahsediyoruz eğitime erişim anlamında Milli Eğitim Bakanının iki temel yürüttüğü uygulama var taşınmalı eğitim ve parasız yatılılık uygulaması. Şimdi ben göreve geldiğimde 2016 yılında bütçeye başladığımda Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine başladığımda pansiyonları doluluk oranı yaklaşık % 70 idi. Şu anki durumda baktığımızda resmi istatistiklerde % 50 lere düştüğünü görüyoruz ama bir taraftan yatırım programlarına da bakıyoruz pansiyon açılması devam ediyor. Bir taraftan pansiyonları açılıyor bir taraftan da doluluk oranları düşüyor ve bir tarafında taşınmalı eğitim giderleri artıyor. Yani aynı amaca hizmet eden iki farklı uygulama hem fazla yatırım yapılıyor hem de giderleri artıyor. Yani Milli Eğitim Bakanlığının burada yapması gereken 2 alanda tercih yapması yönünde olmalı. Biz hangisini ağırlık vermeliyiz taşınmalıya mı vermeliyiz parasız yatılıya mı? Çünkü biliyorsunuz öğrencinin ailenin yanında eğitim alması veyahut ta ailenin parasız yatılılık da aile dışında eğitim alması yönünde Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı çalışmaları aslında ilköğretim kademesindeki özellikle

söylüyorum. İlköğretim kademesinde öğrenciler ailesinin yanındayken daha başarılı olduklarını görüyorlar. Biz de yaptığımız görüşmelerde bütçe hazırlık süreçlerinde de söyledik dedik ki taşıma yoluyla eğitime erişim yönetmeliği bunda bir düzenleme yapın özellikle ilköğretimde parasız yatılılık uygulamasında vazgeçmeye çalışın. Burada taşınabilir eğitime ağırlık verin ama ortaöğretim kademesinde geldiğinizde burada pansiyonları artırın taşınabilir eğitimden ortaöğretimde vazgeçin. Yani bu ikisi arasında bir tercih yapıp buralardan artacak kaynakları hem merkezi yönetim bütçesine daha fazla yük olmadan kendi içerisinde çözebilme kabiliyetleri de bulunuyor Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bu konulara çok ağırlık verilmiyor bunlara bakanlıkça Milli Eğitim Bakanlığınca ağırlık verirse mevzuatlarında düzenleme yapılırsa daha etkili bütçe kaynakları daha etkili yönetilebilir. (GK-2)

Olası çözümler şöyle; Milli Eğitim Bakanlığı için bir defa bu okul inşaatları meselesinden kurtulmamız lazım. Daha doğru yerlerde daha doğru inşaatlar yapmamız lazım bunda ama ben umutluyum Milli Eğitim Bakanlığı geçtiğimiz yıl itibarıyla coğrafi bilgi sistemi (cbs) uygulamaya koydu cbs sistemini artık şu anda Milli Eğitim Bakanlığı envanterindeki tüm okulları sistem üzerinden görebiliyor. O okulun mülkiyet yapısını, metrekare büyüklüğü gibi bütün bilgilere tek tıkla ulaşabilir vaziyette. Biz artık daha doğru yerlere daha düzgün okula yapılacak inancımız var. Zaten bu çözülmüşse biz artık diğer projeleri kaynak ayırabilecek vaziyete geleceğiz. Hem bizim için çok önemli. (GK-3)

Üniversitelerle ilgili olası çözüm önerisi bu üniversitelerdeki rektörün yatırım işlerindeki gücünü paylaşması lazım. Rektörün tek ajandasının yapacağı işler olmaması lazım. Bu bizi de rahatlatacaktır onu söyleyebilirim Bu bizim Mek-Sis sistemini daha geliştirmemiz lazım Mek-Sis sistemini artık hani çok güncel her türlü veriye bizim üniversiteyi tıkladığımızda üniversitenin öğrenci sayısı, öğrenci başı metrekare bilgisi Derslerini verimli kullanıp kullanmadığı bilgisini çok güncel tutmamız lazım. Bu bizi baya rahatlatacaktır. Çünkü öyle bir sistem ki siz oradan çıktığı aldığımızda rektörün önüne bunu koyabiliyorsunuz. Yani yeni binaya ihtiyacım var dediğinde, hayır yok artık deme şansımız var. Bu aslında birçok güçlüğümüzü çözecektir. (GK-3)

Milli Eğitim Bakanlığı bir politika belirlerken onun etkilerini ne olacağını iyi planlaması lazım. Bu da ikinci bir nokta değmeyi gerektiriyor veri bazlı politika. Politikalar belirlenirken devredeki ya da siyasi erken tercihleri doğrultusunda değil de somut veriye dayalı ve politikanın ne denir, hedef kitlesinin de iyi belirlenmesi ve sonuçların iyi irdelenmesi lazım. Bugüne kadar pek böyle bir politik algısı yok. Daha kısa vadeli olduğu için genelde Milli Eğitim Bakanlığı çevresi daha çok politika belirleyenleri üstlerden aldıkları bilgiler ve çevreden elde ettikleri deneyimler üzerine politika biliyorlar, bu yavaş yavaş düzeliyor. Ziya bey ile birlikte bakanla birlikte eğitim vizyonunda bu politika adlarından biri bu veriye dayalı politika belirleme kendileri de bunun farkındalar. Çünkü gerçek ihtiyaçlar veriye dayalı olarak belirlenir. Veriler de ki değişiklikler gerçek ihtiyaçların uygulanıp uygulanmadığını en doğru şekilde belirleyecek ne denir çıktılardır. Bu yüzden Milli Eğitim Bakanlığı bunun farkında olduğu için "Big Data" yı nasıl kullanacağı üzerine, nasıl entegre edeceği üzerine yeni çalışmalar yapıyor. Bu çalışmaların sonucunda elde ettiği bize söylenen çıktılarla aslında bundan sonraki belirlenecek politikaların bu dataları

dayanacağı dataların bize yol göstereceği konusunda geri bildirimler aldık. Bu güzel bir dönüş işte bir de eğitim politikalarının uzun dönemli bir belirlenme süreci olursa yavaş yavaş bazı şeylerin değişebileceğini eğitimdeki olumsuzlukların önüne geçilebileceğini düşünüyorum. (GK-4)

Onunla ilgili çözüm önerilerimiz yine kurumlarda bitiyor yani hani o görüştüğümüz kurumlardaki verilerin sağlıklı girilmesi noktasında birçok kurumda artık bu duruma aşmış durumdayız ama yani yönetimlerin değişmesi durumunda ya da işte o ilgili bütçeyi bakan kişilerin değişmesi durumunda bilmeyen kişiler gelince genellikle bu sıkıntılar yaşanıyor kendi içinde bir ekip şekilde çalışırsa üniversiteler aslında hani bu bilgiler sadece tek bir kişinin elinde değil de işte o dairede çalışmış 3-4 kişinin elinde olursa o sıkıntılar yaşanmaz diye düşünüyorum. Yani hani bu bir devamlılık arz eden bir durum olduğu için bütçenin hazırlanması uygulanması hani bu işe hakim bir ekip olması lazım kurumlarda sahip çıkacak bir ekip. Onun dışında biz kendimiz hazırlarken bütçeleri de yani aslında çok net de böyle hani çok aşırı bir sıkıntı oluşturacak bir durum da yok. Zaten bu öz gelir dediğimiz denge kısmı biraz yoruyor bizi aslında o da kanunundan kaynaklı bir durum olduğu için onu elde edilme şekli nerelerde kullanılacağı, hangisinden nereye pay verileceği dolayısıyla noktada da aslında çok da büyük bir sıkıntı yok. (GK-5)

Bizim okula hem fatura hem de okulun gelişimi noktasındaki alanlara ödenek aktarabilmemiz lazım. Bunu yapamadığımız zaman işte okullarımızı kendi haline bıraktığımız zaman okullarımızı bulunduğu yere de bulunduğu bölgede müdürlerimiz tek başına bıraktığımız zaman hiç tasvip etmediğimiz şeyler de olabiliyor. Dolayısıyla bizim okullarımızın zaruri giderlerini mutlaka karşılamamız lazım gelişim alanlarına da bizim bütçe ayırmamız lazım ve farklı bir yöntemle bizim bu okullardaki müdürlerimize farklı yöntem ne olabilir. Yani bu şu anki mali sistem de işte harcama yetkilisi genel müdür işte taşraya ödenek gönderirse, taşraya gönderdiği okul müdürü ya da kurum müdürü direkt harcama etkisi oluyor. Bunun belki Milli Eğitim'e özgü bir yapıyla oradaki ilçe müdürüne gönderip İlçe Müdürü de tekrar okullara ödenek gönderebilme noktasında bir sorumluluğa sahip olmalı ve okulu en iyi tanıyan ilçe milli eğitim müdür diye düşünüyorum. Dolayısıyla kendisine gelen ödeneği adil bir şekilde ihtiyaçlara göre dağıtma noktasında bir sistem olması gerekir diye düşünüyorum. (GK-6)

Bütçe belli bu bütçenin dışına çıkamıyorsunuz bir sonraki yıla borcunuz belki kalıyor. Bu da yeni okul almanızı daha fazla yeni okul almanıza engel teşkil eder. Daha az sayıda okul yapımını planlıyorsunuz özellikle yani fiyatların dalgalı olması bizim hesabımızı güçleştiriyor. (GK-7)

Her yıl kredi yurtların eğitimleri ki ortalamanın üzerinde eğitim yaptık. Bu eğitimlerden özellikle bunu ders olarak işlememize rağmen etkinlik, etkililik, verimlilik konularına mesafe alınamadığımızı gördük. Benim önerim şu performans dayalı denetim yani şöyle söyleyeyim. Her yurt müdürünün kendi yurdunda yapmış olduğu harcamalar ki kurumun ana harcamaları bunlar. Bu harcamalar noktasında yurt müdürleri arasında bir performans sıralaması yapılması gerekiyor. Bununla ilgili de girişimiz oldu. Şu anda gündemimizde hatta yurt müdürlerinin her yurt müdürlüğünün harcamasını bir tabloda göstereceğiz. Örneğin su sarfiyatı konusunda sıralama yapacağız, öğrenci başına

maliyeti en yüksek olan en düşük olana doğru bir sıralama yapacağız. Bu anlamda yani su kullanımında en iyi performans gösteren yurt müdürü şudur en kötü performans gösteren yurt müdürü budur diye bunları tespit edip gerekli denetimleri, motivasyonları yapacağız. (GK-8)

Kampüs planlaması yapılırken Kredi ve Yurtlar bütçesinde işin içine ne katılabilir diye düşünüyorum yani Kredi ve Yurtlar da bir yatırım bütçesi var. Bu yatırım bütçesinden harcanmak kaydıyla üniversitenin kampüs projesini kişilerin yurdun projesini de dahil etmeleri ve bütçe kaynağında bizden almalarının uygun olacağını düşünüyorum. Bunun ötesinde üniversitelerle yine başvuru dönemlerinde de bir zamanlama sorunu yaşıyoruz. Yani üniversite tercihleri üniversite tercihlerinden sonra ikametgah durumları üzerinden kredi yurtlar olası başvuru yapacak öğrencilerin belirlenmesinde YÖK ile ve üniversitelerle ortak bir veri havuzunun olması gerektiğini düşünüyorum ya bu konunun uygulanmasında da şu an zafiyetler var. (GK-8)

Yatırım bütçesi ile ilgili olan durumu da arz etmek isterim. Yatırım bütçemiz malum yılı bütçesinde teklif ettiğimiz yatırım programı artık buna uygun verilen ödeneklerden oluşuyor ve halihazırda devam eden imalatlar ile ilgili ödeneklerden oluşuyor. Yatırımın işinin doğası gereği yeni yeni projeye dahil olan bir işin arsalarının hazırlanması, arsalarındaki imar sorunların çözülmesi, ihaleleri, imatları ve teslim alma süreçleri uzuyor. Ortalama 5,6 yıl gibi bir süre tutuyor bunların gerçeğe dönüşmesi bu noktada yatırım bütçelerinin harcamasında bir sorun oluşuyor. Yani harcamadığımız yatırım bütçeleri elimizde kalmış oluyor. Bu noktada kurumun gerek bütçeyi veren Kalkınma Bakanlığı'na karşı eski Kalkınma Bakanlığının şu an bütçeyi veren kuruma karşı bir olumsuz durum oluşuyor. Ertesi yıl bütçe tekrar alamama gibi bir korkuya kapılması bir yandan ama Kalkınma Bakanlığının sonuçta ya da bütçeyi veren kurumun sonuçta verimsiz bir şekilde bu bütçeyi kullanmış olması gibi bir soruna yol açıyor bu durum. Bu noktada çözüm önerisi olarak işte yatırım programına alınan projelerin gerçekleştirilmesinin kanallarının artırılmasını uygun olacağını düşünüyorum. Örneğin üniversitelerin bu bütçeyi kullanabilmesi ile ilgili üniversitelerle kredi ve yurtların ortak proje geliştirilmesi ile ilgili uygulamaların yapılmasının doğru olduğunu düşünüyorum ya da mahalli idarelerin bu bütçeyi kullanabilmesi ile ilgili bir imkan sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Alternatif olarak son bir alternatif olarak şu bile olabilir kalan bütçenin gerekirse satın alma yöntemi ile kullanılması seçenekleri de düşünülebilir. (GK-8)

Üniversitenin öz gelirin artırım sene başında yani öz gelirlerimde gerçekçi olur giderlerimde bir nebze gerçekçi olur bir şekilde. Ben teklifimi sunarım yıl içerisinde ikide biri ödenek kaydı ile uğraşmam. Maliye Bakanlığının hani benim öz gelirim de öz geliri karşılığı giderlerimi de arttırmama var izin vermesi lazım bir gerçekçi hale gelmesi lazım bütçelerin yani şu andaki üniversite bütçeleri reel durumu yansıtmıyor. (GK-9)

OVMP'deki tavanlara göre kurum teklif hazırlıyoruz ve bu tavanlara göre harcama birimlerine kurum teklifi hazırlattırıyoruz. Bu tabanların değişeceği çok net ortada, dolayısıyla boşu boşuna bir teklif hazırlamış aslında hani bütçe tavanı olmadan teklif hazırlığı aslında bizim tavansız teklif hazırlamamız, gerçekçi

şekilde ihtiyaçlarımızı gösterecek şekilde kurumun teklifi budur diyerek tavansız teklif hazırlamalıyız. (GK-9)

65 tane harcama birimimiz var. Bizden sorumlu uzman tarafından sonradan yapılan bir değişiklik biz çok fazla şeyi değiştiriyor ve yetiştirmek güç oluyor. Yani takvim uyumsuzluğu en büyük sıkıntıdan biri. (GK-9)

Kendi ihtiyacımıza göre ödenek tahsisi olmaması. (GK-10)

Eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecinde genel olarak yaşanan güçlüklerin çözümüne ilişkin merkezi bütçe otoritesi cari taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-1 Milli Eğitim Bakanlığında güvenilir ve doğru bilgi akışını sağlayabilirsek güçlükler çözümlenebileceğini belirtmiştir.

GK-2 Milli Eğitim Bakanlığındaki harcama yetkililerinin çok sık değiştirilmemesi, yanlış harcamaları engellemek için oto kontrol mekanizması kurulabileceğini, farklı finansman kaynaklarının ve bütçenin dışında olan ödeme kalemlerinin tamamının e-bütçe sistemine entegrasyonunun sağlanması ve pansiyon ile taşınabilir eğitimin birbirini ikame eden kısımları ile ilgili tasarruf sağlanması ile ödenek yetersizliğine çözüm bulunacağını belirtmiştir.

GK-5 üniversitelerde yönetimlerin değişmesi durumunda üniversiteler içinde bir ekip ile çalışılırsa bu bilgiler sadece tek bir kişinin elinde değil de o dairede çalışmış 3-4 kişinin elinde olursa sıkıntılar yaşanmayacağını belirtmiştir.

Merkezi bütçe otoritesi yatırım taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-3 Milli Eğitim Bakanlığının okul inşaatları meselesinden kurtulmasının gerektiğini, coğrafi bilgi sisteminin aktif şekilde kullanılması ile okulun mülkiyet yapısı, metrekaşe büyüklüğü gibi bütün bilgilere ulaşılabilmesi ile çözüm bulunacağını belirtmiştir.

GK-4 Milli Eğitim Bakanlığının bir politika belirlerken onun etkilerinin ne olacağını iyi planlaması gerektiği, veri bazlı politika üretmesi gerektiğini belirtmiştir.

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden:

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığı olarak okula hem fatura hem de okulun gelişimi noktasındaki alanlara ödenek aktarabilme yetkisine sahip olmak. Ayrıca ilçe milli eğitim müdürlerinin de gelen ödeneği adil bir şekilde ihtiyaçlara göre dağıtabilme noktasında bir sistemlerinin olması gerektiği belirtilmiştir.

GK-8 YURTKUR ile ilgili performansa dayalı denetim ile en iyi performans gösteren yurt müdürü şudur en kötü performans gösteren yurt müdürü budur diye bunları tespit edip gerekli denetimlerin, motivasyonların yapılmasının, yurt

ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için YÖK ve üniversitelerle anlık veri paylaşımının yapılmasının, yatırım programına alınan projelerin gerçekleştirilme kanallarının artırılmasının uygun olacağını belirtmiştir.

GK-9 Üniversitedeki öz geliri ve öz geliri karşılığı giderlerini arttırılmasına izin verilmesi gerektiği ayrıca gerçek ihtiyaçların görülebileceği tavansız bir kurum teklifi hazırlanabilmesi yetkisinin verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

GK-10 YÖK için kendi ihtiyaçlarına göre ödenek tahsisinin yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanmasında Siyasal İktidarın ve/veya Üst Yöneticilerin Değişiminin Politikalara Etkisine İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin bütçelerinin hazırlanmasında üst yöneticilerinin etkisi ve değişiminin sonuçlarını görebilmek için “Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında üst yönetimin değişmesi hedeflerinizi değiştiriyor mu?” sorusu sorulmuştur.

Politika değişiyor tabii ki yani bakış açısı farklılaşıyor yani öncelikler farklılaşıyor. Yani bakanlarımız da tabii hem Bakanlığın idaresi noktasında hem de kendi siyasi duruşları noktasında ortaya farklı hedefler koyabiliyorlar. Yani ortaya konulan hedeflerde hepsi işte tekli eğitime ilişkin bundan önceki Sayın Bakanımızın İsmet Bey’in bir hedefi vardı, 2020’ye kadar ben tekli eğitime ilişkin hedefimi gerçekleştireceğim şeklinde. Bize ayrılan kaynakların birçoğu işte yatırıma ilişkin bütçe yönlendirildi ama şimdiki Bakanımız Ziya Bey’in açıklamış olduğu hedefler arasında işte daha çok okula özgü hedefler var, beceri atölyeleri var, işte öğretmenlerin eğitimi var, çocukların kendi el becerileri ile bir yerlere varması noktasındaki ya tabii ki tekli eğitime de var ama bu öncelik bir hedef değil yani belki sıralama yaparsak üçüncü dördüncü hedeflerden biri haline geldi. Bu da tabii ki bizim bütçe oluştururken yatırımdan cariye doğru bir öncelik kayması diyebileceğimiz bir kayma söz konusu oldu. Yani sadece bakan değil yani buradaki genel müdürlüklerde ki ya da işte bakan bundan önceki uygulamada müsteşar değişimlerinde şimdiki bakan yardımcılığı diyebileceğimiz üst yönetici değişimlerinde de biz bütçesel olarak önceliklerimiz her zaman değişebiliyor. (GK-6)

Yok değişmiyor. Ben 16 yıldır bu görevi yapıyorum 16 yıldır her bakan altyapının iyileştirilmesinde uygulanan politikaları devam ettirdi yani, orada burada bir başarı sağlandı yani hiç kimse bir değişime gitmedi yani. (GK-7)

Açıkçası uygulamada ana hedeflerimiz anlamında bir sapma ya da değişiklik olmadı yani barınma ile ilgili hedefimiz bakanlar değişmesine rağmen değişmedi ya da kredi burs da ilgili olarak ana hedeflerimiz noktasında değişmedi ama belki ikinci seviyedeki amaçlarımız noktasında değişimler olmuştur. Yani örneğin şunu söyleyebilirim işte yatırım anlamında kapasitenin büyütülmesi hedefinin altında bu hedefin nasıl büyütüleceği noktasında geçmiş bakanlar

kiralamaya öncelik yani acil kiralamaları öncelik vermiş olabilirler. Daha sonra bazı bakanlar yatırım üzerinden gitmemiz gerektiğini dair ısrarcı olmuş olabilir. Bu noktalarda kişiye bağlı politika değişiklikleri olabiliyor. (GK-8)

İllaki her yönetici değiştiğinde kendi vizyon doğrultusunda yatırım yapmak istiyor ya da kendi vizyon doğrultusunda kurumu yönlendirmek istiyorum ama böyle çok bariz uygulama farklılıkları da ortaya çıkmadı benim üniversitede gözlemlediğim. Çünkü süreç başlamıştır zaten süreci araya girip de artık bundan vazgeçtim başka bir şey önceliğin var deyip de araya giremiyor. Başlamış olan şey devam ediyor ama üst yöneticinin değişmesinin etkilediği alanlar oluyor mu çok nadir oluyor ama olduğu zamanda etkileri de çok büyük oluyor. Bizim üniversitenin özelinde bir yatırım kararı alınmıştı yıllar öncesinde o doğrultuda çok büyük bir taşınma işlemi gerçekleştirildi idari binalar arasında sonra çok büyük bir bakım onarıma gidildi, sonrasında bu bakım onarım, yönetici değişti, yönetici değiştikten sonra ilk baştaki yöneticinin verdiği kararlardan farklı bir karar uygulamaya başlandı ve sonrasında da hem idari hem cezai pek çok yaptırımlarla karşılaştık. Hem personel hem mali olarak da çok ciddi bir kaybı oldu üniversitenin, evet etkili oluyor mu oluyor çok nadir oluyor ama olduğu zaman da çok büyük ve yıkıcı bir etkisi oluyor. Bu üst yönetici değişiminde politikalarını da ciddi bir değişiklik varsa çok etkili ve yıkıcı bir etkisi oluyor diye özetleyebiliriz. (GK-9)

Açıkcısı YÖK Başkanımız şu anki YÖK Başkanımız daha önceden Başkan Vekilliği yapan biri olduğu için politikalara hakim birisi. Dolayısıyla çok büyük bir değişiklik olmadı ama yine hani her yönetim geldiğinde ufak tefek bir bakış açısı da olsa o dönem ki konjonktür ne ise ona uygun bir yapılanma olduğu için olabiliyor ama çok büyük bir değişim olmadı bu başkanımızda. (GK-10)

Siyasal iktidarın ve/veya üst yöneticilerin değişiminin politikalara etkisine ilişkin yapılan görüşmelerden;

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden:

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığında üst düzey yöneticinin değişmesi ile politikaların, bakış açılarının ve önceliklerin farklılaştığını belirtmiştir.

GK-7 Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafına ilişkin yatırım faaliyetlerinin uzun süreli olması ve altyapı ihtiyacının devam etmesinden dolayı çok fazla değişmediğini belirtmiştir.

GK-8 YURTKUR ile ilgili barınma ihtiyacının fazla olmasından dolayı bir değişiklik olmadığını, kredi ve burs konusunda bütçe kısıtından dolayı yönetici değişiminin etkisinin olmadığını belirtmiştir.

GK-9 Üniversitede üst yöneticinin değişmesinin etkilediği alanların çok az olduğu ama olduğu zaman da etkilerini çok büyük olduğunu belirtmiştir.

GK-10 YÖK'te konjonktür ne ise ona uygun bir yapılanma olduğu için olabiliyor ama çok büyük bir değişim olmadığı belirtmiştir.

Eğitim Bütçelerinin Kamu İdarelerine Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin Kurum bütçelerinin belirlen hedeflerin gerçekleşmesine yetip yetmediğini görebilmek için “Eğitim bütçeleriniz için verilen ödenek yeterli midir?” sorusu sorulmuştur.

Şöyle bir durum var. Biz de önemli olan fayda-maliyettir. Dolayısıyla verimlilik ve bu tabii kaynak tahsisi açısından dikkate aldığımızda önemli bir nokta. Dolayısıyla biz hem eğitimin niteliğinin artırılması hem de kaynak tahsisatının en uygun şekilde yapılması gibi iki noktayı uzlaştırmaya çalışıyoruz. Bu anlamda eğitim bütçesinin yetersiz olduğu örneğin yetersiz kaynak tahsis edildiğini düşündüğümüz programlarda olabilir ama kaynak tahsil edilmemesi veya daha az tahsis edilmesi gerektiğini düşündüğümüz programlarda olabilir. Bu hizmetin niteliğine göre eğitim bütçesi çünkü tek bir hizmetle anlamlandıramayız. Tek bir eğitim hizmeti olarak tek bir torbada toparlayamayız. Yani bu hizmete yeterli ya da yetersiz demek doğru olmaz eğitim bütçesi içinde yürütülen programlar ve bu kapsamda yürütülen faaliyetler bazında değerlendirerek kaynak tahsisi yeterli veya yetersiz dediğimiz olanlar olabilir. (GK-1)

Belli bir bütçe kısıtı var tamamen en büyük pay Milli Eğitim Bakanlığına ayrılıyor fakat ayrılan payların içerisinde zorunlu giderlerin payı çok yüksek. Yani zorunlu giderler zorunlu giderlerden kastımız personel maaşları ve personel maaşlarından kaynaklı sosyal güvenlik kurumuna ödenen devlet primi giderleri. Bunların payı çok yüksek bunların dışında taşınmalı eğitim, pansiyon, ücretsiz ders kitabı vesaire gibi özellikli kalemler dediğimiz Milli Eğitim Bakanlığının sürekli yürüttüğü işler. Bunların harcama alanları da belli. Bunların dışında Milli Eğitim Bakanlığı'na baktığımızda çok bir bütçe imkanı kalmıyor. Bu imkan çerçevesinde hangi birime ne kadar para, uzman görüşünde çünkü bizim çalıştığımız ve birimlerin esas ihtiyacı olan tutarları bu bütçe kısıtı içerisinde nasıl dağıtacağımız konusunda sıkıntılar yaşayabiliyoruz. Çünkü yeterli bütçe bizim hesapladığımız alanda buraya verilemiyor maalesef. Bu konuda sıkıntı çekiyoruz. (GK-2)

Yok değil bulmuyorum hem üniversite tarafında hem eğitime bakan tarafında yeterli bulmuyorum. (GK-3)

Yani şu likit ekleme imkanımız da olduğu için yeterli olan üniversitelerde var ama bazı kalemler de eksik kalan üniversitelerde oluyor yani şimdi hani hepsini de çok farklı şeylerle karşılaşılabiliyoruz. 127 üniversitenin hepsini de ama işte talepleri ya da ihtiyaçları farklılaşan üniversiteler var. (GK-5)

Tabii ki değil yani. Cari bütçe dediğimizde ben okula ve müdüre daha doğrusu harcama yetkilisine ciddi manada fatura ödemesi noktasındaki ödeneklerden hariç ekstra para göndermeliyim ki okul müdürü işte çocuklarını okuldaki öğrencilerine ile ilişkin işte faaliyetlerde bulunabilir o çocukları bir yere götürebilir o çocuklara ya bir sinemaya götürebilir. Ne bileyim o okulun ufak tefek eksikleri vardır ufak onarıma ihtiyacı vardır giderilmesi gereken okulun

maddi noktadaki sıkıntılarını bir nebze olsun çözebilir ve bizim Vizyon belgesinde ortaya koyduğumuz işte atölyeler var yani beceri atölyeleri var. Bu ve atölyelerinde ciddi manada okullarımızda bir an önce faaliyete geçebilmesi için bizim bu cari noktadaki bütçe ödeneğinin bir an önce bulunup okullarımızın bu faaliyetlerine ilişkin geç kalmadan harekete geçmesi gerekir diye düşünüyorum. (GK-6)

Tabii bu bana ben bir öğretmenim çocuklarımız en iyi şartlarda okusun, en güzel şartlarda sosyal faaliyet yapacağı alanlar okullarda oluşturalım ama bu sadece Milli Eğitim Bakanlığının uhdesinde olan bir şey de değil nereye okul yapacağını aslında biz karar vermiyoruz bir yerde yani. Şunu demek istiyorum belediyelerin imar planında okul alanı neresi olarak ayrılmışsa biz Milli Eğitim Bakanlığı olarak imar planında ayrılan alana okul yapıyoruz ve o alan ne kadarsa eğer gerçekten o alanda çocuk okul öğretim binası dışında Pansiyon yapılacak alan varsa veya spor salonu yapılacak alan varsa sosyal etkinlik yapılabilecek alanlar varsa biz buraya hep inşaatın planlıyoruz ve yapıyoruz. Dört dörtlük bir şey meydana getirmeye çalışıyoruz. (GK-7)

Yeterli. Yani ben kurumun bütçesinin uygulamasında görev almış bir kişi olarak kredi yurtların mevcut sorunu yani hizmet noktasında sorun olup da bütçeyle aşılamayacak bir sorunu olmadığını gördüm. Yani şu anda bizim ekim ayında kurumun yurtlarında barındıramadığımız 200 bin öğrenciden bahsedelim. 200 bin öğrenciyi ben aslında acil kiralama bütçem var. yani sonuçta bir kira bütçem var benim burada kiralayarak gene barındırabilirim. bu noktada sorun bütçe değil bizim hizmetlerinin yerine getirilmesi ile ilgili idari sorunlarımız var. Yani burs ve kredi ile ilgili olarak da yani kredi bütçemiz zaten isteyen herkese verebildiğimiz seviyede bir bütçe. Burs ile ilgili öğrencilerin bir sıkıntı yaşadığı, bize geliyor fakat şahsi görüşüm ya bu bursun herkese değil yani bizim şu anda olduğu gibi başarılı ve ihtiyaç sahibi kritere göre belirlenmesi gerekiyor. Yani dolayısıyla orada bir kota uygulamasını mantıklı görüyorum. Bir kota uygulanması gerekiyor bursta, kredi zaten isteyene veriyoruz. Bu noktada geri ödeme noktasında belki yine sonuçta bütçe ile bağlantılı olduğu için diyorum geri ödeme noktasında belki faizlerin en uç örnek faizlerinin silinmesi gibi bir uygulamaya destek verecek bir bütçe uygulaması olabilir. (GK-8)

Biraz önce vurguladığım gibi yeterli değil bu ödenekler ilk başta ilk bütçe çıktı anda belli zaten sırf elektrik su doğalgaz gibi faturalı giderlere baktığın zaman bile başlangıç ödeneğinin bunu karşılamayacağı belli. Dediğim gibi bütçe sınırı var bu bütçe sınırı da tüm üniversiteler içinde eşit oranda artırılıyor yani Yukarının Strateji ve Bütçe Başkanlığının bakış açısı bu şekilde. Adil olmak istiyor ama bu adaletli değil bana göre çünkü biraz önce vurguladım araştırma üniversiteleri var sektör üniversiteleri var bu şekilde gruplandırılmış Yükseköğretim tarafından o zaman bu grup gruplandırmaya göre Strateji ve Bütçe Başkanlığının bütçe tavanlarını belirlerken değişikliğe gitmesi lazım. benim bir taşra üniversitesi ile bir araştırma üniversitesi aynı kefeye konmaması lazım ya da bir tarım sektörü üniversite diğer sıradan bir üniversite ile bir tutmaması lazım ama herkese eşit oranda bütçe artışı yapılıyor. Bu da bizleri bütçe uygulayıcılarını zor durumda bırakıyorsun. (GK-9)

Değil yani sadece bu rakamlar verilmiş olsa kesinlikle yeterli değil. Yani zorunlu malzeme alımlarını bile elektrik, yakacak alımlarını bile karşılamıyor. Eğer bizim likitimiz olmasaydı. (GK-10)

Eğitim bütçesine ilişkin kamu idarelerinin birçoğunda ödeneklerin yeterli olmadığı görülmüştür. Eğitim bütçelerine yeterli ödenek konulması eğitimle hedeflenen kazanımları sağlayabilmek için zorunludur. Bunun yanında görüşülenlere bu sorunun sorulmasının diğer sebebi bütçe yapımı sırasında yapılan hesaplamalarda merkezi bütçe otoritesi ve harcamacı birimler arasında yaşanan hesaplama farklılıklarına dikkat çekmektir. Bu hesaplama farklılıkları özellikle harcamacı birimlere sorulmuş ve genelde alınan ödeneğin yeterli olmadığı cevabı, hesaplama konusunda bir uzlaşma olmadığına göstergesidir. Harcamacı birimlerin ödeneğin yeterli olmadığını belirtmeleri hesaplama göstergelerinin şeffaf olmasını zaruri kılmaktadır.

Eğitim bütçelerinin yeterli olup olmadığına ilişkin merkezi bütçe otoritesi cari taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-1 eğitim hizmetine yeterli ya da yetersiz demek doğru olmaz eğitim bütçesi içinde yürütülen programlar ve bu kapsamda yürütülen faaliyetler bazında değerlendirerek kaynak tahsisi yeterli veya yetersiz dediğimiz olanlar olabilir diye belirtmiştir.

GK-2 Milli Eğitim Bakanlığındaki uzman görüşünde çalışılan ve birimlerin esas ihtiyacı olan tutarları bütçe kısıtından dolayı vermekte sıkıntılar yaşandığı ve hesaplanan alanlarda ödenek verilemediği belirtilmiştir.

GK-5 likit ekleme imkanının olduğu için yeterli olan üniversitelerin yanında bazı kalemler de eksik kalan üniversitelerinde olduğu belirtilmiştir.

Merkezi bütçe otoritesi yatırım tarafı ile yapılan görüşmelerden;

GK-3 yatırım rakamının yeterli bulmadığını hem üniversite tarafında hem eğitime bakan tarafında yeterli bulmadığı belirtilmiştir.

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden;

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığı cari bütçe konusunda okullara yeterli ödenek gönderilmediğini ayrıca Vizyon belgesinde ortaya konulan beceri atölyelerin olduğu, bu atölyelerin okullarımızda bir an önce faaliyete geçebilmesi için cari noktadaki bütçe ödeneğinin bir an önce bulunup okullarımızın bu faaliyetlerine ilişkin geç kalmadan harekete geçmesinin gerektiği belirtilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı açısından bakacak olursak bütün bazı programlar ve faaliyetlere ilişkin kaynak tahsisi ihtiyacı olmasına rağmen bütçe kısıtı gerekçesi ile

ödenek verilmediği görülmüştür. Bazen de önceliklerin farklı olmasından dolayı ödenek ayrılmadığı da olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı, Bakanlığına bağlanan okullara zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak ödenek gönderilmediği bunun yanında Vizyon belgesinde ortaya konulan beceri atölyelerin faaliyete geçebilmesi için cari noktadaki bütçe ödeneğin konulmadığı anlaşılmıştır.

GK-7 Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafından daha nitelikli okulların yapılması için daha fazla ödeneğe ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Son birkaç yıldır eğitim bütçesini oluşturan kamu idarelerinin yatırım ödeneklerinde ciddi bir kısıtlamaya gidildiği görülmüştür. Bu da inşaat ve yapım işlerinde ciddi aksamalara sebep olmuştur.

GK-8 YURTKUR ile ilgili yeterli. Yani kredi yurtların mevcut sorunu yani hizmet noktasında sorun olup da bütçeyle aşılamayacak bir sorunu olmadığını belirtilmiştir. YURTKUR ile ilgili ödeneklerin yeterli olduğu görülmüştür.

GK-9 Üniversiteler için yeterli değil bu ödenekler ilk başta ilk bütçe çıktığı anda belli zaten sırf elektrik su doğalgaz gibi faturalı giderlere baktığın zaman bile başlangıç ödeneğinin bunu karşılamayacağı belli olduğu belirtilmiştir.

GK-10 YÖK'te bütçe yeterli olmadığı, zorunlu malzeme alımlarını bile elektrik, yakacak alımlarını bile karşılamadığı belirtilmiştir.

Üniversiteler için ödenek ihtiyacının olduğu kalemlerde öz gelirlerinden likit ekleme imkanının olduğu için ödenek verilmediği, yeterli olan üniversitelerin yanında öz geliri düşük olan üniversitelerde sıkıntılar yaşandığı gözlemlenmiştir. Üniversite ve YÖK'te bütçe yeterli olmadığı, zorunlu malzeme alımları elektrik, yakacak alımlarını bile karşılamadığı anlaşılmıştır.

Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Hesaplama Farklarına İlişkin Bulgular

Görüşülen kamu idarelerinin görevlilerine eğitim bütçelerini hazırlarken Merkezi bütçe otoritesi ile harcamacı birimler arasında bütçe kalemlerinin hesaplanması konusunda farklılıkları ve talep edilip de verilmeyen ödeneklerini görebilmek için "Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında talep edip alamadığınız ödenek var mıdır?" sorusu sorulmuştur.

Olabilir, yani tamamen önerdiğimiz kaynakları tahsis ettiğimiz de oluyor edemediğimiz de oluyor. Şimdi her şeyden önce bütçeler tanımı gereği siyasi bir belgedir. Dolayısıyla son nokta siyaset tarafından karar verilmesi gerekir bu bütçenin doğasında olan tanımında olan bir şeydir. Bizim görevimiz en doğru

yöntem ile en doğru hesaplamayı yaparak durumu net bir şekilde ortaya koyabilmektir. Durum ortaya koyduktan sonra tabii ki doğru olduğunu düşündüğümüz şeyleri savunuyoruz bunların nasıl olması gerektiğini kendi görüşlerimizi sunuyoruz. Bu doğrultuda ikna etti edebildiğimiz noktalarda olabilir edemediğimiz noktalarda olabiliyor. Bu da tabii ki takdire bağlı oluyor. (GK-1)

Şimdi şöyle Milli Eğitim Bakanlığı özellikle yani bizim deneyimlerimizden gördüğümüz kadarıyla öğretmen eğitimleri alanına çok önem vermek istiyorlar. Biliyorsunuz bu alanın önem verilmesi de Milli Eğitim Bakanlığı bize sunduğu yerlerde özellikle yolluk giderlerini artırıcı ödeme kalemleri var. Bunlarda bütçe kanunlarımızda yolluk giderleri, temsil ağırlama giderleri gibi tasarruf kalemi olan yerlerde ödenek artışını maalesef sağlayamıyoruz. Yani Milli Eğitim Bakanlığının öncelik verdiği bir yerlere eğer genel olarak bir tasarruf anlayışı içerisinde ise bu öncelik verilen alanlar buralara kaynak tahsisi sağlamakta sıkıntı çekiyoruz. Önceliklerimiz örtüşmeyebiliyor. Çünkü biz mevcudun devamı ve fazla gider artırıcı harcama kaleminin olmasını çok istemiyoruz bütçe olarak. (GK-2)

Bazı durumlarda uzmanın ihtiyaç gördüğü atıyorum enerji alımlarına ilişkin bir kalemde tam o şeyi karşılayacak kadar ödenek verilmediği de oluyor. Yıl içerisinde likit imkanlarımızın bir kısmı buraya yönlendiriyor daha önce taşeronlar hizmet alım yöntemi ile çalıştırılırken likitlerin büyük bir kısmı oraya harcanıyordu. Şimdi onları personel kısmına geçince 01 dediğimiz ödenek kısımlarına geçince likitlerini daha çok elektrik, su, yakacak giderleri istendiği için ödenek verme anlamında biraz yani tam ihtiyacı karşılayacak kadar ödenek çoğu zaman konulamayabiliyor. Aradaki fark likit karşılığı ya da yıl içinde elde ederse gelir fazlası karşılığı kullanılıyor. (GK-5)

Mesela oran olarak cari bütçeden şöyle bir oran verebilirim. Yani bizim bu seneki özel durumumuz da göz önünde bulundurarak özel durumdan kasıt hem Stratejik Plandaki cari noktadaki bizim ihtiyaçlarımız hem de Bakan beyin ortaya koymuş olduğu 2023 Vizyonundaki ihtiyaçlarımız cari ihtiyaçlarımızı göz önüne aldığımızda ve bizim cari bütçedeki ödenek kısıtını da düşündüğümüzde herhalde bana verilen cari ödenek noktasındaki bana verilen ödeneğin bir iki katı benim hala ihtiyacım var. Böyle bir durumla karşı karşıyayız. (GK-6)

Tabii tabii tavanı aşan diye tabir ettiğimiz rakam benim 20-25 milyar civarında yani bu sadece 2020 yılı için benim 25 milyar civarı ortaya koymuş olduğumuz hedefleri gerçekleştirebilme noktasındaki cari ihtiyacımız ve normal rutini götürülebilmemiz noktasındaki ihtiyaçlarımız kastederek söylüyorum. (GK-6)

Derslik yapımı anlamında söylediği söyleyecek olursak son bir buçuk iki yıla kadar neredeyse talep ettiğimizin tamamını alabiliyorduk yani ama son bir iki yıldır bu şeyde bir aksama meydana geldi. İnşaat kısmının dışındakiler diyelim. (GK-7)

Oluyor işte eğitim bütçesi bu 4. soruda bahsettiğimiz öncelikler noktasında kurumun aslında önceliği haline gelmiş Stratejik Planda kanunda önceliği haline gelmiş fakat üst politikalardan tanımamış hedefimiz eğitim hedefimiz bu

eğitimle ilgili genelde Maliye Bakanlığı veya bütçeyi veren kurum bir hizmet içi eğitim sınırı var kurumlarla ilgili benim anladığım yorumum. Her kurumun kendisi ile ilgili bütçe ne ise bize de onu veriyor. Aslında işte biz bu noktada diyoruz ki bizim hedefimiz ve vizyonumuz var. Bu noktada bununla ilgili bir bütçe talebimizi veriyoruz. Bununla ilgili yeterli dönüş alamıyoruz. (GK-8)

Elbette örneğin yatırım bütçe tekliflerinde biz son 4-5 yıldır biraz haddimizi aşarak Kalkınma Bakanlığını eski adı ile zorluyoruz. Eğitim sektörünün altında eğitim, spor, kültür sosyal ve teknolojik araştırmalar vardı ama biz bunların üzerine biz enerji sektöründen ödenek istedik Dedi ki biz araştırma üniversitesiyiz Bizim Mühendislik fakültemizde var. Öğrencilere yetişmesi için hem de enerji maliyetini düşürmek için enerji yatırım yapmak istiyoruz. Yatırımı yapmak istiyoruz işte Haymana'da Ayaş'ta Kızılcahamam'da Jeotermal suyumuz var artık kendi topraklarımızda çıkan Ankara Üniversitesi topraklarından çıkan bunu elektrik enerjisine çevirebiliriz yada güneş enerjisi rüzgar enerjisi gibi yatırımlar yapabilirim. Hem bu şekilde cari gideri azaltır hem de okuttuğu öğrencilere uygulama alanı oluşturmuş olur, daha ciddi bir eğitim yapar diye böyle teklifimiz olmuştu. Onu alamamıştık sonra yine tarım sektöründe ki Ankara Üniversitesinin Ziraat Fakültesi Veterinerlik Fakültesi çok köklü kurumlar ve çok büyük arazileri var Yatırım programları izlendiğinde Tarım Bakanlığının ya da kırsal kalkınma kurumunun onların da bizimki gibi büyüklükte arsaları varken onlar için işte 5 milyon 10 milyon gibi yatırım ödenekleri ayrıldığını gördük Biz de o minvalde tarım sektöründen ödenek istedik. Bizimde çok büyük çiftliklerimiz çok büyük hayvan kapasitemiz var Bunlar için tarım sektöründen ödenek istiyoruz dedik, bunu da vermediler sizin işiniz eğitim, tarıma girmeyeyim diye ama bizim de öne sürdüğümüz şey bizim işimiz eğitim ama tarım eğitimi de yapıyoruz. Tarım eğitimi de modern şekilde yapmam lazım mı nen çağın ihtiyaçlarını giderecek bir öğrenci yetiştirebilirim. Bundan 30-40 yıl öncesinin teknolojisiyle ben bugüne hizmet edecek tarım öğrencisi yetiştiremem, savını öne sürdük ama bu da kabul edilmedi gibi. (GK-9)

Evet, Mal ve Hizmet Alım Giderlerinin hiçbirisi hemen hemen üstüne şimdiye kadar hiç verilmedi. OVMP'de ki o rakam her sene aynen kaldı. Hep likitten eklememiz gerekiyor. Cari transferlerden bir tek şey veriliyor aslında onlarda çok yok mesleki yeterlilik kurumlarına yaptığımız ödemelerimiz var, memurların öğle yemeği yardımı ödeneği var, bir de bizim bu sene organize sanayi bölgelerine kurulan meslek yüksekokullarına aktardığımız bir tutar var yine üniversitelere gönderdiğimiz. Bunu 05'e ödenek olarak tahsis ediyorlar, orada hiçbir sıkıntı yaşamadık. Zaten bu burslar için olan kalemler E-cetveli ile aldığımız için orada bir sorun yaşamıyoruz şu anda. (GK-10)

Eğitim bütçeleri hazırlanırken karar alma mekanizması ile hesaplama farklarına ilişkin merkezi bütçe otoritesi cari taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-1 hizmetine görevlerinin en doğru yöntem ile en doğru hesaplamayı yaparak durumu net bir şekilde ortaya koyabilmek olduğu, doğru olduğunu düşünülen konuları savunduklarını bu doğrultuda ikna etti edilebilen noktalarda olduğu edilemediği noktalarda olabildiği diye belirtmiştir.

GK-2 Milli Eğitim Bakanlığınca talep edilen ödenek tasarruf kalemlerinde ise karşılayamadıklarını bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı ile öncelikler örtüşmeyebildiği ve politika olarak mevcudun devamı ve fazla gider artırıcı harcama kaleminin olmasını çok istemediklerini bütçe olarak belirtmiştir.

GK-5 Üniversitelere daha çok elektrik, su, yakacak giderleri istendiği için ödenek verme anlamında biraz yani tam ihtiyacı karşılayacak kadar ödenek çoğu zaman konulmayabildiği belirtilmiştir.

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden;

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığı hem Stratejik Plandaki cari noktadaki ihtiyaçlar hem de Bakan beyin ortaya koymuş olduğu 2023 Vizyonundaki cari ihtiyaçlar göz önüne alındığında ve cari bütçedeki ödenek kısıtıda düşünüldüğünde verilen ödeneğin bir iki katı kadar hala ihtiyacın olduğu belirtilmiştir.

GK-7 Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafından son bir iki yıldır bir aksama meydana geldiği belirtilmiştir.

GK-8 YÜRTKUR ile ilgili Stratejik Planlarda, misyon ve vizyonda belirtilmiş olmasına rağmen üst politika belgelerine dahil edilmediği için verilmeyen ödenekler olduğu belirtilmiştir.

GK-9 Üniversiteler için enerji sektörü ve tarım sektörü için Bakanlıklara verilen yatırım ödeneklerinin kendilerine de verilmesi konusunda taleplerinin olduğunu ama uygun görülmediğinden verilmediği belirtilmiştir.

GK-10 YÖK'te Mal ve Hizmet Alım Giderlerinde hemen hemen hiçbir taleplerinin karşılanmadığı belirtilmiştir.

Merkezi bütçe otoritesinin çalışanlarına göre;

Kurumların bütçe teklifleri ve bu tekliflerin hesaplama biçimlerini kontrol edildikten sonra kurumlarla görüşme yaptıkları ve bunun sonucunda uzman görüşünü oluşturdukları anlaşılmıştır. Bazı bütçe kalemlerinde kendilerinin yaptıkları hesaplamaların tarafından farklı farklı sebeplerden dolayı kabul edilmediği edilse bile karşılığı ödenek konulmadığı belirlenmiştir.

Kurum tekliflerinin bazen önceliklerin örtüşmemesi bazen de o kalemlere ilişkin siyasi karar alma mekanizmasının tasarruf tedbirlerinin olmasından dolayı, hesaplama doğru olsa bile karşılığı ödenek konulmadığı belirlenmiştir.

Üniversitelere ilişkin ise bütçe kalemlerinde hesaplamalar doğru bile olsa üniversitenin öz gelirlerinin göre büyüklüğüne göre ödenek konulmadığı için hesaplama farklılıkların oluştuğu görülmüştür.

Harcamacı birimlere göre;

Milli Eğitim Bakanlığı hem Stratejik Plandaki cari noktadaki ihtiyaçlar hem de Bakan'ın ortaya koyduğu 2023 Vizyonundaki cari ihtiyaçlar göz önüne alındığında ve cari bütçedeki ödenek kısıtında düşünüldüğünde verilen ödeneğin bir iki katı kadar ihtiyacın olduğu anlaşılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafından son bir iki yıldır bir aksama meydana geldiği belirlenmiştir.

YURTKUR ile ilgili Stratejik Planlarda, misyon ve vizyonda belirtilmiş olmasına rağmen üst politika belgelerine dahil edilmediği için verilmeyen ödenekler olduğu görüşmüştür.

Üniversiteler için enerji sektörü ve tarım sektörü için Bakanlıklara verilen yatırım ödeneklerinin kendilerine de verilmesi konusunda taleplerinin olduğunu ama uygun görülmediğinden verilmediği anlaşılmıştır. YÖK'te Mal ve Hizmet Alım Giderlerinde hemen hemen hiçbir talebinin karşılanmadığı görüşmüştür.

Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Personel ve Araç-Gereç Konusunun Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Görüşülenlerin eğitim bütçelerini hazırlarken fiziki bir olumsuz yaşayıp yaşamadıklarını görebilmek için “Eğitim bütçeleri hazırlanırken personel ve araç-gereç konusunda bir sıkıntınız oluyor mu?” sorusu sorulmuştur.

Şimdi şöyle bu baktığımız kuruma göre değişebiliyor tabii kaynak ihtiyacı. Şöyle bir durum var tabii ki bir takım eksikliklerimiz oluyor sun süreç içerisinde ama bunu telafi edemeyeceğimiz eksiklikler şeklinde değerlendiriyorum ben. Eğitim imkânlarımız var hatta mümkün olduğunca biz yönlendirmeye çalışıyoruz arkadaşlarımıza özellikle kendi eğitim planlamalarını yapmaları yüksek lisans doktora gibi lisansüstü eğitimlerine devam etmeleri yönünde arkadaşlarımızı destekliyoruz. Özellikle tek bir alanda olmayabilir bu yani eğitim bütçesine yapan birisinin sadece eğitim bütçesine yönelik bir eğitim planlaması yapmasını da istemiyoruz açıkçası. Çünkü sosyal bilimler biraz farklı disiplinlerle çalışan ilimlerdir farklı isimler çalışması zorunludur bu anlamda farklı alanlarda yapılacak eğitimlerinde ben eğitim bütçesinin hazırlanması sürecinde katkı olacağını inanıyorum dolayısıyla bizim bir destek mekanizması anlamında bir sorunumuz yok. Eğitimlerini yürütülmesi işte personelimizin bu tarz eğitimleri alması yönünde kaynak anlamında da bir ihtiyacımız yok yani sonuçta biz kamu görevlileri olarak kurumumuza geliyoruz. Gerekli incelemelerimizi yapıyoruz kurumlarımızda görüşüyoruz ihtiyaç duyulduğunda sahada da kurumlarımızın taleplerimizi karşılıyorlar. Sahada yerinde görme imkanımız da oluyor hizmetleri bu anlamda bir sorun yaşamıyoruz. (GK-1)

Yeterli personel ile çalışmadığımız için verilen kaynağının doğru yere ulaşip ulaşmadığı yönünde bir raporlama, kendimiz açısından yapmadığımız süreçte bakanlıktan bu gelen veriler dahilinde bir değerlendirme yapamıyoruz. (GK-2)

Alınan personelin niteliği mesela istatistikçi olsun isterdin mühendis olsun isterdim Onlar bence kritik yani belki iktisat mezunları daha yatkın oluyor sayısal işlere ama bir kamu yönetimi mezunu aldığınızda ciddi verim alamıyorsunuz. Yani çünkü onların sayısal yetenekleri daha kısıtlı bu önemli bir kısmının en azından buraya daha böyle sayısal alanlardan mezun kişilerin alınması bence kıymetli. O anlamda elimizde kısıtımız var. (GK-3)

Özellikle üniversite anlamında benim 7 personelim var 3 grup 129 üniversiteye 3'e bölüyoruz iki kişi 43 üniversiteye bakıyor bu çok büyük bir sayı çok büyük Burada kişi sayısının artırılıp daha da uzmanlaşması üniversitelerle ilgili çünkü grup sayısı çok olduğu için uzmanda zihnini 43 üniversiteye bölmüş oluyor ve yeterince birçok projenin detayına giremiyor ama kişi sayısı daha fazla olsa biz daha çok o işlerin içinde olsak yani çok daha ciddi tasarruf sağlayabileceğimizi ben düşünüyorum. (GK-3)

E-bütçe sistemi üzerinden talepleri alıp işlemleri o şekilde yürütüyoruz o anlamda çok bi sıkıntı yaşamıyoruz yıl içerisinde ama hani şimdi özellikle Bütçe Kanunu ile getirilen tedbir kalemleri dolayısıyla bütçe talepleri çok fazla oluyor yani daha 2. aydan ekleme talepleri başlıyor. Kendileri ekleyemedikleri için kurumlar dolayısıyla ya her uzman başına 5 üniversite düşse yaklaşık daha detaylı çalışılabilir diye düşünüyorum. (GK-5)

Her zaman personel konusunda araç gereç çok fazla bir eksiklik yok ama personel yetişmiş personel konusunda her zaman ihtiyacımız var. Maliye Bakanlığı sağolsun Mali Hizmetler Uzmanlığı kadrosu ihdas etti ama Mali hizmetler kadrosunu ihdas etmekte kaldı. Arkasını getiremedi maalesef. Nasıl getiremedi. Bu arkadaşların özlük haklarını diğer bakanlıklardaki diğer uzmanlıklardan daha alt seviyede tuttuğu için Mali Hizmetler uzmanı olan arkadaşlar sürekli bir arayış içerisinde yani kendilerini buldukları dairede ki işe verememe gibi bir durum söz konusu. Bu da motivasyon ve verimlilik noktasında bu arkadaşlarımız da bir düşüklük yaratıyor yani uzman yardımcılarını sanırım 2020'de benim bildiğim gelmeyecek. Bu sene öyle bir sınav yapılmadı bizim gerçekten bu noktada Mali Hizmetler uzmanları bütün bakanlıklarda bu bütçe iş ve işlemleri olsun, iç kontrol iş ve işlemleri olsun, Stratejik Planlama olsun O bakanlıktaki ciddi manada iş yükünü götüren arkadaşlarımız. Bu arkadaşlarımızın durumunun yani gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. (GK-6)

Şimdi biz şöyle biz burada çok şey yaşamıyoruz ama personel ihtiyacımız var. Bu bir gerçek yani merkezde şu anda benim en az 5-6 tane daha mali hizmetler uzmanına ihtiyacım var ama onun dışında araç burada zaten Destek Hizmetleri gerekli şeyi sağlıyor fakat bizim valiliklerde milli eğitim müdürlüklerinde özellikle inşaata bakan arkadaşlar yatırıma bakan arkadaşların biz müteahhitlerin araçlarıyla gidip okulları kontrol etmesini istemiyoruz bu arkadaşlarımıza araç tahsis edilmesine istiyoruz fakat valilikler zaman zaman bunları veriyorlar zaman zaman veremiyorlar veya işte biz buradan zaman zaman araç gönderiyoruz göndermediğimiz yerler oluyor. Yani müteahhitlerin araçları ile gidip okullar kontrol etmelerini istemiyoruz yatırıma bakar arkadaşlara araç tahsis edilsin istiyoruz yani bu anlamda bir şeyimiz var. Evet taşrada. (GK-7)

2018 itibariyle Kredi ve Yurtlar Kurumu olarak biz bir sistem kurmuştuk. Bu anlamda bütçe hazırlamak için bir sistemimiz var diye biliyordum o gün itibariyle ama bu yıl 2019 yılı ve 2020 yılı bütçesi hazırlandı. Bu yıl işte bu Cumhurbaşkanlığı sistemindeki dönüşümden kaynaklı olarak malum spor il müdürlükleri kapatıldı KYK il müdürlükleri kapatıldı ve illerde gençlik ve spor il müdürlüğü diye yeni bir il müdürlüğü kuruldu. Bunlarda 5018 kapsamı dışına çıkartıldı. Dolayısıyla analitik bütçe sistemi dışında 5018 dışında bir yapı oluştu. Bu yapıda KYK durumu şeye uygundu analitik bütçe sistemine uygundu. Fakat spor çok daha gerilerde olduğu için spor taşra teşkilatı bizim o mevcut sistemi kullanamadılar. Onu bir kenara bırakmak durumunda kaldılar şu an manuel o benim 2015 yılında geldiğim eko kod 4 seviyesindeki global bütçe dedikleri uygulama yapıyorlar. Yani yeterli araç ve bilgi sistemi yok ellerinde. (GK-8)

Fiziki şartlar yönünden bir sıkıntı çekmiyoruz. Personel yönünden Stratejiler olarak genel bir sıkıntı çekiyoruz. Üniversitedeki stratejiler genel bütçeden farklı olarak muhasebe fonksiyonunun içinde barındırıyor. Böyle olunca muhasebe fonksiyonunda sürekli akışkan bir birim sürekli evrak gelir gider hiç durmadan çalışır. O yüzden üniversitedeki stratejilerde personelin çoğu muhasebede çalışırlar. Öyle olunca bütün şubeleri iç kontrol şubeleri olsun Stratejik Planlama şubeleri olsun bütçe hazırlık uygulamalarının yerine getirildiği personel ihtiyacı fazlalaşıyor. (GK-9)

Yani hazırlarken araç gereç konusunda bir sıkıntımız yok açıkçası yani bize ihtiyacı olan her şeyi temin ediliyor. Bu anlamda personel de olsa daha iyi olacak. Yani en azından yedekli bir personel olmuş olsa çünkü hani bunlar çok süreli zamanlar yani örneğin genel kurul hep bir gün, bir günde olan bir şey burada tek bir kişi görev yaptığı zaman o kişinin sağlık durumuna bir sıkıntı olsa veya başka bir problem olsa işler aksaya biliyor. (GK-10)

Eğitim bütçeleri hazırlanırken personel ve araç-gereç konusunda yeterli olup olmadığına ilişkin merkezi bütçe otoritesi cari taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-1 Strateji ve Bütçe Başkanlığı olarak personel ve hizmetler anlamında bir sorun yaşamadıkları belirtilmiştir.

GK-2 Strateji ve Bütçe Başkanlığı olarak yeterli personel ile çalışılmadığını bununda verilen kaynağının doğru yere ulaşp ulaşmadığı yönünde bir raporlama, açısından yapmadıkları sürece bakanlıktan bu gelen veriler dahilinde bir değerlendirme yapılamayacağı belirtilmiştir.

GK-5 E-bütçe sistemi üzerinden talepleri alındığından ara-gereç konusunda sıkıntı yaşanmadığını bunun yanında şuan her uzman başına 9-10 yerine 5 üniversite düşse daha detaylı çalışılabileceği belirtilmiştir.

Merkezi bütçe otoritesi yatırım taraf ile yapılan görüşmelerden;

GK-3 yatırım kısmı ile ilgili iktisadi ve idari personel dışında mühendis ve istatistikçilere ihtiyacının yanında 43 üniversiteye bir personel baktığı için personele de ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden;

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığı cari tarafı olarak araç gereç çok fazla bir eksiğinin olmadığını ama yetmiş personel konusunda her zaman ihtiyaçları olduğu belirtilmiştir.

GK-7 Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafı olarak araç gereç konusunda taşrada okul yapımlarının denetimi konusunda ve personel konusunda ihtiyaçları olduğu belirtilmiştir.

GK-8 YURTKUR ile ilgili yeterli araç ve bilgi sisteminin olmadığı belirtilmiştir.

GK-9 Üniversitedeki fiziki şartlar yönünden bir sıkıntı çekilmediğini, personel yönünden Stratejiler olarak genel bir sıkıntı çekildiği belirtilmiştir.

GK-10 YÖK'te bütçe hazırlanırken araç gereç konusunda bir sıkıntı yaşanmadığı, personel de ise daha fazla olmasının daha iyi olacağı belirtilmiştir.

Kurum Bütçesinin Ağırlığı Hangi Kalemlerden Oluşur

Görüşülen eğitimin harcamacı kuruluşların bütçelerini içeriğini görebilmek için “Kurum bütçeleriniz ağırlıklı olarak hangi kalemlerden oluşmaktadır?” sorusu sorulmuştur.

Şimdi cari tarafında zaten yüzde 85'e yakın bizim bütçemizin yüzde 85'i personel giderlerinden Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderlerinden ve yüzde 85 i yaklaşık, diğer kalemlerde işte yatırma ilişkin 5.5 milyarlık bütçemiz var. 03 mal ve hizmet alımlarına ilişkin 9 milyar diğer 05 cari transferler ilişkin de 5,5 milyar bir ödememiz var. bu 03 mal ve hizmet alımları içerisinde zaten bizim en büyük harcama kalemlerimiz ise gerek özel okul destekleri ve organize sanayi bölgesindeki çocukların destekleri büyük bir bölümü de rehabilitasyon merkezleri 3,5 milyar gibi bir rakam söz konusu diğer kalemlere bakarsak ücretsiz ders kitabı var büyüklük noktasında, yani aslında bizim bütçemizin hareket alanı da ciddi manada kısıtlı diyebilirim. Pansiyonda kalan öğrenci sayımız belli burs verdiğimiz öğrenci sayımız belli buralardaki bizim hiçbir hareket alanımız yok yani bunlar işte o yılın öğrenci sayıları ile belirlenen miktarlar, büyük harcama kalemleri taşınmalı eğitim var bu da ciddi bir bütçemiz de yük getiren kalemlerin başında gelmekte. (GK-6)

Okul yapımları, tabi biz yatırım bütçesi büyük çoğunluk okul yapımı olmakla beraber biz mevcut okullarında bakım onarım ve tadilatlarını yapmak zorundayız. Onları da sürdürebilmek ve devam ettirebilmek, yaşatabilmek adına onların da bakım onarımlarını yapıyoruz ve tabii okul inşaat bittikten sonra okulun donatımı gerekiyor Yani masası, sandalyesi, sırası, dolabı, laboratuvarları, fizik laboratuvarı ne bileyim biyoloji laboratuvarı, kimya

laboratuvarı ama büyük çoğunluk dediğim gibi inşaat kalemi oluşturuyor. (GK-7)

Bir kere YURTKUR bütçesinin yüzde 65'i kredi ve burs olarak ödeniyor, transfer ödemesi olduğu için bu zaten esnek olmayan bir bütçe, öğrenci sayıları belli rakam belli bununla ilgili bütçeyi hazırlayan Maliye Bakanlığı ile zaten bir mutabakat halindeyiz. Bu bütçe diyebileceğim bir bütçe bunun haricinde bütçenin geri kalanı yüzde 35-yüzde 40 rakamları şu an yuvarlak olarak söylüyorum o civarındaki rakamlarla yurtlarla ilgili bütçemiz. Yurtlarla ilgili bütçenin de ağırlıklı olarak personel giderleri var, 1 milyar civarında yıllar itibariyle yatırım bütçesi var geri kalan üç buçuk milyar civarında gibi bütçesi mal ve hizmet alımları bütçesinden oluşuyordu. Bu da taşeron yasası çıkmadan önce taşeron yasası çıkmadan önce yine ağırlıklı olarak temizlik hizmetleri, güvenlik hizmetleri, teknisyen yardımcılığı kadrolarında personel çalıştırmaya dayalı hizmet alımlarının bütçesinden oluşuyordu Yani bir nevi yine personel bütçesinden oluşuyordu zaten taşeron yasasını çıktığı 2017'nin ortası mıydı yürürlüğe girişi 2017 ve 2018 bütçelerinde bahsettiğim söz konusu hizmet alımları ödenekleri zaten personel giderleri olarak bütçemiz de yer almaya başladı Bu açıdan baktığımız zaman 2018 bütçesinde yurtlarla ilgili bütçede ağırlığın personel giderlerinden oluştuğunu gördük yaklaşık yine 3,5 milyar ya da 4 milyar civarında bir rakamdı yanlış hatırlamıyorsam. Yine 1 milyar civarında yatırım bütçesinden oluşuyor kalan bütçemiz de kiralama bütçesi, yurt kiralaları ve elektrik, su, doğalgaz gibi cari giderler den oluşan bütçeden oluşuyordu. (GK-8)

Cari giderleri baktığımızdan personel giderleri başta elektrik su doğalgaz zaten Hatta öyle birimlerimiz var ki verdiğimiz 03.2 ye verdiğimiz ödenek yetmiyor. Yetmeyeceğini biliyoruz zaten, çünkü adamın sırf elektrik faturası verdiğimiz ödenğinde üstünde yıl içerisinde yüzde 100 artış yaptığımız birimlerimiz var. (GK-9)

Eğitim bütçemizin çoğu personel giderlerinden oluşuyor açıkçası çok fazla ekstra bir giderimiz yok yani baktığımızda 2020'de 95 milyon 630 bin bizim bütçemiz var ama bunun 62'si personel, burada yani hepsi hemen hemen personel gideri 3 milyon civarı sadece yani 95 milyonun içinde sana 3 milyon bizim mal ve hizmet alım giderlerimiz var. Bunun da büyük çoğunluğu zaten yeterli gelmiyor. Hep ekleme yöntemi ile likitten ekleme özel bütçeli bir kuruluş olduğumuz için likitten ekleme yöntemi ile yıl içerisinde ekliyoruz. Kendi ekleyemediğimizi de Strateji ve bütçeden sadece bütçeden yolluklarda, temsil törende ekleme talep ediyoruz fakat yine bu süreçten bahsederken onu belki şimdi söyleyebilirim. (GK-10)

Kurum bütçesinde ağırlığı hangi kalemler oluşturduğuna ilişkin merkezi bütçe ile yapılan görüşmelerden;

Harcamacı birimlerle yapılan görüşmelerden;

GK-6 Milli Eğitim Bakanlığı yüzde 85'i Personel Giderlerinden ve Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Prim Giderlerinden, yatırım için 5,5 milyar, mal ve hizmet alımlarına ilişkin 9 milyar, cari transferler 5,5 milyar bir bütçe var. Mal ve hizmet

alımları içerisinde özel okul destekleri ve organize sanayi bölgesindeki çocukların destekleri, rehabilitasyon merkezleri 3,5 milyar, ücretsiz ders kitabı, taşınmalı eğitim gibi kalemler bütçede yük getiren kalemlerin başında gelmekte olduğu belirtilmiştir.

GK-7 Milli Eğitim Bakanlığı yatırım bütçesi büyük çoğunluğunu okul yapımı olmakla beraber mevcut okulların bakım onarım ve tadilatları olduğu belirtilmiştir.

GK-8 YURTKUR bütçesinin yüzde 65'i kredi ve burs olarak ödeniyor geri kalanı yüzde 35-yüzde 40 rakam yurtlarla ilgili bütçesi olduğu belirtilmiştir.

GK-9 Üniversitedeki cari giderleri baktığımızda personel giderleri başta elektrik, su ve doğalgaz giderleri olduğu belirtilmiştir.

GK-10 YÖK'te bütçenin çoğu personel giderlerinden oluştuğu belirtilmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuçlar ve bu çerçevede Türkiye'de eğitim bütçesinin hazırlanmasına ilişkin öneriler yer almaktadır.

Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları kapsamında kamu idarelerinde eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarında görev almış/alan strateji ve bütçe uzmanı, mali hizmetler uzmanı, daire başkanlarının görüşlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda ulaşılan sonuçlar alt amaçlar altında tek tek ayrıntılı olarak verilmiştir.

Araştırma sonuçlarından hareketle eğitim bütçesinin hazırlanması çalışmalarına yönelik geliştirilen öneriler bu bölümün içinde ayrı başlık altında ele alınmıştır.

Sonuçlar

Bu başlık altında araştırma amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar konu başlıklarına göre ayrı ayrı belirtilmiştir.

Kamu idarelerinde eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin ortalama 16 yıllık deneyimi eğitim bütçelerinin hazırlanması çalışmalarını için bir üstünlük olarak görülmektedir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanmasında Görev Alan Personelin Nitelikleri İlişkin Sonuçlar

Merkezi bütçe otoritesinde çalışan kişilerin eğitim bütçesini hazırlayacak personel belirleme konusunda daha seçici olabildikleri görülmüştür. Genelde bu birimlerde çalışanların iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunları olup belirli hizmet içi eğitimlerden geçtikleri, uzman yardımcılığı sürecinde tez yazdıkları ve yeterlik sınavına girdikleri görülmüştür. Harcamacı kuruluşlarda ise eğitim bütçesi hazırlayan personel genellikle mali hizmet uzmanlarından oluşmaktadır. Mali hizmetler uzmanları merkezi atama ile atanmaktadırlar ve bir uzman yardımcılığı sürecinden geçmektedirler.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanırken İzlenen Sürece İlişkin Sonuçlar

Sürecin yasal düzenlemelerde eylül ayında başlayacağı belirtilmesine rağmen uygulamada haziran ayında başladığı görülmüştür. Sürecin erken başlamasıyla kazanılan zamanın bütçe yapım sürecine olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bunun yanında süreçlerin nasıl ilerlediğine dair yazılı bir dokümanın olmaması şeffaflık açısından eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Eğitim Bütçeleri Yapılırken Temel Alınan Bir Model (Planlama Modelleri) Yaklaşımının Temel Alınıp Alınmadığına İlişkin Sonuçlar

Görüşülen bazı kişilerin de belirttiği gibi 5018 Sayılı Kanunda planlama modeli olarak Stratejik Plan seçilmiş olsa da hem merkezi bütçe otoritesi hem harcamacı birimlerin bu konuda farkındalıklarının çok sınırlı olduğu görülmektedir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Önceliklerin Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Merkezi bütçe otoritesi öncelikleri Kalkınma Planlarında, OVP, OVMP ve Stratejik Planlar gibi üst politika belgelerinde belirtilmektedir. Bunun yanında kamu idareleri tarafından belirlenen önceliklere dikkat edilmekte ve bunlara kaynak sağlanmaya çalışılmaktadır. Bununla beraber son 15 yıldır özellikle yatırım tarafına ilişkin önceliklerin derslik başına düşen öğrenci sayısının düşürülmesi hedeflenmektedir.

Harcamacı birimlere baktığımızda Milli Eğitim Bakanlığı için okulların eğitim-öğretime hazır bir şekilde devamını sağlamak, zaruri ihtiyaçlarını karşılamak; yatırım tarafında ise derslik başına düşen öğrenci sayısını azaltmak, tekli eğitime geçmek, tasarım ve beceri atölyeleri kurmak başlıca önceliklerdendir.

YURTKUR tarafına baktığımızda ise barınma noktasında bütün öğrencilere barınma imkânının sağlanması temel önceliklerdendir.

Yükseköğretim kurulu ve üniversiteler için öncelikler her kurum için ayrı ayrı olacak şekilde stratejik planlar ve performans (edim) programlarında belirtilen önceliklerden oluşmaktadır.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanırken Hesaplamaların Nasıl Yapıldığına İlişkin Sonuçlar

Merkezi bütçe otoritesinin, cari hesaplamaları yaparken hizmetlere ve faaliyetlere göre kullandıkları oranların ve varsayımların değiştii anlaşılmıştır. Örneğin taşınmalı eğitimde şoförlere ödenecek ücretler, akaryakıt fiyatları ve asgari ücret artışları gibi hesaplama kalemlerindeki artışlara göre hesaplanmaktadır.

Üniversitelerin cari giderlerine yönelik hesaplamalarda her kalem için ayrı ayrı hesaplama biçimi olduğu, örnek olarak burslarla ilgili kalemlerden ilgili mevzuattaki ölçütlere göre hesaplamaların yapıldığı anlaşılmıştır.

Merkezi bütçe otoritesinin yatırım giderlerine baktığımızda ise işlerin yatırım projeleri üzerinden yürüdüğü, genel itibarıyla işlerin inşaat işi olduğu anlaşılmaktadır. Yatırım tarafının kendilerine özgü bir sistem kurduğu, bu sistem ile mekân envanterini yaptıkları, böylelikle her eğitim kurumunun ne kadar bina stoku olduğunu ve inşaat alanlarına yönelik her birimin kaç metrekare alana sahip olduğunun belirlendiği görülmüştür. Her inşaat birimi için birim maliyetler oluşturup buna göre gereksinimi olan yerlerde gereksinim maliyetini ne kadar olduğunu hesaplayabildikleri anlaşılmıştır. Bu maliyetlendirme dışında gerçeğe çok yakın olmasa da Çevre ve Şehircilik Bakanlığının hazırladığı birim poz fiyatlarını da hesaplamalarda dikkate aldıkları belirlenmiştir.

Harcamacı birimlerden Milli Eğitim Bakanlığının bütçesindeki kalemlere yönelik hesaplamaları belirtmek gerekirse Milli Eğitim Bakanlığında her bir kalem için farklı varsayımlarla bir hesaplama yapıldığı belirlenmiştir. Bu saptamalarla Milli Eğitim Bakanlığının bütçenin cari giderlerine yönelik hesaplamalarını yaparken bazı temel kalemlerde bir ölçüt olsa da genelde harcamaya göre bir hesaplama yapıldığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafına baktığımızda istatistik altyapılarının olduğu buna göre okullardaki öğrenci sayılarını, derslik sayılarını görebildikleri, gereksinimleri buradaki verilere göre belirledikleri, inşaat işlerine yönelik hesaplamalarda ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığının metrekare birim fiyatlarını da dikkate alarak hesaplamaları yaptıklarını anlaşılmıştır. Merkezi bütçe otoritesinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının metrekare birim fiyatlarını uygulamada karşılığının olmadığını söylediği yerde harcamacı kuruluşun buna göre hesaplama yapmasının gerçekçi olmadığı söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığının hesaplama yaparken bir fayda-maliyet ile hesaplama yapmadığı söylenebilir.

YURTKUR tarafından ise kredi ve burs miktarına ilişkin bir maliyet hesabının olmadığı, kredi ve burs rakamları bir önceki yıl rakamının üzerine belli bir oranda artış yapılarak hesaplandığı anlaşılmıştır. Kredi ve burs sayısı ise merkezi bütçe otoritesi ile görüşülerek yapıldığı söylenmiştir. Yurt kapasitesi konusunda ise üniversitede kamu kurumlarının ve özel yurtların kapasitesine ilişkin bir tablolarının olduğu, öğrenci sayılarını YÖK'ten aldıkları buna göre bir yurt kapasitesi ihtiyacı belirledikleri, bütçe

tekliflerini de belirledikleri bu gereksinimlerin maliyetleri sonucunda oluştuğu anlaşılmıştır.

Üniversitelerde ise bir önceki yılın harcamalarının üzerine fiyat artışları eklenerek hesaplamaların yapıldığı, bunun dışında alan genişlemesi varsa bunların maliyetleri de eklenerek tekliflerin buna göre oluşturulduğu anlaşılmıştır.

YÖK'te ise harcama kalemlerindeki ağırlığın burs kalemlerinde olduğu görülmüştür.

Eğitim Bütçelerinin Hedeflerine Ulaşıp Ulaşılmadığının Nasıl İzlendiğine İlişkin Sonuçlar

Hedeflere yönelik izlemenin genellikle yayımlanan faaliyet raporlarında izlendiğini belirlenmiştir. Bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı için yayımlanan örgün istatistiklerde, üniversiteler için Strateji ve Bütçe Başkanlığınca kullanılan Mek-Sis programınca yapıldığı belirlenmiştir.

Eğitim Bütçelerinin Hazırlanması Sürecinde Genel Olarak Yaşanan Güçlüklerle İlişkin Sonuçlar

Milli Eğitim Bakanlığında geniş bir kitleye hizmet üretildiği ve ihtiyaçlarını tespit etmede güçlük yaşandığı belirtilmiştir. Her bir bireyin eğitim sisteminden faydalanması ve takip edilmesi gerekliliği bunlara planlama yapmanın yanında kaynak tahsisatını yapmakta güçlük çekilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığında çalışan personelin mali mevzuat bilgisinden dolayı yanlış kalemlerde harcama yapıldığı, Bakanlıktan veri sağlama konusunda zorluk yaşandığı ifade edilmiş, Bakanlığa ayrılan ödeneklerin büyük bir kısmının zorunlu giderlerden kaynaklandığı, Bakanlığa siyasi karar alma mekanizmasının verdiği ödeneğin kendilerinin hesapladığı ve ihtiyaç duyulan ödenekten az olması güçlükler belirtilmiştir.

Yatırım rakamının siyasi karar alma mekanizması ve üst yöneticilerden gelmesi, gereksinimlerin bu verilen rakama göre sınırlandırılması yatırım hedeflerine ulaşılmasının önünde ciddi bir engeldir. Milli Eğitim Bakanlığının uzun dönemli politikasının olmaması buna bağlı öncelik ve hedeflerin çok sık değişmesi plan yapılamamasını ve ayrılan ödeneklerin sonuca ulaşmasını engellemektedir.

Bir başka güçlüğü ise bir yapım işi için bir idareye verilen ödeneğin iş bittikten sonra ödeneğin kaldırılması konusunda dirençle karşılaşıldığından vermek zorunda kalındığı, ihtiyacı olmamasına karşın ödenek verildiği ve ödenek olduğu için de gereksiz harcamalar yapıldığıdır.

Milli Eğitim Bakanlığının gereksinimlerini 5018 sayılı KMYKK'nin sınırlarını çizdiği mali sistemin gereksinimleri karşılamadığı ve üst politika belgelerinde belirlenen hedeflere ulaşabilmek için karşılığı ödenek konulmaması, yatırım tarafından son bir iki yılda fiyatlarındaki dalgalanmaların yüksek olması nedeniyle inşaat maliyetleri de ciddi bir artışların olması uygulama güçlükleri oluşturmaktadır.

YURTKUR Genel Müdürlüğü için ise yatırım programında çok ciddi bir yurt projesi olmasının yanında tamamlanan iş sayısının çok düşük olması güçlük oluşturmaktadır.

YÖK'te ihtiyacın ödenek olarak tahsis edilmemesi ve tasarruf kalemleri diye adlandırılan kalemlerde bütçenin çok fazla kısılması güçlük oluşturmaktadır.

Eğitim Bütçeleri Hazırlanırken Hesaplama Farklarına İlişkin Sonuçlar

Eğitim bütçesine ilişkin kamu idarelerinin birçoğunda ödeneklerin yeterli olmadığı görülmüştür. Eğitim bütçelerine yeterli ödenek konulması eğitimle hedeflenen kazanımları sağlayabilmek için zorunludur. Bunun yanında görüşülenlere bütçe yapımı sırasında yapılan hesaplamalarda merkezi bütçe otoritesi ve harcamacı birimler arasında yaşanan hesaplama farklılıklarının olması önemlidir. Bu hesaplama farklılıkları özellikle harcamacı birimlere sorulmuş ve genelde alınan ödeneğin yeterli olmadığı cevabı, hesaplama konusunda bir uzlaşma olmadığının göstergesidir. Harcamacı birimlerin ödeneğin yeterli olmadığını belirtmeleri hesaplama göstergelerinin şeffaf olmasını zaruri kılmaktadır.

Merkezi bütçe otoritesinin çalışanlarının bazı bütçe kalemlerinde kendilerinin yaptıkları hesaplamaların tarafından farklı farklı sebeplerden dolayı kabul edilmediği edilse bile karşılığı ödenek konulmadığı belirlenmiştir.

Kurum tekliflerinin bazen önceliklerin örtüşmemesi bazen de o kalemlere ilişkin siyasi karar alma mekanizmasının tasarruf tedbirlerinin olmasından dolayı, hesaplama doğru olsa bile karşılığı ödenek konulmadığı belirlenmiştir.

Harcamacı birimlere göre;

Milli Eğitim Bakanlığı hem Stratejik Plandaki cari noktadaki ihtiyaçlar hem de Bakan'ın ortaya koyduğu 2023 Vizyonundaki cari ihtiyaçlar göz önüne alındığında ve cari bütçedeki ödenek kısıtı da düşünüldüğünde verilen ödeneğin bir iki katı kadar ihtiyacın olduğu anlaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı yatırım tarafından son bir iki yıldır bir aksama meydana geldiği belirlenmiştir.

Üniversiteler için enerji sektörü ve tarım sektörü için Bakanlıklara verilen yatırım ödeneklerinin kendilerine de verilmesi konusunda taleplerinin olduğunu ama

uygun görülmediğinden verilmediği anlaşılmıştır. YÖK'te Mal ve Hizmet Alım Giderlerinde hemen hemen hiçbir talebinin karşılanmadığı görülmüştür.

Öneriler

Eğitim bütçelerinin hazırlanma süreçlerinde karşılaşılan problemlerin azaltılabilmesi ve aşılabilmesi amacıyla uygulayıcılar tarafından kullanılacak hesaplamaların geliştirilmesi bir zorunluluktur. Aşağıda öneriler bu amaçla ve uygulayıcılardan elde edilen bulgular dikkate alınarak oluşturulmuştur:

Uygulama Önerileri

Araştırma bulgularından yola çıkılarak eğitim bütçelerinin hazırlanmasının geliştirilmesine ilişkin aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Üst politika belgelerinde belirlenen hedefler niceliğe dayalı ve somut olarak belirlenebilir.
2. Üst politika belgelerinde hedefler belirlenirken kaynak miktarına göre belirlenmesine dikkat edilebilir.
3. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında, kullanılan planlama modeli konusunda kamu idareleri personeline eğitim verilmeli ve farkındalık oluşturulmalıdır.
4. Eğitim bütçesinin hazırlanmasında merkezi bütçe otoritesi ile yapılacak hesaplamalar ve buna sonucunda yapılan tahminler konusunda harcamacı kurumlarla görüşülerek hesaplama ölçütleri belirlenmelidir.
5. Eğitim bütçelerine verilen kaynakların ulaşılması istenen hedeflere harcandığı konusunda izlenmesine yönelik daha etkin mekanizmalar kurulabilir.
6. Eğitim bütçelerinin hazırlayan harcayan personele yönelik yeterli nicelikte ve nitelikte personel çalıştırılabilir ve harcamayı gerçekleştiren personelin sık sık değişmesinin önüne geçilebilir.
7. Eğitim bütçelerinin yatırım ödenekleri gereksinimlere göre belirlenmeli kaynak kısıtının olduğu yıllarda öncelikler gereksinimlere göre yapılmalıdır.
8. Eğitim politikalarının etkili olabilmesi için eğitim bütçesine esneklik kazandırılmalıdır.

Araştırma Önerisi

Araştırma bulgularından yola çıkılarak eğitim bütçesi konusunda yapılabilecek araştırmalara ilişkin aşağıdaki öneri geliştirilmiştir.

Eğitim bütçelerinin hazırlanması sürecinin plan ve bütçe komisyonu aşamasının irdelenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Âdem, M. (1993). *Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Âdem, M. (1977). *Eğitim Planlaması, Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Bilim Matbaası.
- Âdem, M. (2008). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Ekinoks Yayınevi
- Akın, U. (2009) Türkiye’de Eğitim Bütçesi, *Milli Eğitim*, 38(184), 8-25. (Yayın No: 1762180) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442919>
- Akyüz, E. (2000). *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Ataç, B. (1999) *Maliye Politikası*. Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No:118. Eskişehir.
- Ayvaz, S. ve Şahin, M. (2014). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bütçeleri. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 303-316. doi: 10.14687/ijhs.v11i1.2832
- Bircan, İ. (1988) *Eğitimde Maliyet ve Harcamalar: Kavramlar Yöntemler*. Ankara: DPT Yayınları.
- Çotuksöken, B. (2002). *Felsefe: Özne-Söylem*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Başaran, İ. E. (1982). *Temel Eğitim ve Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.
- Bulutoğlu, K. (2008). *Kamu Ekonomisine Giriş*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çelebier, N. (1985). *Türkiye’de Konsolide Devlet Bütçesinin Finansmanı. Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporları*. Ankara: DPT Yayınları.
- Çelik, A. (2010). *Ekonomik Büyüme ile Kamu Harcamalarının Nedensellik Analizi: Suudi Arabistan, B. A. Emirlikleri ve Kuveyt Uygulaması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Dobb, M. (1992). *Kapitalizmin Gelişimi Üzerine İncelemeler*. (F. Akar, Çev.). İstanbul: Belge Yayınları.
- Doğan, M. (1996). *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Durmuş, M. (2008). *Kamu Ekonomisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Edizdoğan, N. (2005). *Kamu Bütçesi*. Bursa: Ekin Kitap Evi.

- Ergen, H. (1999). *Türkiye’de Eğitim Harcamalarının Analizi ve Yükseköğretimde Maliyetler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erginay, A. (2010). *Kamu Maliyesi*. İstanbul. Savaş Yayınevi.
- Friedman, M. (1962). *Capitalism and freedom*, Chicago: University of Chicago Press.
- Gürsoy, B. (1980). *Kamusal Maliye. Cilt. I. Masraflar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 426/783, 1980.
- Herekman, A. (1996). *Kamu Maliyesi, Devlet Faaliyetleri ve Finansman Teknikleri*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Karakütük, K. (2001). *Cumhuriyetin Kuruluşundan Plânlı Döneme Kadar Eğitimin Finansmanı (1923-1960)*. Millî Eğitim Dergisi. Sayı: 149.
- Karakütük, K. (2003). *Eğitimin Ekonomik Temelleri Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakütük, K. (2016). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Pegem Akademi
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavak, Y. ve Ekinci, C. E. (1994). *Eğitimin Finansmanı Sorunu ve Maliyetlerin Azaltılmasına İlişkin Alternatif Stratejiler*.
- Kavak, Y. (2011). *Türkiye’de Yükseköğretimin Görünümü ve Geleceğe Bakış*.
- Kazgan, G. (2002). *İktisadi Düşünce ve Politik İktisadın Evrimi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurul Tural, N. (2002). *Eğitim Finansmanı*. (1. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kurul, N. (2013). *Eğitim Finansmanı*. Siyasal Kitabevi. Ankara.
- Kuş, E. (2009). *Nicel ve Nitel Araştırma Teknikleri. Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi? (3. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Levin, M. H. (1987). *Financing recurrent educational*. California: Sage Publication Inc.
- Mali Hizmetler Uzmanları Derneği. (2013). Erişim adresi: <http://www.malihizmetler.org.tr/dosyalar/>
- Nadaroğlu, H. (1992). *Kamu Maliyesi Teorisi*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Özcan, K. (2009). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Finansman, Harcamalar ve Maliyet*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Özcan, K. (2010). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Finansman Harcamaları ve Maliyet*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Özsoy, S. (2002). *Yükseköğretimde Hakkaniyet ve Eşitlik Sorunsalı: Türkiye'deki Finansal Yapıyla İlgili Bir Çözümleme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019) Strateji ve Bütçe Uzmanlığı Yönetmeliği. Erişim adresi: <http://www.sbb.gov.tr/mevzuat-yonetmelikler/>
- Soydan, T. ve Kepenekçi Y. (2006). *Eğitim Hakkı Alt Grubu Hazırlık Raporu*. Yayımlanmamış Çalıştay Metni. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Sönmez, S. (1987). *Kamu Maliyesi Teorisi*. Ankara: Teori Yayınevi.
- Tosun, E. (2007). *Kamu Mali Yönetimi Devlet Bütçesi Odaklı Bir Yaklaşım*. Ankara: Devlet Bütçe Uzmanları Derneği Yayını.
- Tosun, F. (2015). Üniversitede Bütçe Yönetiminin Üniversite Bileşenlerinin Yaşantılarına Yansıması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(2), 153-171.
- Önder, İ., Ekinci, N. ve Türel, O. (1993). *Türkiye'de Kamu Maliyesi Finansal Yapı ve Politikaları İktisat Politikası Seçenekleri 2*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Türk, İ. (1999). *Kamu Maliyesi*. (3. Basım). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Türk, İ. (2002). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Türköz, M. (2002). *Türkiye'de Ortaöğretim Yatırımları ve Verimliliği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Uluatam, Ö. (1999). *Kamu Maliyesi*. Ankara: İmaj Yayınları.
- Ünal, I. (1996). *Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi*. Ankara: Epar Yayınları.
- Üstünel, B. (1988). *Ekonominin Temelleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Yılmaz, C. ve Yılmaz, H. H. (1997). *Dünyada ve Türkiye'de Sabit Sermaye Yatırımı Kavramı ve Türkiye Uygulaması*. Ankara: DPT Yayınları.
- Yolcu, H. (2013). Parents voluntary contributions to primary schools which are not monetary. *Eurasian Journal of Educational Research*, 50, 227-246.

EKLER

EK 1. Etik Kurul Onayı

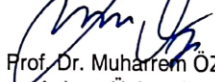
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 07/10/2019
Toplantı Sayısı : 12
Karar Sayısı : 353

353- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Musa Akgül**'ün "Türkiye'de Eğitim Bütçesinin Hesaplanması ve Uygulayıcıların Görüşleri" başlıklı tezi ile ilgili 12/07/2019 tarih ve 9/277 sayılı karar doğrultusunda yaptığı düzeltmeler Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Musa Akgül**'ün "Türkiye'de Eğitim Bütçesinin Hesaplanması ve Uygulayıcıların Görüşleri" başlıklı tezinin, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNI DİR
07/10/2019

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK 2. Görüşme Formu

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye eğitim bütçelerinin kamu idareleri bazında hazırlanmasında süreç açısından nasıl bir yol izlendiği, planlamanın nasıl yapıldığı, maliyet hesabına hangi kalemlerin dahil edildiği gibi hususlar, bu çalışmalarda görev alan personelin görüşlerine dayanarak ortaya koymak ve çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında görev alan personelin nitelikleri nasıl belirlenmektedir?
2. Eğitim bütçeleri yapılırken nasıl bir süreç izlenmektedir?
3. Eğitim bütçeleri yapılırken temel alınan bir model (planlama modelleri) var mıdır?
4. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında öncelikler nelerdir, nasıl belirlenmiştir, belirlenen hedefler hangi belgelerle kamuoyuna duyurulmaktadır?
5. Eğitim bütçelerinin hazırlanırken hesaplamaların nasıl yapılmaktadır?
6. Eğitim bütçeleri hazırlanırken hesaplama farklılıklar oluyor mu?
7. Eğitim bütçeleri hazırlanırken ulaşılabilecek hedefler nasıl belirlenmiştir?
8. Eğitim bütçelerinin hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığı nasıl izlenmektedir?
9. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında yaşanan güçlükler ve olası çözüm önerileri nelerdir?
10. Eğitim bütçelerinin hazırlanmasında personel ve araç gereç konusunda bir sıkıntı yaşıyor musunuz?
11. Eğitim Bütçelerinin kamu idarelerine verilen ödenekler yeterli oluyor mu?
12. Eğitim Bütçelerinin hazırlanması siyasal iktidarın ve/veya üst yöneticilerinin değişiminin politikalara etkisi nelerdir?
13. Kalkınma Planları yapılırken sürece dahil ediliyor musunuz?

**“TÜRKİYE’DE EĞİTİM BÜTÇESİNİN HESAPLANMASI VE
UYGULAYICILARIN GÖRÜŞLERİ” ARAŞTIRMASI
EĞİTİM BÜTÇELERİNİN HAZIRLANMASINA YÖNELİK GÖRÜŞME
FORMU**

Sayın Kamu Görevlisi,

Ben Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi yüksek lisans öğrencisi Musa AKGÜL. Benimle görüşme yapmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Türkiye’de Eğitim Bütçesinin Hesaplanması ve Uygulayıcıların Görüşleri isimli yüksek lisans tezim kapsamında bu görüşme gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye eğitim bütçelerinin kamu idareleri bazında hazırlanmasında süreç açısından nasıl bir yol izlendiği, planlamanın nasıl yapıldığı, maliyet hesabına hangi kalemlerin dahil edildiği gibi hususları, bu çalışmalarda görev alan personelin görüşlerine dayanarak ortaya koymak ve çözüm önerilerini belirlemektir. Görüşmemiz sesli olarak kayıt altına alınacak, daha sonra kayıtlar yazılı duruma getirilerek çözümlenecektir. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Soruları samimi bir şekilde cevaplandırmanız araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından çok önemlidir. Zaman ayırarak yaptığınız katkı ve destek için teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Şimdi izin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Görüşme Tarihi :

Görüşmenin Yapıldığı Yer :

Görüşme Süresi :

Görüşülen Kişinin Cinsiyeti :

Görüşülen Kişinin Unvanı :

Görüşülen Kişinin Kıdemi :

Görüşülen Kişinin İletişim Bilgileri:.....

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Türkiye’de Eğitim Bütçesinin Hesaplanması ve Uygulayıcıların Görüşleri” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 21/02/2020
Gönderim Numarası	: 1261434078
Sayfa Sayısı	: 116 sayfa
Sözcük Sayısı	: 37111
Karakter Sayısı	: 258872
Benzerlik Oranı	: 10
Savunma Tarihi	: 27.01.2020

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Musa AKGÜL

Tarih:20/01/2020

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler
Adı ve Soyadı
E-Posta Adresi

: Musa AKGÜL
: akglmsa@gmail.com

İş Deneyimi

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Satın Alma Görevlisi	Makina ve Kimya Endüstri Kurumu	2010-2011
Gelir Uzman Yardımcısı	Gelir İdaresi Başkanlığı	2011
Devlet Bütçe Uzman Yardımcısı ve Hazine ve Maliye Uzmanı	Maliye Bakanlığı	2011-2018
Strateji ve Bütçe Uzmanı	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	2018-

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - Maliye	Çukurova Üniversitesi	2008
Yüksek Lisans	Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Eğitim Yönetimi	Ankara Üniversitesi	2015